

Editorial	1
Review Article	
- Food in Japanese Lullabies: Reflected the Embarrassment of the People Toward The Government of Japan. -Compared to the French Revolution and the Government of Thailand- Pongpich Jitpimonpat	2
Research Article	
- Development of a Teaching Competency Enhancement Instructional Model Based on Cognitive Apprenticeships for Student Teachers Ketsaraphan Khongjaroen	12
- The Adversity Quotient of School Administrators under the Office of Secondary Education Service in the Upper Northeastern Region Sarawoot Treerojporn, Naengnoi Yanwaree and Panayuth Choeybal	28
- The Secondary School Administrative Model with the Core of Sufficiency Economy Jadesiri Thipmarbutr, Sombat Noparak, Teamjan Parnichparinchai, and Santi Buranachart	38
- Social Network Using Behavior of Undergraduate Students of University of Phayao Sanay Saitangjai, Sombat Noparak, Teamjan Parnichparinchai and Santi Buranachart	53
- The Competency Development Model for Supervisors in the Secondary Educational Service Area Office Sanea Kornkaew, Sombat Noparak, Teamjan Parnichparinchai and Santi Buranachart	69
- Factors Affecting the Academic Administration of Private Secondary Schools in Chiangrai Province Kraengkla Suwanlaplong, Santi Buranachart and Namfon Gunma	85
- The Encouragement Tactics for Teachers Performance According to the Basic Education Standards Thidarat Thongmool, Cherdla Soontornvipart, Sunthorn Khlaium and Kanokwan Aiemchai	101
- Instruction for authors	118

บทบรรณาธิการ	1
บทความปริทัศน์	
- อาหารในเพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่น : สะท้อนความลำบากใจของผู้คนที่ต่อรัฐบาลญี่ปุ่น -เปรียบเทียบกับเหตุการณ์ปฏิวัติฝรั่งเศสและรัฐบาลไทย- พงษ์พิชญ์ จิตกริมลภักดิ์	2
บทความวิจัย	
- การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนตามแนวคิด การฝึกหัดทางปัญญาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู เกศราพรรณ คงเจริญ	12
- ความสามารถในการเพิ่ขุมและฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สราวุธ ตรีโรจน์พร, แฉ่งน้อย ย่านวารี และ พนายุทธ เขยบาล	28
- รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เจตน์ศิริ ทิพย์มาบุตร, สมบัติ นพรัตน์, เกียมจันทร์ พานิชย์พลินไชย และ สันติ บุรณะชาติ	38
- การพัฒนาศาสตร์การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนห์ สายต่างใจ, สมบัติ นพรัตน์, เกียมจันทร์ พานิชย์พลินไชย และ สันติ บุรณะชาติ	53
- รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เสนห์ กรแก้ว, สมบัติ นพรัตน์, เกียมจันทร์ พานิชย์พลินไชย และ สันติ บุรณะชาติ	69
- ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย เกรียงกล้า สุวรรณโพล, สันติ บุรณะชาติ และ น้ำฝน กันมา	85
- ยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาระดับพื้นฐาน ธิดารัตน์ ทองมูล, เจ็ดหล้า สุนทรวิภาต, สุนทร คล้ายอำ และ กนกวรรณ เอี่ยมชัย	101
- คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์	118

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ และการเสนอผลงานวิจัยที่มีเนื้อหาครอบคลุมสาขาวิชาด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ โดยมีกำหนดการเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ และตีพิมพ์ ทุกๆ 4 เดือน/ปี (ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน,ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม และ ฉบับที่ 3 กันยายน –ธันวาคม)

ผู้นิพนธ์ต้องรับผิดชอบข้อความในบทนิพนธ์ของตน มหาวิทยาลัยพะเยา ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยกับบทความที่ตีพิมพ์เสนอไป ผู้สนใจสามารถคัดลอก และนำไปใช้ได้แต่จะต้องขออนุมัติเจ้าของและได้รับการอนุมัติเป็นลายลักษณ์อักษรก่อน พร้อมกับการอ้างอิงและกล่าวคำขอบคุณให้ถูกต้องด้วย

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยพะเยา

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา

รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและการประกันคุณภาพ

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กาญจนา เจริญศิริ	ศาสตราจารย์ ดร.เดือน คำดี
ศาสตราจารย์ ดร.ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ	รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ
รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี	รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก
รองศาสตราจารย์เศกสิน ศรีวัฒนานุกุลกิจ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สินธุ์ สโรบล
ดร.เกศรา สุขเพชร	ดร.ธนินท์รัฐ รัตนพงศ์ปิฎโก
ดร.จิตติมา กาวีระ	

คณะกรรมการดำเนินการ

รองศาสตราจารย์ ดร.เจดหล้า สุนทรวิภาต	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนธิ ยืนศักดิ์
ดร.ภัทรา บุรารักษ์	ดร.วราวัชต์ มัธยมบุรุษ
ดร.ประกอบศิริ ภักดีพินิจ	ดร.สุนทรีย์ ตั้งศรีวงศ์
นายเฉลิมชนม์ จิตจินดา	นายวัชรินทร์ แก่นจันทร์
นายวิฑูรย์ ตลุดกำ	นายพลรบ สวัสดิ์
นางเอื้อมพร ทิพย์เดช	นายวุฒิภัทร ศรีสมบูรณ์
นางสาวกัญญ์กัญญา ใจการวงศ์สกุล	

เลขานุการ

นายชำนาญ แสงแก้ว

นางสาวรัชฎาภรณ์ แก้วสืบ

สำนักงานกองบรรณาธิการ

กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา
มหาวิทยาลัยพะเยา ต.แม่กา อ.เมือง จ.พะเยา 56000
โทรศัพท์ 054-466666 ต่อ 1047- 48 โทรสาร 054-466714
เว็บไซต์ : <http://journal.up.ac.th>
อีเมลล์ : j.nu.phayao@gmail.com

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการประจำฉบับ

รศ.ดร.ทวนทอง เขาวงกิตพิงค์
รศ.ดร.วารินทร์ แก้วอุไร
รศ.ดร.ศักดิ์ไทย สุรภิจาวร
รศ.ดร.สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรณ
รศ.ธนกร ช้างน้อย
ผศ.ดร.พรธิดา วิเศษศิลปานนท์
ผศ.ดร.เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย
ผศ.ดร.บารณี บุญทรง
ผศ.ดร.ปรมินทร์ จารูวร
ผศ.ดร.วิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ คงเผ่า
ผศ.ดร.สิทธิกา สุมาลี
ดร.ภักธัญญ์ สมพงษ์ธรรม
ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ

บทความวิจัยทุกเรื่อง ที่ได้รับการตีพิมพ์วารสารนี้ ได้รับการตรวจความถูกต้องทางวิชาการ โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการแต่งตั้งจากมหาวิทยาลัยพะเยา

Journal of Humanties and Social Sciences University of Phayao

The Journal will serve as a platform for exchange and dissemination of technical Knowledge both theoretical and practical. Presentation of research results that covers the fields of Humanities and Social Sciences. Schedule is three annual editions and published every four months per year (Number 1 : January – April , Number 2 : May – August, Number 3 : September – December).

The authors are themselves responsible for their contents. Signed articles mat not alays reflect the opinion of University of Phayao. The articles can be reproduces and reprinted, provided that permission is given by the authors and acknowledgement must be given

Ownership

University of Phayao

Advisory Board

President of University of Phayao

Vice- President for Research and Quality Assurance Affairs

Editor

Assoc. Prof. Premvit Vivattanaseth

Advisory Editorial Board

Prof.Dr. Kanchana Ngourungsi	Prof.Dr. Duan Kamdee
Prof.Dr. Twekiat Menakanist	Assoc.Prof.Dr. Kanjana Kaewthep
Assoc.Prof.Dr. Chalermchai Panyadee	Assoc.Prof.Dr. Sombut Noppalak
Assoc.Prof. Seksin Srivatananukulkit	Assoc.Prof.Dr. Sinth Sarobol
Dr. Kassars Sukpatch	Dr. Taninrat Rattanapongpinyo
Dr. chittima Kaweera	

Editorial Board

Assoc.Prof.Dr. Cherdla Soontornvipart	Assoc.Prof. Sanit Yeunsak
Dr.phattar Burarak	Dr. Warach Madhyamapurush
Dr. Prakobsiri Pakdeepinit	Dr. Suntaree Tangsrrwong
Mr. Chalermchon Jitjindar	Mr. Vajarindra Kaencandra
Mr. Withoon Taloodkum	Mr. Phonrob Sawasdee
Mrs. Uampron Thipdet	Mr. Wuttiapat Srisomboon
Miss Kankanya Jaikarnwongsakul	

Secretary

Mr. Chamnan Sangkeo

Miss Ratchadporn Kaewsueb

Editorial Office

Division of Research Administration and Educational Quality Assurance
University of Phayao, T.Marka A.Muang, Phayao 56000
Tel : 054-466666 ext 1047- 48 Fax : 054-466714
Website : <http://journal.up.ac.th>
E-mail : j.nu.phayao@gmail.com

Peer Reviewers

Assoc. Prof. Dr. Tuanthong Chaowakeeratiphong
Assoc. Prof. Dr. Wareerat Kaewurai
Assoc. Prof. Dr. Sakthai Surakitbowon
Assoc. Prof. Dr. Somsak Phuvipadawat
Assoc. Thanakom Changnoi
Asst. Prof. Dr. Porntida Visaetsilapanonta
Asst. Prof. Dr. Teamjan Pamichparinchai
Asst. Prof. Dr. Baranee Boonsong
Asst. Prof. Dr. Poramin Jaruwom
Asst. Prof. Dr. Wipawan Wongsuwan Kongpao
Asst. Prof. Dr. Sithikom Sumalee
Dr. Pakkanat Sompongtram
Dr. Sunthon Khilai-Um

All the research articles published in this journal are subjected to validation and accuracy by academic peer reviewers appointed by the University of Phayao.

บทบรรณาธิการ (Editorial)

บทความในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ฉบับนี้ประกอบไปด้วยบทความปริทัศน์และบทความวิจัยที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง บทความปริทัศน์ เรื่อง “อาหารในเพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่น : สะท้อนความลำบากใจของผู้คนที่ต่อรัฐบาลญี่ปุ่น -เปรียบเทียบกับเหตุการณ์ปฏิวัติฝรั่งเศสและรัฐบาลไทย-” เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมและผสมผสานแนวความคิดเกี่ยวกับรัฐบาลญี่ปุ่นที่ทำให้อาหารถูกใช้เป็นคำขู่ในเพลงกล่อมเด็ก ส่วนบทความวิจัยเรื่องต่อมา เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู” การจัดการศึกษานั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูในปัจจุบันด้วย ต่อมาจะเป็นบทความเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียนในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบงานทุกอย่างของสถานศึกษา เรื่อง “ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน” ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดและแนวการปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มาประยุกต์ใช้กับการเกษตรเรียกเกษตรทฤษฎีใหม่ ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทย ซึ่งทำให้ทฤษฎีนี้มีการพัฒนามาใช้กับเรื่องต่าง ๆ ด้วย รวมไปถึงเรื่อง “รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ด้วย ต่อมาบทความเรื่อง “การพัฒนา ยุทธศาสตร์การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” และเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย” ซึ่งทำให้เห็นถึงเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในปัจจุบันที่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมยุคความรู้ ทำให้ต้องมีการพัฒนาการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการพัฒนานำไปสู่ผลที่ดีต่อการศึกษาต่อไป ต่อมาเป็นบทความเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรเป็นอย่างยิ่ง ถ้าองค์กรใดมีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถนั้นย่อมเป็นต้นทุนผลักดันให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย คือเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา” บทความสุดท้ายของฉบับนี้ เป็นการวางแผนเพื่อการปฏิบัติงาน และส่งเสริม กระตุ้นการพัฒนา งาน คือเรื่อง “ยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน”

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จะเป็นวารสารวิชาการอีกเล่มหนึ่งที่จะอำนวยความสะดวกทางวิชาการแก่ท่านผู้อ่าน ซึ่งกองบรรณาธิการจะยังคงมุ่งมั่นที่จะคัดสรรบทความคุณภาพมาเสนอแก่ท่านอีกในฉบับต่อ ๆ ไป

รองศาสตราจารย์เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์

บรรณาธิการ

บทความปริทัศน์ (Review Article)

อาหารในเพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่น: สะท้อนความลำบากใจของผู้คนที่มิต่อรัฐบาลญี่ปุ่น-เปรียบเทียบกับเหตุการณ์ปฏิวัติฝรั่งเศสและรัฐบาลไทย-

Food in Japanese Lullabies: Reflected the Embarrassment of the People Toward The Government of Japan. -Compared to the French Revolution and the Government of Thailand-

พงษ์พิชญ์ จิตรภิมลภักดิ์¹

Pongpich Jitpimonpat¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งนำเสนอเรื่องของรัฐบาลญี่ปุ่นเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้อาหารถูกใช้เป็นคำขู่ในเพลงกล่อมเด็ก โดยเปรียบเทียบกับทั้งรัฐบาลฝรั่งเศสและรัฐบาลไทย รวมไปถึงสะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนในยุคหนึ่งตามมุมมองของผู้เขียน

คำสำคัญ: เพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่น, อาหาร, รัฐบาล

Abstract

This study aims at presenting the Japanese government as part of the food is used as a threat in a lullaby comparison the French government and the government of Thailand including reflecting the lifestyle of the people of that era depending on the researcher's point of view.

Keywords: Japanese lullabies, Food, Government

¹ คณะศิลปศาสตร์ สาขาภาษาญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ School of Liberal Arts, Japanese, University of Phayao, Phayao Province 56000

*Corresponding author, e-mail: seth_longinus@hotmail.com

ประวัติและความหมายของเพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่น

โยชิโกะ นิชิเดะเตะ (Yoshiko Nishidate) กล่าวถึงประวัติของเพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่นไว้ว่า

“ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งที่มีวัฒนธรรมการร้องเพลงกล่อมเด็กมาตั้งแต่สมัยโบราณกาล เพลงกล่อมเด็กของญี่ปุ่นเกิดขึ้นเมื่อศตวรรษที่ 14 ปลายสมัยคามาคูระโดยได้รับการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ใน shoutoku taishi eden เมื่อ ค.ศ. 574 เมื่อเจ้าชายโชโตะคุ ประสูติมีแม่นมเลี้ยงดู 5 คน มีคนหนึ่งได้ใช้เพลงกล่อมเด็กขับกล่อม เพลงกล่อมเด็กจึงกลายเป็นเพลงที่ใช้ร้องให้เด็กได้ผ่อนคลายและหลับสนิทตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา” [1]

อาากิอิระ ซาวามุระ [2] ได้ให้ความหมายของเพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่นไว้ว่าเพลงกล่อมเด็ก คือ เพลงที่ทำให้เด็กได้นอนหลับและเป็นเพลงที่พี่เลี้ยงเด็กที่เป็นช่วงวัยสาวเป็นผู้ร้องกล่อม ร้องปลอบเด็กพร้อมกับให้ได้นอนหลับ ซึ่งเพลงที่ทำให้เด็กหลับนั้นต้องไม่ให้มีเสียงดังรบกวนแม่แต่น้อยจึงต้องใช้ทำนองที่ช้า ๆ พังสabay ๆ ส่วนใหญ่คล้ายกับเพลงแนวคลาสสิกของต่างประเทศ เช่น นักประพันธ์เพลงชื่อ ฟรันซ์ ชูแบร์ท, โยฮันเนส บราห์ม และ เฟรเดริก ชอแปง เป็นต้น

ดังนั้นจุดประสงค์หลักของเพลงกล่อมเด็กคือ ร้องกล่อมเพื่อให้เด็กได้นอนหลับได้สนิท โดยพี่เลี้ยงเด็กซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงจะเป็นผู้ขับกล่อม

ความหมายแฝงในเพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่น

เป้าหมายของการแต่งเพลงกล่อมเด็ก ไม่ได้แต่งเพื่อร้องให้เด็กหลับอย่างเดียวเสมอไป เนื่องจากเด็กแรกเกิดยังไม่เข้าใจภาษาที่ซับซ้อนขนาดนั้นได้ เด็กหลับได้เพราะได้ฟังเสียงแม่ที่มีการเอื้อนเป็นจังหวะ อาจมีการพาดบ่าหรืออุ้มไปด้วยร้องกล่อมไปด้วย บางบ้านมีการไกวเปลก็มี ทำให้เด็กรู้สึกสบายและปลอดภัย มีเพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่นหลายเพลงที่มีความหมายในเชิงการร้องเพื่อระบายความในใจ ความยากลำบากในการเลี้ยงดูเด็ก หรือความยากแค้นในการดำรงชีวิต

อาากิอิระ ซาวามุระ [2] ได้กล่าวถึงเพลงกล่อมเด็กของเมืองยามาโตะไว้ว่ามีเนื้อเพลงที่แสดงถึงความโหดร้าย คือ “จะฆ่าเด็กไม่ดีทิ้ง” และเพลงกล่อม

เด็กของเมืองโอะระมีเนื้อเพลงที่ว่า “จะฆ่าคน” โดยคนที่ฆ่าคือพ่อของเด็ก แต่เนื้อเพลงที่บอกว่าพ่อจะเป็นคนฆ่ามันในความเป็นจริงแล้วผู้ร้องไม่ได้คิดที่จะฆ่าเด็กจริง ๆ หรือฆ่าคนจริง ๆ แต่หมายถึง พวกข้าราชการที่บังคับขู่เข็ญชาวบ้าน กลายเป็นว่าเพลงเหล่านี้เป็นเพลงที่ต่อต้าน และเจ็บแค้นรัฐบาลที่คอยกดขี่บังคับ เป็นเพลงที่สะท้อนความเจ็บแค้นและอยากระบายเรื่องราวในชีวิตของผู้ร้อง ยิ่งทั้งยังมีเพลงที่บอกเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่ทุกชนชั้นชนกลุ่ม รัฐบาลที่เข้มแข็งรังแกประชาชนต่างพวกชนชั้นแรงงานทาส แม้ว่ายังมีเพลงที่แสดงความรักต่อเด็กที่มีอยู่เปี่ยมล้น ขณะเดียวกันยังมีเพลงที่เล่าถึงประวัติศาสตร์ในยุคที่เผชิญกับความขมขื่นทุกขทนที่ไม่สามารถลืมได้ลง [3]

จากข้อความดังกล่าวเพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่นนั้นไม่ได้มีที่มาจากอารมณ์ของผู้เป็นแม่เพียงอย่างเดียว อาจมีเหตุการณ์สถานการณ์บางอย่างที่ทำให้ผู้เลี้ยงเด็กพบเจอแล้วนำมาเล่าถ่ายทอดผ่านเพลงกล่อมเด็ก

“คำขู่” ในเพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่น

แม้ว่าเด็กแรกเกิดยังไม่เข้าใจภาษาที่ซับซ้อนได้ แต่ผู้เลี้ยงเด็กไม่ควรที่จะใช้คำที่รุนแรงที่อาจกระทบต่อจิตใจของเด็ก มีเพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่นหลายเพลงที่ปรากฏคำขู่ออกมามากมาย ไม่ว่าจะเป็นการขู่ว่า “ถ้าไม่นอน เหยี่ยวจะมาบินโฉบเอาตัวเจ้าไป” หรือ “ถ้าตื่นอยู่ จะให้ก้อนหินแทนกินนม” เป็นต้น ดังนั้นเพลงที่มีการบอกว่า “ถ้าไม่นอนจะ...” มักจะปรากฏการกระทำบางอย่างที่ลงโทษเด็กที่ไม่ยอมนอน อาากิโกะ ทาคามาชิ ได้อ้างเนื้อหาในหนังสือของมิกิตะ อิสซาโอะ (Migita Isao) ชื่อ “คนเลี้ยงเด็กกับเพลงกล่อมเด็กชนเผ่าและดนตรี” ได้รวบรวมเพลงไว้ในบทที่สองมีเนื้อร้องของเพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่นที่แสดงถึงความรู้สึกที่ดีต่อเด็ก และมีคำขึ้นต้นที่แสดงการขู่ที่ว่า “ถ้าไม่รับนอน จะ...” ซึ่งตรงกับเอกสารเรื่อง 子守唄にみられる脅し言葉 (คำขู่ที่พบได้ในเพลงกล่อมเด็ก) มีหลักฐานปรากฏว่า มีเพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่นปรากฏคำขู่ เมื่อเกริ่นด้วยคำว่า “ถ้าร้องไห้” หรือ “ถ้าตื่น” ความหมายหลังคำนี้มีความหมายในเชิงขู่ เช่น ถ้าไม่นอนจะถูกเหยี่ยวโฉบไป ถูกหมาป่ากิน หนูจะมามากตัวไป ผีจะมาหา เป็นต้น [4] ในเพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่นปรากฏคำขู่

มากมาย แสดงว่าผู้เลี้ยงเด็กต้องมีจุดประสงค์อื่นแฝงอยู่หรือต้องการสื่ออะไรบางอย่างให้แก่เด็ก

พงษ์พิชญ์ จิตรภิมลภรณ์ ได้ศึกษาเปรียบเทียบคำขูในเพลงกล่อมเด็กของญี่ปุ่นกับไทย ผู้วิจัยเคยคิดมาตลอดว่า เนื้อเพลงในเพลงกล่อมเด็กน่าจะมีแต่คำที่ทำให้ผู้ร้องคือแม่หรือคนเลี้ยงเด็กรู้สึกร้องไต่อย่างสบายใจ และให้ลูกหลานฟังได้โดยไม่วิตกกังวล แต่กลับพบว่าในเนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กของญี่ปุ่นปรากฏคำขูออกมามากมาย ผู้วิจัยคิดว่าคำขูน่าจะเป็นสิ่งที่แสดงความรู้สึกของผู้เลี้ยงเด็ก การใช้ชีวิตสภาพแวดล้อมของญี่ปุ่นได้อีกมุมมองหนึ่ง เหตุผลในการห้ามปรามด้วยการขูเพื่อต้องการให้เด็กเข้าใจเหตุผลในการหลอกเด็กเพื่อไม่ให้เด็กพบอันตราย คำขูในเพลงกล่อมเด็กจึงน่าจะเป็นมุมมองที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมความคิดในเรื่องแนวคิดในการเลี้ยงดูเด็กของทั้งสองประเทศได้อีกแง่มุมหนึ่ง

งานวิจัยของพงษ์พิชญ์พบว่าคำขูของเพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่นมีอยู่หลายประเภทได้แก่ คือ 1) คำขูเกี่ยวกับคน 2) คำขูเกี่ยวกับผีหรือสิ่งมีชีวิตรูปร่างเหมือนคน 3) คำขูเกี่ยวกับสัตว์ 4) คำขูเกี่ยวกับแมลง 5) คำขูเกี่ยวกับอาหาร 6) คำขูเกี่ยวกับผลไม้ 7) คำขูเกี่ยวกับเครื่องปรุงอาหาร 8) คำขูเกี่ยวกับเสื้อผ้า 9) คำขูเกี่ยวกับสถานที่ 10) คำขูเกี่ยวกับการกระทำ และ 11) คำขูอื่น ๆ ผลวิจัย พบว่า ในเพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่นและไทยพบคำขูเกี่ยวกับสัตว์มากที่สุด คาดว่าสัตว์มีความน่ากลัวในตัวของมันเองทำให้น่ามาขู่ได้ ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบและเปรียบเทียบแล้วคาดว่าคำขูต่าง ๆ มาจากสิ่งแวดล้อมที่อยู่ล้อมรอบของผู้เลี้ยงเด็ก ทำให้เห็นสภาพความเหมือนและความต่างของวัฒนธรรมการเลี้ยงดูเด็กจากสิ่งแวดล้อมทางภูมิภาคและสังคม นอกจากคำขูแล้วยังมีคำปลอบอยู่ในเพลงกล่อมเด็กเดียวกัน แสดงว่าผู้ร้องไม่ได้คิดขู่เด็กให้กลัวอย่างเดียว แต่เป็นการบอกโดยอ้อมว่าถ้าทำดีจะได้รับผลตอบแทนอย่างไร ถ้าทำไม่ดีจะได้รับบทลงโทษอย่างไร [5]

คำขูในเพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่นดังกล่าวแบ่งออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ หลากหลาย ทำให้มองเห็นถึงสภาพแวดล้อมของผู้เลี้ยงเด็กเป็นส่วนใหญ่ มักบอกโดยนัยว่าประสบพบเจออะไรมาบ้าง สิ่งใดน่ากลัว

สิ่งใดเด็กไม่ควรเข้าไปยุ่ง การมุ่งเตือนให้เด็กได้รับรู้ถึงภัยอันตราย จึงใช้เพลงกล่อมเด็กเป็นตัวช่วยในการบอกเตือนเด็กไปอีกทางด้วย ถ้าไม่ยอมนอนต้องพบเจอกับสิ่งที่น่ากลัวอย่างไร ถ้าหลับแล้วจะปลอดภัยและได้รางวัล ถ้าพูดถึงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนโดยมองผ่านเพลงกล่อมเด็ก สิ่งที่น่าจะสะท้อนให้เห็นถึงความยากแค้นได้อย่างชัดเจนคือเรื่องของอาหาร เพราะอาหารคือปัจจัย 4 ที่สำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งอาหารนั้นได้ถูกจัดอยู่ในกลุ่มคำขูของเพลงกล่อมเด็กจากงานวิจัยที่อ้างมาข้างต้นด้วย ทำให้เห็นว่าอาหารเป็นสิ่งสำคัญในการขู่เด็กให้นอนหลับได้ จึงเข้าใจว่าเหตุใดอาหารจึงมีผลต่อการคิดคำขูเพื่อแต่งเพลงกล่อมเด็ก

“อาหาร” ในเพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่น

เนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่นไม่ได้ปรากฏแค่คำพูดที่สวยงามไพเราะ คำปลอบโยนที่ไว้ใช้สอนหรือกล่อมให้เด็กรู้สึกสงบเท่านั้น ยังปรากฏคำขูในประเภทต่าง ๆ เพื่อสั่งสอนเด็กและขู่เพื่อให้เด็กหลับให้ไวขึ้นด้วย ในที่นี้เรื่องของ “อาหาร” ที่ปรากฏอยู่ในเพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่น เมื่อเปรียบเทียบกับเพลงกล่อมเด็กของไทยแล้ว จำนวนของคำที่ปรากฏมีมากกว่า ซึ่งในที่นี้คำดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้ขู่เด็กผ่านเพลงกล่อมเด็ก ยกตัวอย่าง 2 เพลง ดังนี้

ชื่อเพลง

坊やのかあさん

boo ya no ka a san

ねんねんころりよ おころりよ
坊やはよい子だねんねしな
寝えって起きたら何やろうか
寝ればよい子だ米のぼこ
寝らねよたぼこむぎのぼこ

坊やのかあさんどこへ行た
彼の山越えて里へ行た
さとおみやになにもろった
でんでん太鼓に笙の笛
なるかならぬか吹いてみる

คำอ่าน

nen nen ko ro ri yo o ko ro ri yo
 boo ya wa yo i ko da nen ne shi na
 ne et te o ki ta ra nan ya roo ka
 ne re ba yo i ko da kome no boko
 ne ra ne yo ta bo ko mu gi no bo ko

boo ya no ka a san do ko e i ta
 kare no yama ko e te sato e it ta
 sato no o mi ya ni na ni mo rot ta
 den den tai ko ni shoo no fue
 na ru ka na ra nu ka fu i te mi ro

คำแปล

นอนนอน นอนชะ เจ้าเป็นเด็กดี นอนชะนะ
 นอนแล้วตื่นมา จะทำอะไรกันดี นอนแล้วเป็นเด็กดี
 จะได้ลุกขึ้นข้าวเจ้า ไม่นอนเป็นเด็กไม่ดี
 จะได้ลุกขึ้นข้าวสาลี
 แม่เจ้าไปไหนหนา ข้ามภูเขา ไปบ้านเกิด
 ได้ของฝากอะไรมาจากบ้านเกิด
 ได้กล่อง ได้ขลุ่ย ลองเป่าดูสิว่า เสียงออกหรือเปล่า

ชื่อเพลง

ねんねこした子は
 nen ne ko shi ta ko wa

ねえん ねえん ねえんや
 ねえん ねえん ねえんや
 ねんねこした子は かわいい子よ
 ねんねこせの子は ねくい子よ
 ねんねん ねえんや

ねえん ねえん ねえんや
 ねたやら音がない
 ねんねこしたやら音がない
 ねた子には米の餅
 ねんねこせの子にや きびの餅
 ねたやら音がない ねえたやら音がない
 ねんねこしたやら音がない

คำอ่าน

neen neen neen ya
 neen neen neen ya
 nen ne ko shi ta ko wa ka wa i i ko yo
 nen ne ko se no ko wa ne ku i ko yo
 nen nen neen ya
 neen neen neen ya
 ne ta ya ra oto ga na i
 nen ne ko shi ta ya ra oto ga na i
 ne ta ko ni wa kome no mochi
 nen ne ko shi ta ko nya kome no mochi
 nen ne ko se no ko nya kibi no mochi
 ne ta ya ra oto ga nai ne- ta ya ra oto ga nai
 nen ne ko shi ta ya ra oto ga na i

คำแปล

นอน นอน นอนชะ นอน นอน นอนชะ
 เด็กที่นอนแล้ว เป็นเด็กน่ารัก
 เด็กไม่ยอมนอน เป็นเด็กน่าเกลียด
 นอน นอนชะ นอน นอน นอนชะ
 ถ้านอนแล้วจะไม่มีเสียง ถ้านอนแล้วจะไม่มีเสียง
 จะให้โมจิข้าวเจ้ากับเด็กที่นอน
 เด็กที่นอนแล้วจะได้โมจิข้าวเจ้า
 เด็กที่ไม่ยอมนอน ได้โมจิข้าวฟ่าง
 ถ้านอนแล้วจะไม่มีเสียง ถ้านอนแล้วจะไม่มีเสียง

จากข้างต้นเพลงที่ 1 มีเนื้อหว่า “เด็กที่นอนหลับง่ายไม่ร้องจะได้กินแป้งปั้นเหมือนลูกชิ้นที่ทำมาจากแป้งข้าวเจ้า (ข้าวญี่ปุ่น) แต่เด็กที่ไม่ยอมนอนจะได้กินแป้งปั้นเหมือนลูกชิ้นเหมือนกันแต่ทำมาจากแป้งข้าวสาลี” ส่วนเพลงที่ 2 มีเนื้อหว่า “เด็กที่นอนหลับง่ายไม่ร้องจะได้กินโมจิ (ขนมที่ทำมาจากข้าวดีให้เป็นก้อนแล้วนึ่งราดด้วยซอสถั่วแดง) ที่ทำมาจากข้าวญี่ปุ่น แต่เด็กที่ไม่ยอมนอนจะได้กินโมจิที่ทำมาจากข้าวฟ่างแทน” ทั้งสองเพลงนี้มีการเปรียบเทียบถึงของกินสองอย่างที่ เป็นเหมือนกับของว่างกินเล่นที่ชื่อเรียกเหมือนกันแต่ต่างที่วัตถุดิบของอาหารนั้น ๆ และเงื่อนไขของการนอนหรือไม่ยอมนอนของเด็ก ถ้านอนจะได้รางวัลได้กินของอีกชนิดหนึ่ง แต่ถ้าไม่ยอมนอน

แม้แต่เล่นหรือไม่ชมตาหลับจะถูกลงโทษจะได้กินของอีกชนิดหนึ่ง แต่ในที่นี้ดูไม่เหมือนเป็นการลงโทษทางตรง แล้วของกินที่ให้เด็กที่ไม่ยอมนอนได้กินนั้นไม่ใช่อาหารที่เป็นพิษหรือมีโทษต่อร่างกายเด็กแต่อย่างใด เพราะถ้าคิดที่จะลงโทษทำไมไม่ให้เด็กได้กินอะไรเลยดูเหมือนเป็นการลงโทษมากกว่า แต่ถ้ามองจากเรื่องโภชนาการสำหรับเด็กแล้วการไม่ให้เด็กได้ทานอะไรเลยน่าจะเป็นเรื่องโหดร้ายสำหรับแม่ที่ต้องเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโตขอยกตัวอย่างเพลงกล่อมเด็กไทยเพลงหนึ่งซึ่งมีเนื้อหว่า “นอนลาเด้อหล่าหลับตาเอื่อยลิกอนเจ้าบ่นอนบ่ได้กินกล้วย (นอนชะหลับตาลงไว ๆ ถ้าเจ้าไม่ยอมนอน จะไม่ได้กินกล้วย)” เห็นได้ว่าการลงโทษเด็กที่ไม่ยอมนอนด้วยการไม่ยอมให้กินกล้วย แสดงให้เห็นถึงกล้วยเป็นอาหารยอดนิยม มีรสหวานอร่อย นิยมทำเป็นขนมต่าง ๆ ง่ายในประเทศไทย และมีคุณค่าทางอาหารสูงเหมาะสำหรับทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะเด็กทั้งยังเป็นของนิ่มจึงนิยมนำมาผสมเป็นอาหารหลักในเด็กทารกจนถึงปัจจุบันด้วย เนื่องจากเป็นของกินที่ทุกคนชื่นชอบถ้าเด็กได้กินว่าจะไม่ให้อีกยังดูเป็นการลงโทษที่ดูเหมาะสมกว่าให้กินอย่างอื่นเพราะถึงขู่ว่าให้กินอย่างอื่นแทนแต่ของกินก็คือของกิน ต่อให้ไม่ยอมนอนก็ยังได้กินอยู่ดี ทำให้เด็กไม่ยอมนอนเหมือนเดิม

มองอีกมุมหนึ่งอาหารทั้งสองอย่างนี้ต่างกันที่คุณภาพของวัตถุดิบเท่านั้นจากเนื้อเพลงดังกล่าวทำให้เรามองได้ในทั้งแง่ดีและแง่ร้าย มองในแง่ดีคือประเทศญี่ปุ่นมีวัตถุดิบที่หลากหลาย สามารถมองหาสิ่งที่เป็นวัตถุดิบอื่น ๆ มาทดแทนกันได้ แต่ถ้าเรามองในแง่ร้ายหมายถึง สภาพบ้านเมืองที่ถึงยามที่ขาดแคลนวัตถุดิบหลัก สามารถมองได้สองอย่างคือ ขาดแคลนถึงกับไม่มีหรือราคาแพงเกินไปจนประชาชนทั่วไปซื้อไม่ได้ ถึงต้องกับใช้วัตถุดิบอื่นมาประกอบอาหารแทนเพราะเนื่องจากอาหารดังกล่าวทำให้เด็กที่ดื้อซนไม่ยอมนอนเพื่อเป็นการลงโทษ แสดงให้เห็นว่าอาหารที่ทำมาจากวัตถุดิบนั้นเป็นของคุณภาพต่ำหรืออาจเป็นของที่มีคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควรในเวลานั้น อาจหมายถึงไม่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยวในเวลานั้นแต่เนื่องจากขาดแคลนวัตถุดิบหลักจึงจำเป็นต้องหามาใช้แทนหรือไม่เหมาะสมในการทำอาหารชนิดนั้น ๆ ถ้ามอง

ในแง่ร้ายน่าจะเห็นชัดเจนที่สุดเพราะเนื้อเพลงจากเพลงที่ยกตัวอย่างมานั้นแสดงให้เห็นถึงการขู่เด็กที่ไม่ยอมนอนโดยการให้อาหาร แล้วสิ่งที่ให้เป็นวัตถุดิบแทนหรือให้กินอาหารอื่นแทนจะสะท้อนความยากลำบากของผู้คนได้อย่างไร

“พริกไทย” และแนวคิดของรัฐบาลญี่ปุ่นในเพลงกล่อมเด็ก

พริกไทย เป็นเครื่องปรุงรสอาหารชนิดหนึ่งมีรสเผ็ดร้อนมีในประเทศญี่ปุ่นเช่นกัน คำนี้ได้ปรากฏอยู่ในเพลงกล่อมเด็กเพลงญี่ปุ่นเพลงหนึ่งมีเนื้อเพลงดังนี้

ชื่อเพลง

おろろんころろん

o ro ron ko ro ron

おろろんころろん いうて

寝た子の むぞさ

起きて泣く子の 面憎さ

はよ寝た者ににや

白ぼちに 砂糖つけて

枕もとに すえとくよ

おそ寝た者にな

栗ぼちに 胡椒つけて

枕もとに すえとくばい

คำอ่าน

o ro ron ko ro ron i u te

ne ta ko no mu zo sa

o ki te na ku ko no tsura niku sa

ha yo ne ta mono ni nya

shiro bot chi ni sa too tsu ke te

ma ku ra mo to ni su e to ku yo

o so ne ta mono ni na

kuri bot chi ni ko shoo tsu ke te

ma ku ra mo to ni su e to ku ba i

คำแปล

บอกเจ้าให้นอน

เด็กที่นอน เป็นเด็กน่ารัก

เด็กที่ตื่นมาร้องให้เป็นเด็กน่าเกลียด

จะเอาน้ำตาลแปะที่ขนม ให้เด็กที่นอนไว

วางไว้ที่หมอน
จะเอาพริกไทยแปะที่เกาลัดให้เด็กที่นอนช้า
วางไว้ที่หมอน

จากเพลงดังกล่าว ได้ปรากฏการขู่เด็กไว้ว่า “จะเอาพริกไทยแปะที่เกาลัดให้เด็กที่นอนช้าหรือไม่ ยมมอนอน” ประโยคได้สะท้อนถึงอาหารที่เด็กชอบคือ ลูกเกาลัด และสิ่งที่เด็กไม่ชอบหรือไม่เหมาะสมสำหรับเด็กในที่นี้คือพริกไทย พริกไทยมีรสเผ็ดร้อนซึ่งไม่เหมาะกับลิ้นของเด็กในขณะนั้น ถ้าเด็กไม่นอนยอม พี่เลี้ยงเด็กจะหาเกาลัดที่โรยหรือทาด้วยพริกไทยมาวางไว้ที่เตียงใกล้ ๆ กับหมอน พอเด็กเห็นลูกเกาลัดในยามที่ยังไม่นอนก็จะอยากกินลูกเกาลัดที่มีพริกไทยติดอยู่ ด้วยความเผ็ดร้อนทำให้เด็กไม่ชอบแล้วยังไม่เข้ากับรสชาติของเกาลัดอีก ทำให้เด็กไม่ชอบแล้วเด็กต้องรีบนอนเพราะกลัวว่าต้องได้กินเกาลัดนั้นอีก ถ้าแยะไปกว่านั้นคืออาจทำให้เด็กเกลียดลูกเกาลัดนั้นไปเลย เป็นการลงโทษอย่างหนึ่งตรงข้ามกับการที่พี่เลี้ยงนำขนมโรยน้ำตาลที่เป็นของชอบของเด็ก ๆ แต่ต้องตื่นนอนมาก่อนถึงได้กินเพราะพี่เลี้ยงนำมาวางไว้ที่หลังเป็นการให้รางวัลอย่างหนึ่ง ถ้าวางไว้ที่เตียงตอนเด็กยังไม่นอนเด็กก็จะไม่ยอมนอนเพื่อจะได้ขอกินขนมและน้ำตาลทำให้หมดมากัดเด็กได้คำถามคือทำไมต้องใช้พริกไทยที่ไม่เหมาะกับเด็กอยู่แล้วมาลงโทษเด็กเวลานอนด้วย

มีหนังสือแปลเรื่องดอกเบญจมาศกับดาบซามูไร ได้บรรยายเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กของชนญี่ปุ่นในสมัยสงครามโลกไว้ว่า

รัฐบาลญี่ปุ่นแจ้งกับประชาชนโดยใช้วิทยุสารที่ได้ตีพิมพ์ขึ้นโดยรัฐบาลโดยมีเนื้อหาว่า “การหย่านมช้าจะทำให้เด็กอ่อนแอ” แม่ต้องทำให้ลูกหย่านมตั้งแต่ 8 เดือน เมื่อเด็กหย่านมแล้วทำให้สามารถนั่งร่วมโต๊ะอาหารกับผู้ใหญ่ได้โดยแม่จะเป็นคนป้อน แต่ช่วงนี้เป็นปัญหาด้านอาหารของเด็กหลายคน ทำให้แม่ต้องหาขนมมาให้เด็กกินแทนนม บางรายถึงกับเอาพริกไทยมาทาที่หัวนมเพื่อให้เด็กไม่กล้าดูดในเพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่นปรากฏคำว่าพริกไทยออกมาด้วย จากเนื้อหาดังกล่าวเป็นที่ชัดเจนว่าพริกไทยเป็นสิ่งที่ใช้ขู่เด็กในยามนอน แต่สาเหตุหลักนั้นมาจากรัฐบาลเป็นต้นเหตุให้คนญี่ปุ่นคิดเอาพริกไทยมาใช้ในการทำให้

ลูกหย่านมไวขึ้นเนื่องจากเป็นคำสั่งของรัฐบาลไม่สามารถต่อต้านหรือโต้แย้งได้ [6]

ทั้งหมดที่กล่าวมาสอดคล้องกับคำอธิบายของอาคิฮิโระ ซาวามูระ (Akihiro Sawamura) ที่กล่าวก่อนหน้านี้ว่าในเนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่นที่มีเรื่องเกี่ยวกับการฆ่าเด็กนั้น ผู้ร้องไม่ได้เล่าเรื่องเด็กไม่ดีหรือจะฆ่าเด็กแต่อย่างไร ต้องการจะเล่าถึงพวกข้าราชการที่บังคับขู่เข็ญชาวบ้าน มีความหมายแฝงเกี่ยวกับรัฐบาลกลายเป็นว่าเพลงเหล่านี้เป็นเพลงที่ต่อต้านและเจ็บแค้นรัฐบาลที่คอยกดขี่บังคับ เป็นเพลงที่สะท้อนความเจ็บแค้นและอยากระบายเรื่องราวในชีวิตของผู้ร้องจากเหตุผลดังกล่าวคาดว่ารัฐบาลญี่ปุ่นจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คำขู่อย่างพริกไทยปรากฏขึ้นมาในเพลงกล่อมเด็ก

ในเมื่อแนวคิดของรัฐบาลญี่ปุ่นได้ส่งผลถึงอาหารหรือวัตถุดิบสำคัญ ทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบดังกล่าว เมื่อประชาชนรู้สึกว่ามีปัญหายังคงเหมือนเดิม ความรู้สึกเช่นนี้จึงถูกระบายลงในเพลงกล่อมเด็กแล้วนำคำเรียกอาหารที่ไม่ได้รับการแก้ปัญหาเหล่านั้นมาแต่งเป็นเพลง ทำให้อาหารเหล่านั้นปรากฏในรูปแบบของคำขู่ของเพลง เมื่อพูดถึงรัฐบาลญี่ปุ่นกับอาหารแล้วขอยกตัวอย่างเหตุการณ์หนึ่งในประเทศฝรั่งเศสที่มีปัญหาเพราะเรื่องอาหารการกินของประชาชน

อาหารกับการปฏิวัติฝรั่งเศส: เปรียบเทียบกับรัฐบาลญี่ปุ่นและรัฐบาลไทย

ช่วงปฏิวัติฝรั่งเศสในปีพ.ศ. 1789 ที่เมืองแวร์ซายส์ มีประวัติของ มารี อ็องตัวแน็ต (Marie Antoinette) พระราชินีแห่งฝรั่งเศสที่กล่าวถึงการใช้ชีวิตที่หรูหราฟุ่มเฟือยจนเคยตัว แต่ในช่วงนั้นประชาชนเองก็อยู่กันอย่างอดอยากแร้นแค้นจนแทบไม่มีขนมปังกินประทังชีวิต ถ้าเรียกตามสำนวนไทยคงเหมือนกับ “อดมือกินมือ” “ข้าวยากหมากแพง” เมื่อมาถึงวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 1789 ได้มีกลุ่มประท้วงของเหล่าสตรีเดินทางมาถึงพระราชวังแวร์ซายเพื่อมาเรียกร้องเรื่องขอขนมปังเนื่องจากประชาชนอดอยากแล้งแค้นมานาน พระนางมารีได้ตอบกลับประชาชนเหล่านั้นว่า “Qu'ils mangent de la Brioche” (มีการแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า Let Them Eat Cake โดย Brioche บริยอช) คือ ขนมปัง

ชนิดหนึ่งของชาวฝรั่งเศสที่ใช้ไข่และเนยในการอบ แต่มีการแปลคำดังกล่าวให้เป็นเค้กแทน เนื่องจากคำว่า Brioche มีการทำเป็นรูปร่างเหมือนเค้กด้วย โดยบุคคลทั่วไปมองเห็นภาพได้ไม่ชัดเจนเท่ากับเค้ก คาดว่าถ้าแปลเป็นขนมปังอาจดูไม่แตกต่างจากขนมปังเดิม และดูเป็นของหวานเหมือนกับเค้กมากกว่าอาหารหลัก จึงทำให้ถูกนำมาเปรียบเทียบกับขนมปัง และอ้างอิงตามภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาของต้นฉบับ [7]) มีการแปลประโยคนี้เป็นภาษาไทยว่า “ถ้าไม่มีขนมปังก็ให้ไปกินเค้กแทน” ด้วยคำนี้เพียงแค่นี้ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การปฏิวัติฝรั่งเศสได้เริ่มทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ

ทำให้ภายในประเทศมีการนองเลือดขึ้นจากเหตุการณ์นี้ รวมไปถึงประกาศล่าค่าหัวพระนางมารีจนจับนางเข้าเครื่องประหารด้วยเครื่องกิโยติน (เครื่องตัดหัวคน มีช่องสอดหัวแล้วปล่อยใบมีดขนาดใหญ่จากด้านบนลงมาตัดคอ) เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ.1793 [8] มีการกล่าวจากหลาย ๆ แห่งว่า คำพูดดังกล่าวพระนางไม่ได้เป็นคนเอ่ยแต่อย่างใด เป็นการใส่ร้ายของพวกขุนนางภายในที่จ้องจะหาแพะรับบาปแทน หรืออาจเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นมาจากตัวข่าว [9] แต่อย่างไรก็ตามเพียงคำพูดแค่นี้สามารถเสียดแทงหัวใจของประชาชนที่กำลังอดตาย ต้องการให้ขุนนางแก้ปัญหาเรื่องปากท้องแต่กลับใช้คำพูดเหมือนกับปิดสวิตช์ให้พ้นตัวและไม่เป็นการช่วยแก้ปัญหาให้กับประชาชนในเรื่องปัญหาปากท้องให้ตรงจุด ประชาชนตระหนักแล้วว่ารัฐบาลหรือพวกขุนนางคงช่วยแก้ปัญหาเรื่องความอดอยากของประชาชนไม่ได้ จึงก่อให้เกิดความเกลียดชังพวกขุนนางและระบบปกครองเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ประชาชนต้องทนทุกข์ยากถึงเพียงนี้ ความเคียดแค้นจากคำพูดนั่นเองจึงก่อให้เกิดการปฏิวัติฝรั่งเศสขึ้น

ถ้ามองจากคำพูดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นทั้งการจัดการเรื่องปากท้องของประชาชนที่ไม่ถูกต้อง (แต่ความเป็นจริงน่าจะเป็นเรื่องของการใช้ภาษีที่สุรุ่ยสุร่ายของเหล่าขุนนาง กินทั้งกินขำไม่สนใจประชาชน) แก้ปัญหาไม่ตรงจุด อีกด้านหนึ่งคือวัตถุดิบหรือแหล่งอาหารในประเทศมีน้อยมาก เพราะแค่วัตถุดิบในการทำขนมปังที่เป็นอาหารหลักของประชาชนยังไม่มี (แต่เหล่าขุนนางกลับเสวยสุขกันดี อาจไม่ใช่เหตุผลของการขาดแคลนวัตถุดิบ) ถ้าเปรียบเทียบกับประเทศญี่ปุ่นแล้วสิ่งที่

แตกต่างระหว่างประเทศฝรั่งเศสกับประเทศญี่ปุ่นในสมัยที่อยู่ในช่วงสงครามโลก คือ ประเทศญี่ปุ่นยังมีอาหารการกินอุดมสมบูรณ์ หมดช่วงสงครามและอยู่ในช่วงปิดประเทศ

ดังนั้นถ้าของกินโตขาดแคลนยังมีของกินอย่างอื่นแทนกันได้อยู่ และของกินในเพลงดังกล่าวเป็นของกินเล่นมากกว่าเป็นอาหารหลัก แต่เราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าการที่ประเทศกำลังขาดแคลนวัตถุดิบเหล่านั้นไม่ได้บอกว่าประชาชนยังอยู่ด้วยความอยู่ดีกินดี ถ้ามีปัญหาในเรื่องนี้จริงแล้วรัฐบาลคอยช่วยเหลือหรือไม่ แก้ปัญหาในส่วนนี้ได้หรือไม่ ถ้าแก้ไขในเรื่องปัญหาวัตถุดิบนั้นขาดแคลนได้จริง มีเพลงกล่อมเด็กที่ปรากฏการชูเด็กด้วยการให้อาหารอีกชนิดหนึ่งหรืออาหารที่ทำด้วยวัตถุดิบอย่างอื่นขึ้นมาได้อย่างไร ส่วนประเทศฝรั่งเศสอยู่ในช่วงระบบการปกครองที่เสื่อมถอย ขุนนางเอาแต่เสวยสุขไม่สนใจความเป็นอยู่ของประชาชนรากหญ้า ปล่อยให้พวกเขาต้องอดอยากจนเกิดไฟแค้นถึงกับต้องลุกฮือบุกไปถึงพระราชวังเพื่อแสดงให้เห็นถึงความยากแค้นและต้องการยื่นข้อเรียกร้องแค่ขอแค่ขนมปังที่เป็นอาหารหลัก แต่กลับได้คำตอบที่ไม่เป็นธรรมแถมดูหมิ่นประชาชนเหมือนไม่คิดที่จะแก้ปัญหาใด ๆ ให้กับประชาชนทั้งสิ้น ถ้าปรากฏว่ามีการเล่าเหตุการณ์เช่นนั้นผ่านเพลงกล่อมเด็กจริงไม่ว่าจะเล่าโดยตรงหรือมีความหมายแฝงหรือไม่ ยังถือได้ว่าทั้งอาหารและรัฐบาลมีส่วนทำให้เพลงกล่อมเด็กที่มีเนื้อหาการชูเด็กถูกแต่งขึ้นมาเหมือนกับเพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่น

ประเทศไทยเคยมีเหตุการณ์ที่ขาดแคลนวัตถุดิบอาหารอยู่หลายครั้งเช่นกันขอยกคำพูดของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชาจากรายการคืนความสุขให้คนในชาติ เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2558 ที่กล่าวว่า “เรื่องอาหารทะเล วันนี้บริโภคไม่ได้ เดี่ยวหาอาหารอื่นแทนไปก่อน แพงก็อย่าไปทาน ให้คนรวยมีสตางค์เขาทานไป ไม่ใช่ว่าต้องเท่าเทียม ผมทำให้ไม่ได้ถ้าอยากจะทานของแพงท่านก็ต้องทำงานหนัก หาเงินให้มาก รัฐบาลจะช่วยในส่วนที่ช่วยได้ มีตลาดสำหรับผู้มีรายได้น้อย ก็ทำให้ทั้งหมด ตอนนั้นก็ทำไปแล้ว จะดึงให้เท่ากันหมดไม่ได้ เพราะมีหลายระดับด้วยกัน เราจะแก้ได้ด้วยความสงบ มีเสถียรภาพ สร้างความเข้มแข็ง

มีรายได้เข้าประเทศ ก็สามารถเฉลี่ยแบ่งปันกันไปได้ทุกคน” [10]

จากคำพูดดังกล่าวสามารถมองได้ถึงสองกรณี กรณีที่หนึ่งเหมือนกับกรณีของประเทศญี่ปุ่น ถ้าปลาเป็นอาหารหลักหรือวัตถุดิบหลักสำคัญชนิดหนึ่ง แต่เนื่องจากมีราคาที่แพงขึ้นเนื่องจากขาดแคลนหรือปัจจัยด้านอื่น ๆ เหตุที่ว่ามันเองอาจทำให้ประชาชนทั่วไปไม่สามารถหาทานได้เนื่องจากขาดแคลนหรือราคาแพงขึ้นตามกลไกตลาดโลกหรือแพงขึ้นเพราะขาดแคลนทำให้เกิดการปั่นราคา รัฐบาลจึงใช้วิธีแก้ปัญหาโดยการให้ทานอย่างอื่นไปก่อน เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอาหารการกินที่สมบูรณ์ ต่อให้ไม่มีปลาให้ทานหรือราคาแพงเกินกว่าประชาชนทั่วไปหาซื้อได้ยังสามารถหาอาหารอื่นแทนแทนไปก่อนได้ แต่ต่อให้ใช้วิธีแก้ด้วยการเปลี่ยนให้ทานอย่างอื่น แต่ปัญหาเรื่องนี้ยังไม่ถูกแก้โดยสมบูรณ์ในตอนนั้น จนกว่าจนรอเวลาที่เหมาะสม

อีกกรณีหนึ่งถ้าเทียบกับกรณีของประเทศฝรั่งเศส ถ้าประชาชนเรียกร้องที่ต้องการทานปลา แต่รัฐบาลบอกว่าให้ทานอย่างอื่นแทนไปก่อน เหมือนเป็นการไม่ยอมแก้ปัญหาให้ตรงจุดอย่างเช่นเหตุการณ์ของมารี อ็องตัวแน็ต อาจมีโอกาสดังกล่าวเกิดขึ้นสักวันก็เป็นได้ แต่ด้วยเหตุการณ์ดังกล่าวยังไม่ถึงกับเป็นเหตุการณ์อะไรร้ายแรงเหมือนกับประเทศฝรั่งเศส เพราะปัจจัยด้านอาหารและการเมืองการปกครองยังคงตื้ออยู่แต่อย่างไรก็ตามได้แสดงให้เห็นว่าตอนนี้ประเทศกำลังขาดแคลนอาหารชนิดนี้อยู่เพราะปกติปลาที่รับประทานกันทั่วไปในไทยสามารถหาจับได้ง่ายหรือมีการเลี้ยงเป็นอาชีพอยู่แล้ว เมื่อหาง่ายและมีการเลี้ยงเพื่อขายกันมาก ราคาย่อมไม่สูงมาก แต่ช่วงนี้เศรษฐกิจไม่ดีส่งผลให้สินค้าอุปโภคต่าง ๆ มีราคาที่ถีบตัวสูงขึ้นหรือสินค้ามีจำนวนที่ลดลงแต่มีความต้องการที่มากขึ้นทำให้ราคาขึ้นสูงตามกฎอุปสงค์-อุปทาน เมื่อความต้องการมีมากหรือมีเท่าเดิมแต่สินค้ากลับมีน้อยลงย่อมมีปัญหาตามมาอยู่แล้ว รัฐบาลต้องเป็นฝ่ายที่คอยดูแลแก้ไขปัญหาเหล่านี้ให้กับประชาชนอยู่แล้ว ขึ้นอยู่กับว่าแก้ไขได้ตรงจุดหรือไม่ ทำให้ประชาชนพอใจยอมรับในการทำงานของภาครัฐได้อย่างไร

ถ้าประชาชนไม่พอใจเป็นอย่างมากจนถึงขั้นเกิดเหตุการณ์อย่างการปฏิวัติฝรั่งเศสหรือไม่

สรุปผล

วิธีการเลี้ยงดูเด็กของคนญี่ปุ่นนั้นเพลงกล่อมเด็กเป็นส่วนช่วยให้เด็กได้นอนหลับได้เร็วขึ้น เนื้อเพลงมีคำสอนต่าง ๆ ทั้งในการปลอบและการชูเนื้อเพลงกล่อมเด็กนั้น ได้บอกเรื่องราวต่าง ๆ มากมาย ไม่ต่างกับบันทึกฉบับหนึ่งเพียงแต่ว่าเพลงกล่อมเด็กเป็นการถ่ายทอดเพียงปากต่อปากหรือวรรณกรรมมุขปาฐะ (Oral Tradition) เท่านั้นแต่สมัยนี้มีการทำวิจัยเพื่อรวบรวมเพลงกล่อมเด็กตามพื้นที่ต่าง ๆ ทำให้มีประโยชน์ต่องานสายจิตวิทยามากขึ้น

เพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่นมีทั้งการชูและการปลอบเด็ก อยู่ในเพลงเดียวกัน หรือคนละเพลง ที่มาของการชูเด็กผ่านเพลงกล่อมเด็กมีต่าง ๆ มากมาย เช่น สัตว์ที่น่ากลัวตามธรรมชาติที่ผู้ใหญ่คิดว่ามาทำร้ายเด็กได้ เพื่อนบ้านที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคนในครอบครัว หรือสถานที่ที่ไม่ควรปล่อยเด็กให้อยู่ตามลำพัง เป็นต้น แต่อาหารไม่น่าเป็นสิ่งที่มาทำร้ายใครหรือทำร้ายลูกได้ถ้าไม่ได้กินแบบมูมมามหรือเคี้ยวไม่ระวังจนติดคอตายจนลง เป็นข้าวอย่างที่คุณญี่ปุ่นสมัยนี้เป็นกันประจำ [11] แต่ถ้ามองถึงการใช้อาหารเพื่อชูเด็กในยามนอนตามเพลงที่ได้ยกตัวอย่างไป คือ ลูกขึ้นแป้งบ้าน โมจิ และพริกไทยนั้น แม้ว่าอาหารไม่ได้เป็นพิษเป็นภัยต่อเด็กขนาดนั้น แต่ในเนื้อเพลงปรากฏคำว่า “ถ้าไม่ยอมนอนจะ...” เพื่อเป็นการชูเด็กที่ไม่ยอมนอน และมีประโยคการปลอบเป็นการกระทำที่ตรงข้ามอย่างชัดเจนว่า “ถ้านอนแล้วจะ...” ปรากฏอยู่ในเนื้อเพลง จึงชัดเจนว่าถ้าบอกว่า “ถ้าไม่ยอมนอน” เมื่อไหร่ถือว่าเป็นการลงโทษเด็กอย่างแน่นอนเพื่อให้เข้าอาหารมาชูก็ตาม

เมื่ออาหารสะท้อนถึงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนแล้ว ความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นอีกภาพลักษณ์หนึ่งที่สะท้อนวิถีการปกครองของรัฐบาลได้เช่นกัน ถ้ามีปัญหาการขาดแคลนอาหารเกิดขึ้น รัฐบาลต้องเป็นผู้ที่ดูแลจัดการขึ้นอยู่กับการแก้ไขปัญหาโดยวิธีใด แต่ประเด็นคือคำชูในเรื่องของอาหารปรากฏในเพลงกล่อมเด็ก แสดงว่าปัญหานั้นไม่ได้รับการแก้ไข ที่ถูกต้องจนที่เลี้ยงเด็กหรือผู้แต่งเพลงนำมาร้องกล่อม

เพื่อให้ได้ร่องรอยในสิ่งที่ได้พบเจอปัญหานั้นคือการขาดแคลนวัตถุดิบนั้น ๆ แม้ว่ามิของแทนได้อยู่ก็ตามทำให้รู้ว่าคุณภาพนั้นสู้ของที่มีไม่ได้ ส่วนพริกไทยนั้นรัฐบาลได้ออกกฎหมายบีบคั้นผู้เป็นแม่ในเรื่องการให้ลูกหย่านมโดยเร็วจนต้องใช้พริกไทยในการชู้เด็กด้วยเพราะเด็กคงไม่ชอบแน่ ๆ จึงมีคำว่าพริกไทยปรากฏเป็นคำขู่ในเพลงกล่อมเด็ก จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปว่ารัฐบาลมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปรากฏของคำขู่ที่เป็นอาหารในเพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่นนั่นเอง และคำขู่ในเพลงกล่อมเด็กจึงเป็นสิ่งที่เล่าเรื่องราวต่าง ๆ หรือวิถีชีวิตของประชาชนแทนบันทึกฉบับหนึ่งได้เช่นกัน

พอพูดถึงปัญหาในด้านอาหารและรัฐบาลของญี่ปุ่นทำให้นักถึงวิธีแก้ปัญหาในเรื่องของการขาดแคลนอาหารของรัฐบาลไทยซึ่งน่าจะทำได้คล้าย ๆ กันคือ หาของอื่นมาแทนไปก่อน ถ้ามองในแง่ดีคิดว่าเป็นวิธีที่รัฐบาลแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไปก่อน เพราะประเทศยังมีอาหารการกินที่สมบูรณ์ต่อให้ขาดแคลนอาหารชนิดใด อาจจะยังไม่มีผลกระทบอะไรต่อการดำรงชีวิตมากนักแต่ถ้าได้ติดตามกระแสตามอินเทอร์เน็ตหรือโซเชียลมีเดีย เรายังเห็นได้ว่ามีกรณีการณ์การทำงานของรัฐบาลว่าแก้ปัญหาไม่ตรงจุดเหมือนกับคนไม่พอใจการทำงานของรัฐบาล การที่มีผู้คนวิพากษ์วิจารณ์ลงโซเชียลมีเดีย เทียบได้กับสถานการณ์ที่พี่เลี้ยงเด็กร้องเพลงกล่อมเด็กระบายในปัญหานั้น ๆ ยังดีที่ปัญหาไม่รุนแรงเท่าเมื่อสมัยการเกิดยุคปฏิวัติฝรั่งเศสด้วยสาเหตุของความอดอยากของประชาชนและความเห็นแก่ตัวของเหล่าขุนนางเพราะทั้งประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นในยุคดังกล่าวยังมีรัฐบาลที่ดี ยังมีแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ แต่สุดท้ายปัญหายังไม่แก้ไขอย่างตรงจุด ถ้าประชาชนยังไม่ได้รับการแก้ไขที่ดีหรือทำให้ประชาชนพอใจอาจจะส่งผลรุนแรงถึงขั้นการปฏิวัติฝรั่งเศสเลยก็เป็นได้

เอกสารอ้างอิง

1. โสภ ะสินาริ, สุพรรณ ครุฑเมืองและคณะ. ปริทัศน์เพลงกล่อมเด็กญี่ปุ่น. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร; 2555.
2. Akihiro Sawamura. [อินเทอร์เน็ต]. 2553; สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2558. ได้จาก rekioakiaki.cocolognifty.com/blog/files/komoriuta1.doc.
3. Akihiro Sawamura. [อินเทอร์เน็ต]. 2553; สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2558. ได้จาก rekioakiaki.cocolognifty.com/blog/files/komoriuta4.doc.
4. Akiko Takamatsu. 子守唄の現在. 福井大学教育地域科学部紀要. 第6部, 芸術・体育学. 音楽編 / 福井大学教育地域科学部編. 福井県: 福井大学; 2545.
5. พงษ์พิชญ์ จิตรภิมลภักดิ์. การศึกษาเปรียบเทียบคำขู่ในเพลงกล่อมเด็กของญี่ปุ่นและเพลงกล่อมเด็กของไทย. ใน: เอกสารรายงานวิจัยนเรศวรวิจัยครั้งที่ 12: วิจัยและนวัตกรรมกับการพัฒนาประเทศ; 24-25 สิงหาคม 2545; มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร; 2559. หน้า 1090-1111.
6. รุฬ ฟุลตัน เบเนดิกต์. ดอกเบญจมาศกับดาบซามูไร. (อมรา พงศาพิชญ์, ประสิทธิ์ สวาสดิ์ญาติ, ประเสริฐ จิตติวัฒน์พงศ์, สุริชัย หวันแก้ว, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชีย; 2525.
7. Robuchon, Joel. ed. Le Grand Larousse Gastronomique. Paris: Larousse; 2007. p.134.
8. หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ [อินเทอร์เน็ต]. 2551; สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2559. ได้จาก <http://www.manager.co.th/Entertainment/ViewNews.aspx?NewsID=9510000022526>.

9. HISTORY [อินเทอร์เน็ต]. 2555; สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2559. ได้จาก <http://www.history.com/news/ask-history/did-marie-antoinette-really-say-let-them-eat-cake>.
10. รัฐบาลไทย [อินเทอร์เน็ต]. 2558; สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2559. ได้จาก http://www.thaigov.go.th/index.php?option=com_k2&view=item&id=93371%3Aid93371&Itemid=350&lang=th
11. Garbagenews [อินเทอร์เน็ต]. 2559; สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2559. ได้จาก <http://www.garbagenews.net/archives/2012913.html>

บทความวิจัย (Research Article)

การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนตามแนวคิด การฝึกหัดทางปัญญาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

Development of a Teaching Competency Enhancement Instructional Model Based on Cognitive Apprenticeships for Student Teachers

เกศราพรรณ คงเจริญ¹

Ketsaraphan Khongjaroen¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู และ 2) ประเมินคุณภาพของแบบแผนการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ (1) การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอน (2) การนำแบบแผนการเรียนการสอนไปทดลองใช้เพื่อประเมินคุณภาพแบบแผนการเรียนการสอน ประชากร คือ นักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ที่เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนทั้งหมด 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบวัดความรู้ความเข้าใจการออกแบบการเรียนรู้อและการจัดการเรียนการสอน 2) แบบประเมินทักษะการออกแบบการเรียนรู้อและการจัดการเรียนการสอน และ 3) แบบวัดเจตคติต่อวิชาชีพครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (s) และทดสอบค่าที (t - test) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. แบบแผนการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญาที่พัฒนาขึ้น มีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ขั้นการจัดเตรียมของครู 1.1) การคัดเลือกตัวแบบตามเกณฑ์ 1.2) เตรียมตัวแบบที่เหมาะสมตามเกณฑ์ ระยะที่ 2 ขั้นผู้เรียนสร้างความรู้ ก. ภาคทฤษฎี 2.1) ขั้นสังเกต 2.2) ขั้นสรุปความรู้ 2.3) ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ 2.4) ผู้เรียนสะท้อนการเรียนรู้ ข. ภาคปฏิบัติ 2.5) ขั้นเตรียมฝึกปฏิบัติ 2.6) ขั้นฝึกปฏิบัติการสอน 2.7) ขั้นสรุปผลการเรียนรู้ 2.8) ขั้นประเมินทักษะการเรียนรู้

2. ผลการประเมินคุณภาพของแบบแผนการเรียนการสอนโดยการนำไปใช้ทดลองสอน พบว่า 2.1) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ความเข้าใจการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอน สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอน สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.3) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อวิชาชีพครูสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: แบบแผนการเรียนการสอน, เสริมสร้างสมรรถภาพการสอน, การฝึกหัดทางปัญญา, นักศึกษาวิชาชีพครู

¹ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เขตปทุมวัน 10330

¹ Doctoral student. In Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Pathumwan, Bangkok 10330

*Corresponding author, E-mail: bunthi_ta@hotmail.com

Abstract

The objectives of this research were to 1) develop a teaching competency enhancement instructional model based on cognitive apprenticeships for student teachers and 2) investigate the quality of a teaching competency enhancement instructional model based on cognitive apprenticeships for student teachers. The design of this research was research and development, which was divided into two phases: (1) the phase of an instructional model development and (2) the phase of an instructional model's quality investigation. The developed instructional model was implemented to student teachers for one semester to investigate its effects on teaching competency in the second phase. The population was student teachers of the Faculty of Education, Rajabhat University. Purposive sampling was used for selecting the sample, which was consisted of 60 fourth-year-undergraduate students of the Faculty of Education, Chiangrai Rajabhat University. There were 3 research instruments used in this study, which were 1) an understanding of instructional design knowledge and organizing learning activities test, 2) a skills of instructional design knowledge and organizing learning activities evaluation form, and (3) an attitude towards teaching profession test. The collected data was analyzed by using mean ($\bar{X}$) standard deviation (s) and t – test. The results of this study were as follows.

1. The developed teaching competency enhancement instructional model was consisted of 3 phases. The first phase was teacher and model's preparation phase, consisting of 3 preparation procedures: (1) course outline and modeling settling, (2) role of modeling and teacher on instruction settling, and (3) roles and tasks of students on learning and practices settling. The second phase was teacher students' knowledge constructing phase, consisting of 4 learning procedures: (1) observing, (2) knowledge constructing, (3) implementing, and (4) learning reflection. The third phase was student teachers' performing phase, consisting of 2 performing procedures: (5) teaching practices and (6) evaluating.

2) The effects of this developed instructional model on the teaching competency enhancement of student teachers were as follows: The sample

2.1. The sample groups' mean scores on instructional design knowledge and learning activity organizing were higher than the control groups at .05 level of statistical significance.

2.2. The sample groups' mean scores on skills of instructional design knowledge and learning activity organizing were higher than the control groups at .05 level of statistical significance.

2.3. The sample groups' mean scores on attitude towards teaching professions were higher than the control groups at .05 level of statistical significance.

Keywords: Instructional Model, Strengthen Teaching Competencies, Training, Intellectual teacher students

บทนำ

การจัดการศึกษา ครูมีบทบาทและความสำคัญตลอดจนมีอิทธิพลต่อคนในชาติ ในฐานะเป็นผู้ให้การศึกษาของชาติ ครูถือเป็นผู้กำหนดอนาคตของคนในชาติ ชาติใดก็ตามที่ได้ครูเป็นคนมีความรู้ เป็นคนเก่ง เป็นคนเสียสละ ตั้งใจทำงานเพื่อประโยชน์ของนักเรียน

ชาตินั้นจะได้พลเมืองที่เก่งและฉลาดมีศักยภาพ และสามารถที่จะแข่งขันกับทุกประเทศในโลกได้ [6] ดังนั้นผู้ที่ประกอบอาชีพครู จะต้องเป็นบุคคลที่อุทิศกำลังกายและกำลังใจอย่างสูง เพื่อให้อาชีพครูเป็นอาชีพที่ควรค่าแก่การยกย่องนับถือและได้รับความไว้วางใจจากบุคคลทั่วไปในสังคม นอกจากนี้แล้ว ครูในสหัสวรรษใหม่ต้องสามารถพัฒนาตนเองให้มีสมรรถภาพ

ในการจัดการเรียนการสอน มีเจตคติอันดีต่อวิชาชีพ และสามารถส่งเสริมให้นักเรียนของตน ให้มีทักษะ การดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานและเจตคติอันเป็นพื้นฐาน เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การยอมรับสถานการณ์ เปลี่ยนแปลง ความสามารถในการเข้าใจและตัดสินใจ การคิดวิเคราะห์ การกำหนดปัญหาและการแก้ปัญหา

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2546 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตครูในมิติใหม่ที่เน้นผลลัพธ์ การเรียนรู้ ให้บัณฑิตครูมีคุณภาพ มีศักดิ์ศรีความเป็น ครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู เป็นครูชั้นวิชาชีพที่มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นคนดีและเก่ง โดยเน้นให้นักศึกษาครูได้เรียนรู้ จากสถานการณ์จริง โดยการผสมผสานภาคทฤษฎีและ ภาคปฏิบัติเข้าด้วยกัน สร้างองค์ความรู้โดยการเรียนรู้ ผ่านกิจกรรมการทำงาน การแก้ปัญหา และการเรียน จากทีมเน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้ นักศึกษามีทักษะและความรู้เฉพาะทาง สามารถ นำไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพเป็นอย่างดี มุ่งปลูกฝัง จิตสำนึกของความเป็นครูด้วยกระบวนการจัดการ เรียนรู้ และการได้รับแบบอย่างของการเรียนรู้ หรือการ เรียนการสอนที่ดีจากผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต [4]

สำนักงานสภามหาวิทยาลัยราชภัฏ [7] ว่าได้วิเคราะห์ สถานการณ์การจัดการศึกษาและที่มีผลต่อ กระบวนการผลิตบัณฑิตในสถานศึกษาทุกระดับ พบว่ามีปัญหาที่วิกฤตซึ่งควรนำมาพิจารณากำหนด เป็นยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง มีจำนวนทั้งสิ้น 33 ปัญหา และที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการวิชาการศึกษาในระดับอุดมศึกษา คือ การผลิต พัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการ ศึกษา ไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญที่สุด ขาดการส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครูที่มี คุณภาพทั้งด้านการผลิต การพัฒนา และการ บริหารงานบุคคล หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการสร้างคนดี คนเก่ง หรือให้มีความรู้คุณธรรม เพราะกระบวนการเรียนรู้ ยังขาดการ บูรณาการระหว่างความรู้ ความเข้าใจ

เพื่อการพัฒนาด้านสติปัญญา ทักษะอาชีพกับการพัฒนา จิตใจทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรมการที่จะสร้างและ พัฒนาครูให้ได้ครูที่มีคุณลักษณะที่ต้องการนั้น จำเป็นต้องอาศัยระบบการผลิตหรือการฝึกหัดครูที่มี คุณภาพ

จากรายงานเพื่อการปฏิรูปการศึกษาของ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา [6] ได้เสนอการเตรียมการ ปฏิรูประบบการผลิตและสถาบันผลิตครู เพื่อหล่อ หลอมความเป็นครูดี มีความรู้และคุณธรรม พร้อมทั้งมี ความสามารถทางวิชาการ สามารถจัดกระบวนการ เรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ก่อนเข้าสู่ วิชาชีพหรือก่อนการเป็นครูประจำการ เพื่อนำไปสู่การ พัฒนาและยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพ ขั้นสูง ซึ่งหนทางที่จะทำได้เช่นนี้ ก็ต้องทำด้วยการ ออกแบบหลักสูตร และการออกแบบการเรียนการสอน ในวิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพก่อน จึงจะสามารถผลิต ครูวิชาชีพที่ดีได้การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ต้องคำนึงถึงสภาพของผู้เรียน เนื้อหาสาระและ สภาพแวดล้อม หรือบริบทและยังต้องอาศัยรูปแบบ การสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอนที่หลากหลาย อีกด้วย แนวคิดที่มีความเหมาะสมการจัด การเรียน การสอนที่มีความสอดคล้องกับ นักการศึกษาที่ได้ เสนอแนะไว้ดังกล่าวข้างต้น นั่นคือ แนวคิดการฝึกหัด ทางปัญญา (Cognitive Apprenticeship)

แนวคิดการฝึกหัดทางปัญญาได้มีการพัฒนา มาจากทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของ Vygotsky ที่ซึ่ง เป็นทฤษฎีการสร้างความรู้ทางสังคม (Social Constructivism) ที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้โดยการมี ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสภาพแวดล้อม มีการเรียนรู้ โดยการแก้ปัญหาในบริบทและสถานการณ์ที่เป็นจริง เป็นการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนต้อง เกี่ยวข้องกับชุมชนของการปฏิบัติการ ทำให้มีการ ฝึกหัดการปฏิบัติการในแหล่งที่มีการเรียนรู้หรือเสมือน แหล่งการเรียนรู้จริง ผู้เรียนมีโอกาสฝึกและใช้ทักษะ ทางปัญญา โดยการสะท้อนความคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ ในการทำงานและการเรียนรู้ [15] ด้วยความเป็นมา และความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เจาะลึกถึงหลักการและแนวคิดกระบวนการฝึกหัด ทางปัญญา เพื่อให้ได้รูปแบบการเรียนการสอนที่จะ

ช่วยสร้างเสริมสมรรถภาพการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งประกอบด้วยความรู้ทางวิชาชีพครู ทักษะด้านการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เสริมสร้างสมรรถภาพการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยเป็นการสังเคราะห์กระบวนการจัดการความรู้ และรวมไปถึงสมรรถภาพในการสอนที่ทำให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ที่ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครู ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งสมรรถภาพในการสอนนั้นได้แก่ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดกิจกรรม และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครู ที่เรียนในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. งานวิจัยนี้ ได้มุ่งเน้นเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู และศึกษาผลของการใช้รูปแบบ โดยตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย
 - 2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สมรรถภาพการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย

2.2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ความรู้ความเข้าใจในการสร้างหรือออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ความรู้ความเข้าใจในการเลือกใช้วิธีสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ และแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 3) ความรู้ ความเข้าใจในการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2.2 ทักษะการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ทักษะในการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอน ที่เหมาะสมกับผู้เรียน 2) ทักษะในการออกแบบการสอน และวิธีการจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้ นั้น ๆ 3) ทักษะในการออกแบบการสอน และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2.3 เจตคติต่อวิชาชีพครู ประกอบด้วย เจตคติต่อสถานภาพทางสังคม สถานภาพส่วนบุคคล การปฏิบัติงานในวิชาชีพ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและความก้าวหน้าในวิชาชีพ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เป็นการจัดแบบแผนของการจัดการเรียนการสอน ที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบ มีหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยอาศัยวิธีการสอน และเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้ามาช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ โดยมีความหมายของรูปแบบการเรียนการสอนพอสรุปได้ดังนี้ รูปแบบการเรียนการสอนนั้น คือ แบบแผนในการจัดทำกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มีผู้ดำเนินการได้พัฒนาขึ้นมาให้เป็นไปตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ หรือแนวคิดที่มีลักษณะเฉพาะ ในการนำไปใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของเรื่อง

ใดเรื่องหนึ่ง และนำไปใช้ในการแก้ปัญหาหรือทำให้เกิดความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนที่ได้มีการกำหนดไว้

ความหมายของสมรรถภาพการสอน

Blanchard & Thacker [8] ได้ให้ความหมายของคำว่า สมรรถภาพการสอน (Competency) ว่าเป็นกลุ่มของความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้นำไปใช้ในการทำงานจนประสบความสำเร็จ โดยความรู้ต่าง ๆ ประกอบไปด้วยข้อมูลที่ได้รับและเก็บจำ ข้อมูลที่ได้เชื่อมกับความรู้เดิม และความเข้าใจในการใช้ข้อมูลให้เกิดประโยชน์ ส่วนทักษะเป็นความสามารถที่แสดงออกมาในการทำงาน ซึ่งได้พัฒนามาจากการฝึกหรือประสบการณ์ และเจตคติที่เป็นเรื่องของความเชื่อ และความคิดเห็นที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรม โดยองค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนนี้ ถือว่าเป็นองค์ประกอบเดียวกันกับการเรียนรู้ (Learning) ซึ่งหมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางสติปัญญาที่ค่อนข้างถาวร อันเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่ได้รับ

จากความหมายของสมรรถภาพ สมรรถภาพครู และสมรรถภาพการสอนข้างต้นนั้น สรุปได้ว่าไม่ว่าจะเป็นความรู้ ทักษะ ความสามารถ หรือแม้กระทั่งสมรรถภาพในการสอนของครู ก็ล้วนแล้วแต่เป็นความสามารถของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ และเป็นสิ่งที่จำเป็นในการนำมาใช้ในการเรียนการสอนที่สำคัญ และสามารถวัดและประเมินผลให้เป็นครู หรือเป็นผู้ที่ทำงานใด ๆ ก็ตามให้มีประสิทธิภาพได้

แนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยใช้หลักการตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา (Cognitive Apprenticeships) Bransford, Brown & Cocking [9] ได้ให้ความหมายของคำว่า แนวคิดการฝึกหัดทางปัญญาว่า เป็นแนวคิดพื้นฐานของความเข้าใจในปัจจุบันของผู้เรียนว่า สามารถเรียนรู้ได้อย่างไรในแต่ละบุคคล โดยมีแบบการเรียนรู้อยู่ 4 แบบคือ แบบการเรียนรู้ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมแบบพื้นที่รอยต่อพัฒนาการของ Vygotsky

แบบการเรียนรู้เชิงสถานการณ์และแบบการฝึกหัดทางปัญญาแบบดั้งเดิม และมีความเชื่อว่า รากฐาน

เหล่านี้มีอิทธิพลเป็นอย่างมาก ในการสร้างแบบวิธีของแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญาและส่งผลต่อสมรรถภาพในการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูด้วย

Ghefaili [10] ได้กล่าวแบบสรุปว่า เป้าหมายของแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญาสรุปได้ว่า การบ่งบอกถึงปัญหาของจุดด้อยในการศึกษา และทำให้กระบวนการคิดของกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นสามารถมองเห็นความชัดเจนได้มากยิ่งขึ้น ทั้งผู้เรียน และครูผู้สอน ครูผู้สอนสามารถนำวิธีของแนวคิดแบบเดิม ได้แก่ ตัวแบบ, การแนะนำ และการเสริมต่อการเรียนรู้ มาใช้เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการขึ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน แนวคิดการฝึกหัดทางปัญญานั้นส่วนใหญ่จะถูกนำมาใช้ในการสนับสนุนของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ นั้น คือ นักเรียนสามารถที่จะสร้างความเข้าใจของตนเองได้ตามมาตรฐาน และลักษณะภายในตามกระบวนการความคิดที่ใช้ ในการเรียนรู้ก็ยังรวมไปถึงส่วนประกอบของการเรียนรู้ ที่เจาะจงถึงแนวคิดในการสอน และความเชี่ยวชาญในด้านของความรู้โดยส่วนตัวของแต่ละบุคคลต่อสิ่งที่ได้เรียนรู้ ที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตของความรู้แบบเฉพาะเจาะจง การเรียนรู้เหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนได้ขยายขอบเขตของการเรียนรู้ ไปจนถึงนอกอาณาเขตของการเรียนรู้ในห้องเรียน นั้นหมายความว่า นักเรียนยังสามารถเรียนรู้ที่จะคิดเหมือนดังผู้ชำนาญในวิชาใดวิชาหนึ่ง เช่นนักวิชาการในด้านวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ จากทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคมของ Vygotsky ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า

ทฤษฎีนี้เป็นรากฐานของแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา (Cognitive Apprenticeships) ที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสภาพแวดล้อมที่มีการเรียนรู้ โดยการแก้ปัญหาในบริบทและสถานการณ์ที่เป็นจริง โดยผู้เรียนต้องเกี่ยวข้องกับชุมชนของการปฏิบัติการ ที่ทำให้มีการฝึกหัดในการปฏิบัติการในแหล่งที่มีการเรียนรู้ ผู้เรียนมีโอกาสสะท้อนความคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ในการทำงานและการเรียนรู้จนทำให้สามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองได้ และพร้อมกันนี้ Vygotsky ยังได้สรุปทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivist Theory) ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญาได้ดังนี้

1. ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivist Theory)

การสร้างความรู้ทางสังคมเน้นบทบาทของสังคมในชั้นเรียนในการเตรียมประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นกับเพื่อน ๆ ในกลุ่มย่อย การเตรียมตัวรับฟังความคิดเห็นและฟังการสร้างความคิดของคนอื่น ๆ กลั่นกรองและปรับปรุงความคิดของตนจากการฟังบุคคลอื่น วิจัยความคิดและตั้งคำถามกับผู้เรียนที่คิดไม่ได้ [11]

สรุปได้ว่า ทฤษฎีของ Vygotsky ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถอธิบายถึงพัฒนาการทางสติปัญญา โดยมุ่งเน้นที่จิตสำนึกของมนุษย์ว่า พัฒนาการทางสติปัญญา ที่เป็นคุณลักษณะที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมภายนอก โดยมีสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นส่วนสำคัญ การสร้างความรู้ทางสังคมจึงเป็นการสร้างทางปัญญาอย่างหลากหลาย ที่เน้นธรรมชาติของการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ หน้าที่ทางปัญญาจึงเกิดขึ้นในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในสังคมแห่งการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ดังนี้

1. มีความสนใจใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีฉันทะในการเรียนรู้ ถือว่า “ชีวิตที่มีความสุขคือชีวิตที่มีการเรียนรู้”
2. มียุทธศาสตร์ในการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ นับตั้งแต่การรู้จักแสวงหาความรู้มีเครื่องมือในการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความจำเป็นของยุคสมัย รู้จักคิด วิเคราะห์ แยกแยะประเมินค่าของข้อมูลที่ได้รับด้วยเหตุและผล รู้จักคิดสร้างสรรค์ สร้างความรู้ และแนวทางเลือกใหม่มีความสามารถและความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาให้สำเร็จ

3. มีองค์ความรู้ที่เกิดการสังสมความรู้ ความเข้าใจ และความเชื่อมโยงระหว่างศาสตร์ต่าง ๆ และระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิทยาการสากลจนเกิดความรอบรู้และความลุ่มลึกขึ้นตามลำดับ

4. มีศีลธรรมที่จะกำกับการประเมินค่า การตัดสินใจ ความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และระหว่างมนุษย์ด้วยกัน จนเกิดอิสรภาพและความสงบสุขทั้งภายในสังคมและภายในตน

จากการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในสังคมแห่งการเรียนรู้ด้วยตนเองจากที่กรมวิชาการได้กล่าวไว้ข้างต้นนั้น สามารถสรุปได้ว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต และพร้อมที่จะรับหรือเลือกปฏิบัติสาขาเทคโนโลยีด้วยวิถีทางแห่งปัญญาตามยุคสมัยนั้น คือควรที่จะเปิดใจในเรื่องของการเรียนรู้แบบเป็นยุทธศาสตร์ มีความสนใจใฝ่รู้ ใฝ่เรียนต่าง ๆ โดยไม่ปิดกั้นความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และระหว่างมนุษย์ด้วยกัน

2. ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคม (Sociocultural Theory)

ในทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคม (Sociocultural Theory) ของ Vygotsky ที่มีแนวคิดหลักว่า สังคมและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มิอิทธิพลอย่างยิ่งต่อจิตใจของมนุษย์ มีแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของมนุษย์ที่เรียกว่า Zone of Proximal Development เป็นแนวคิดที่สำคัญที่สุดในทฤษฎีดังกล่าว ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางสติปัญญา การสอนของครู และการเรียนรู้ การเรียนรู้ไม่ได้เป็นกระบวนการที่ขึ้นอยู่กับระดับพัฒนาการทางสติปัญญา ที่ต้องรอวุฒิภาวะให้ถึงอายุขั้นต่ำก่อน จึงจะเกิดการเรียนรู้ได้ แต่ก็ไม่ได้ส่วนหนึ่งของพัฒนาการในลักษณะที่เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างอัตโนมัติจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับพัฒนาการทางสติปัญญา กับการสอนทั้งทางตรงและทางอ้อมซึ่งเป็นประสบการณ์ทางสังคม วัฒนธรรม ภายในขอบเขตของการเรียนรู้ ซึ่งอาจจะกว้าง-แคบ-ลึก-ตื้น แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล [3]

พื้นที่รอยต่อการพัฒนาการของ Vygotsky จะเป็นสิ่งที่มนุษย์ได้พัฒนา และเป็นต้นกำเนิดของการเรียนรู้ และพัฒนามาจากสังคม และปฏิบัติต่อดัชนีวัฒนธรรมในช่วงระหว่างที่ Vygotsky เรียกว่า พื้นที่รอยต่อการพัฒนาการ [15] และพร้อมกันนี้ Vygotsky ยังได้มีส่วนพิเศษระหว่างการพัฒนาตามความเป็นจริงของเด็ก และการพัฒนาตามความสามารถที่เป็นไปได้ของเด็ก ซึ่งการพัฒนาตามความเป็นจริงนั้นคือ เป็นการพัฒนาว่าเด็กสามารถทำได้ด้วยความสามารถของตนเอง

โดยปราศจากผู้ใหญ่ หรือครู นั้นหมายถึง ช่องว่าง หรือพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ และการพัฒนาตามความสามารถที่เป็นไปได้ นั่นคือทางตรงกันข้าม ที่ว่าเด็กสามารถทำได้ ด้วยตนเองผ่านการแก้ปัญหาที่อยู่ภายใต้การแนะนำของผู้ใหญ่ หรือการช่วยเหลือจากผู้ที่มีตำแหน่งเหนือกว่า [15] เพราะฉะนั้น พื้นที่รอยต่อพัฒนาการคือ เป็นช่องว่าง หรือขอบเขตระหว่างการพัฒนาตามความเป็นจริง และการพัฒนาตามความสามารถที่เป็นไปได้ นั่นคือ สิ่งใดก็ตามที่เด็กสามารถทำได้ นั่นคือการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ที่ปราศจากตัวแบบ ไม่ว่าจะเป็น (ผู้ใหญ่ ผู้ปกครอง ครู หรือคนอื่น ๆ ที่มีคุณวุฒิและวัยวุฒิที่สูงกว่า) และสิ่งใดก็ตามที่บุคคลใด ๆ สามารถทำได้และอยู่ภายใต้ผู้ชี้แนะของผู้รู้ ส่งผลให้การเรียนรู้นั้นๆเพิ่มขึ้น สิ่งนั้นจะอยู่ในขอบเขตของแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา ขอบเขตนี้ Vygotsky ได้เสนอแนะว่า เป็นลักษณะเฉพาะที่จำเป็นที่สุดของการเรียนรู้คือ การเติมเต็มของพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ

ระเบียบวิธีการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้คือ

ตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ดำเนินการตามลำดับดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ ทฤษฎีหลักการ แนวคิด ข้อความรู้ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญาและการเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครู

ขั้นที่ 2 การสังเคราะห์ข้อความรู้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

ขั้นที่ 3 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา

ขั้นที่ 4 การจัดทำเอกสารและสื่อประกอบรูปแบบการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา

ขั้นที่ 5 การตรวจสอบและประเมินรูปแบบการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา(ก่อนการทดลองใช้)

ตอนที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครู ดำเนินการตามลำดับดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน

1.1 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.2 การคัดเลือกตัวแบบ

1.3 การจัดทำเครื่องมือการวิจัย

1.4 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.5 การจัดทำแผนการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการทดลองสอน

1.6 การจัดทำเอกสารและสื่อประกอบการเรียนการสอน

ขั้นที่ 2 ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน

2.1 การกำหนดแผนการทดลอง

2.2 การทดสอบกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง

2.3 การดำเนินการทดลอง

2.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

2.6 การหาประสิทธิภาพของรูปแบบ

การดำเนินการทดลอง

การสอนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมหลังจากผู้วิจัยได้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อวิชาชีพครู 5 ด้าน ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม แล้วผู้วิจัยได้จัดกระบวนการในการดำเนินการเรียนการสอนตามกระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา ผู้วิจัยได้ดำเนินการเรียนการสอนตามกระบวนการทุกขั้นตอน และได้ดำเนินการโดยกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยดำเนินการสอนโดยใช้การสอนแบบปกติ โดยกลุ่มควบคุมดำเนินการสอนสัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง และรวมเป็นเวลา 16 สัปดาห์ โดยชั่วโมงที่หนึ่ง ผู้สอน

ชี้แจงลักษณะวิชา วัตถุประสงค์ การจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ทำการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านความรู้ ผู้วิจัยประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ การออกแบบ การเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอน ในการทดสอบ
2. ด้านทักษะ ผู้วิจัยวัดและประเมินผลโดยใช้แบบประเมินทักษะการออกแบบ การเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ ในการประเมินทักษะโดยที่ผู้วิจัยกับตัวแบบร่วมกันสังเกต แล้วนำผลการประเมินมาหาค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.86 และทำการสังเกตการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ผู้สังเกต 2 คน
3. ด้านเจตคติ ผู้วิจัยวัดและประเมินผลโดยใช้แบบวัดเจตคติต่อวิชาชีพครูในการสอบถาม
4. แบบบันทึกการเรียนรู้ ผู้วิจัยวัดและประเมินผลโดยใช้แบบบันทึก โดยให้นักศึกษากลุ่มทดลองที่ใช้กระบวนการเรียนการสอนเป็นผู้บันทึก
5. แบบประเมินความคิดเห็นผู้วิจัยวัดและประเมินผลโดยใช้แบบการประเมินในการสอบถามถึงความคิดเห็นต่าง ๆ ในการทดลอง โดยให้นักศึกษากลุ่มทดลอง ที่ใช้กระบวนการเรียนการสอนเป็นผู้ตอบแบบการประเมิน

การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทดสอบนักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจในการออกแบบการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนและแบบวัดเจตคติต่อวิชาชีพครู หลังจากนั้นเก็บรวมข้อมูลด้วยตัวของผู้วิจัยเองและนำผลการทดสอบก่อนการทดลองมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) เพื่อทดสอบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความรู้และความสามารถทางด้านสมรรถภาพการสอนและเจตคติต่อวิชาชีพครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งในการวิเคราะห์ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน

ดำเนินการโดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มาวิเคราะห์สรุปผลตามรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นคะแนนที่ได้จากการทำแบบ ทดสอบความรู้ความเข้าใจการออกแบบการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน แบบประเมินทักษะการออกแบบการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน แบบวัดเจตคติต่อวิชาชีพครู ดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอน ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา โดยการตรวจให้คะแนน วิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า (t-test) เพื่อเป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าใจในการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยรวม ในสภาพก่อนและหลังเรียน

2) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินทักษะการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) โดยการตรวจให้คะแนน วิเคราะห์ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า (t-test) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบระดับค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ความเข้าใจการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนในภาพรวมและรายชื่อของทั้งสองกลุ่ม และสรุปข้อมูลทักษะการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอน

3) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวัดเจตคติต่อวิชาชีพครู ซึ่งเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) โดยการตรวจให้คะแนนวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า (t-test) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบระดับค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อวิชาชีพครูของทั้งสองกลุ่มในภาพรวมและรายชื่อและสรุปข้อมูลเจตคติต่อวิชาชีพครู

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตการสอนและแบบบันทึกการเรียนรู้ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ส่วนนี้จะไม่รวมกับเครื่องมือในการเก็บข้อมูล แต่เป็นการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อต้องการทราบถึง

สมรรถภาพทางการสอน โดยวิเคราะห์แบบเจาะลึก เนื้อหาของคำตอบและการอธิบายความรู้สึกนึกคิดของ นักศึกษาออกเป็นข้อ ๆ ทั้ง 5 ข้อคำถาม จากนักศึกษา ทั้งหมดที่เป็นกลุ่มทดลองจำนวน 30 คน แล้วสรุป ออกมาเป็นข้อความต่าง ๆ จากหัวข้อคำถามคือ ท่าน ได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการเรียนครั้งนี้ ท่านมีความรู้สึก อย่างไรบ้างในการเรียนครั้งนี้ ท่านมีปัญหาหรือ ข้อสงสัยอะไรบ้าง ท่านมีความรู้สึกต่อวิชาชีพครู อย่างไรบ้าง และข้อเสนอแนะ

3. การหาประสิทธิภาพของรูปแบบกำหนด เกณฑ์ในการประเมินรูปแบบ รูปแบบการเรียน การสอนเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนตามแนวคิด การฝึกหัดทางปัญญานี้ จะถือว่าเป็นรูปแบบมี ประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อ

1) นักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มทดลอง ที่เรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพ การสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญามีคะแนน ความรู้ความเข้าใจ การออกแบบการสอน และการ จัดการเรียนการสอน สูงกว่านักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่ม ควบคุม ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามปกติ

2) นักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มทดลองที่เรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพ การสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา มีคะแนน ทักษะการออกแบบการสอน และการจัดการเรียนการ สอน สูงกว่านักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มควบคุม ที่ได้รับ การจัดการเรียนการสอนตามปกติ

3) นักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มทดลองที่เรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพ การสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา มีคะแนน เจตคติต่อวิชาชีพครู สูงกว่านักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่ม ควบคุม ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามปกติ

อภิปรายผล

จากการดำเนินการพัฒนารูปแบบการเรียน การสอนเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนตามแนวคิด การฝึกหัดทางปัญญา รวมทั้งการนำรูปแบบการเรียน การสอนไปทดลองใช้ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย 2 ด้าน คือ ด้านการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

และด้านประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน รายละเอียดการอภิปรายมีดังนี้

1. ด้านการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน รูปแบบการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพการสอน ตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญาที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการ พัฒนา โดยใช้หลักการความรู้และเอกสารงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง สามารถอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1.1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน อย่างเป็นระบบ คือในการพัฒนารูปแบบการเรียนการ สอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา ผู้วิจัยได้ ดำเนินการโดยการวิเคราะห์หลักสูตรที่ใช้ เพื่อศึกษา และระบุประเด็นที่ต้องการพัฒนาสำหรับนักศึกษา วิชาชีพครู ซึ่งพบว่าควรพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูทั้ง ทางด้านความรู้ความเข้าใจ การออกแบบการสอนและ การจัดการเรียนการสอน ทักษะการออกแบบการสอน และการจัดการเรียนการสอน เจตคติต่อวิชาชีพครู และ ควรจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้จาก การมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม โดยการเผชิญกับสถานการณ์ ที่เกิดในสภาพจริง สอดคล้องกับการเรียนรู้ตามแนวคิด การฝึกหัดทางปัญญา ซึ่งเป็นแนวคิดที่ใช้ในการจัดการ เรียนการสอนโดยการฝึกหัดทางปัญญาเป็นการพยายาม ที่จะปรับผู้เรียนให้เข้ากับการเรียนตามสภาพจริง ซึ่ง สอดคล้องกับคำกล่าวสรุปของ กิงฟ้า สินธุวงศ์ และ ไพศาล สุวรรณน้อย (2553) ว่าผู้สอนควรรู้ความ คลาดเคลื่อนของนักเรียนอะไร และอย่างไรบ้าง เพราะ จากสถานการณ์จริงที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เมื่อ ครูผู้สอนได้เข้าใจถึงการเรียนตามสภาพที่เป็นจริงแล้ว นักเรียนสามารถลงมือกระทำการกับข้อมูล หรือ สถานการณ์ที่เป็นจริงที่ผู้สอนได้สร้างขึ้นที่มีกิจกรรม หรืองานที่ท้าทายถึงความสามารถในการเรียนรู้ และการเข้าใจของผู้เรียนเป็นลำดับขั้นตอน โดยผ่าน กิจกรรมและการปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในสังคม หรืออีกนัย หนึ่งก็คือ การให้ผู้เรียนฝึกฝนจนเกิดความรู้กระจ่างแจ้ง ในสิ่งที่ทำ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ประสบการณ์ จากการมีปฏิสัมพันธ์กับตัวแบบโดยมีแนวความคิดมา จากทฤษฎีของ Collins, Brown & New man (1989) ที่ มีตัวแบบ (Modeling) การแนะนำ (Coaching) การเสริม ต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) การแสดงออก (Articulation) การสะท้อนความคิด (Reflection) และการอธิบาย

(Explanation) จึงเน้นการสร้างความรู้โดยการเรียนรู้ที่ดีมีความหมายจากการมีปฏิสัมพันธ์กับตัวแบบ การฝึกหัดงาน การมีส่วนร่วมกัน การสะท้อน ความคิด การประคับประคอง และการสอนแนะ สรุปสาระสำคัญของแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา จากแนวคิดของนักการศึกษาหลาย ๆ ท่าน และสรุปขั้นตอนการเรียนการสอนโดยการวิเคราะห์เงื่อนไขการเรียนรู้ตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา กล่าวคือ นำไปทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษาที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยมีการวางแผนการสอน ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และการให้ข้อมูลย้อนกลับโดยผู้เรียนและนำไปปรับเพื่อทดลองสอนครั้งต่อไป ทำให้ได้รูปแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องการจัดการเรียนการสอนทางวิชาชีพครู (Schunk, 2000)

จะเห็นได้ว่าผู้วิจัย ได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญาอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ มีการกำหนดองค์ประกอบในการพัฒนา และในแต่ละขั้นตอนของการพัฒนามีความสัมพันธ์กัน และสามารถลำดับขั้นตอนของการพัฒนาได้ ยกตัวอย่างเช่น เมื่อนักศึกษากลุ่มควบคุมนั้นมีพฤติกรรมไม่แตกต่างจากก่อนเรียนเท่าใด เพราะเหตุผลหนึ่งนี้อาจมาจากนักศึกษายังขาดการทบทวน หรือทวนซ้ำถึงขั้นตอนจากการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละช่วง หรือเมื่อทำกิจกรรมอื่นแล้ว ก็ลืมที่จะกลับมาทบทวนซ้ำ จึงทำให้พฤติกรรมย่อยดังกล่าว มีผลที่ไม่แตกต่างจากก่อนการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kogan (2002: 1-3) ที่กล่าวไว้ว่า แนวทางในการสร้างคุณลักษณะว่า ผู้เรียนควรมีการฝึกซ้ำ (Repeated Practice) นั้นหมายถึง ในการจัดการเรียนการสอนแต่ละช่วงเวลา คือ มีเนื้อหาสาระในหลักสูตรจำนวนมาก ถ้าสอนสาระเกี่ยวกับคุณงามความดีผ่านไปแล้ว ก็ไม่สามารถที่จะกลับมาทวนสาระเดิมได้อีกครั้งหนึ่ง ส่วนแนวทางในการสอดแทรกโครงสร้างทางคุณลักษณะ จึงควรมีการฝึกฝนในสถานการณ์ของการนำคุณงามความดี ที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวัน และสามารถเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้และฝึกฝนในการนำสิ่งเหล่านี้มาใช้ให้มากขึ้น ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นไม่ได้หมายความว่า นักศึกษาไม่มีการพัฒนาที่สูงขึ้น แต่เป็นข้อค้นพบที่ดีที่

จะช่วยให้ผู้สอนและนักศึกษาได้ตระหนักในประเด็นดังกล่าวและให้ความสนใจมากยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้น การศึกษาปัจจัยพื้นฐาน วิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา สามารถสรุปได้ว่า ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา เกิดจากการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

1.2 องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการนำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนั้น สิ่งสำคัญ คือ สามารถนำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาได้ไปใช้พัฒนาศึกษาในความสามารถด้านต่าง ๆ ได้จริง และสามารถพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติ กล่าวคือ สามารถนำมาพัฒนาได้ทั้งในด้านการรู้ ความรู้ สุนิทัศน์ และปฏิบัติเชิงจริยธรรม โดยมีเป้าหมายของการพัฒนาอยู่ที่การสร้างเสริมให้ผู้เรียนนั้น อยู่ในขอบเขตในการกระทำที่ถูกต้องทั้งต่อผู้อื่นและต่อตนเอง ซึ่งค่านิยมทางจริยธรรมที่สำคัญนั้น จัดว่าเป็นหัวใจของคุณธรรมในระดับสากล นั่นคือ การมีความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบที่จะพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลตามเป้าหมาย และจุดประสงค์ และต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกส่วนในสังคม [14] และจากเหตุผลดังกล่าว จึงต้องกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อให้มีการนำไปใช้อย่างมีหลักเกณฑ์และเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยจึงกำหนดองค์ประกอบ ซึ่งได้แก่ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง วัตถุประสงค์ขั้นตอนรูปแบบการเรียนการสอน

1.3 ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความชำนาญด้านการจัดการเรียนการสอนทางวิชาชีพครู เป็นผู้ตรวจสอบความเหมาะสมของขั้นตอนในรูปแบบการเรียนการสอนและแผนการสอน และปรับปรุงแก้ไขนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงปรับปรุงและแก้ไขจุดบกพร่องเพื่อให้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีความเป็นไปได้ในการจัดการเรียนการสอนและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด จึงกล่าวได้ว่ามีการตรวจสอบคุณภาพอย่างเป็นระบบ

1.4 รูปแบบการเรียนการสอนสอดคล้องกับการเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนของนักศึกษา

วิชาชีพครู ในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญานั้น จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าประกอบด้วยหลักการของรูปแบบ 4 หลักการ คือ

1) การเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยจะเกิดขึ้นได้ดี หากผู้สอนดำเนินการสอนแบบอิวิริสติกส์ คือ การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก รวมทั้งฝึกกลวิธีในการเรียนรู้และควบคุมการเรียนรู้ของผู้เรียน

2) การเรียนรู้จากการสังเกตการปฏิบัติของตัวแบบ พร้อมได้รับคำชี้แนะ ความช่วยเหลือ การเสริมต่อการเรียนรู้จากตัวแบบจะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาจากขั้นที่เป็นอยู่ไปยังขั้นที่สูงขึ้น

3) การกำหนดภาระงานที่เพิ่มความซับซ้อนและหลากหลายจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะไปตามลำดับ

4) การสะท้อนผลการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจและมีการพัฒนาดตนเองต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ

จึงเลือกเป็นประเด็นหลักในการเสริมสร้างความสามารถของนักศึกษาวิชาชีพครู นอกจากนั้นตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา ทำให้ผู้เรียนมีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นความรู้ที่มีความหมายสำหรับผู้เรียน และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และที่ความรู้นั้นเป็นความสามารถทางพุทธิปัญญา (Cognitive Domain) ดังทฤษฎีการเรียนรู้ Bloom, B., and others (1956 อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2548: 43) ที่เป็นพฤติกรรมด้านสมอง เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับสติปัญญา ความรู้ ความคิด ความเฉลียวฉลาดความสามารถในการคิดเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นความสามารถทางสติปัญญาที่ควรเสริมสร้าง การฝึกหัดทางปัญญาจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีเจตคติที่ดีในการเรียนและปลูกฝังจิตสำนึกที่ดี ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรเสริมสร้างในการจัดการเรียนการสอนทางวิชาชีพครู นอกจากนั้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสามารถทางวิชาชีพครูในการกำหนดสมรรถนะของวิชาชีพครูที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีพบว่า ความรู้ความเข้าใจการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอนทักษะการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอน เจตคติต่อวิชาชีพครู เป็น

ทักษะที่มีการระบุอย่างชัดเจน เป็นความสามารถจำเป็นขั้นพื้นฐานที่นักศึกษาวิชาชีพครูควรได้รับการพัฒนา และสอดคล้องกับแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา

2. ด้านประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนในการดำเนินการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนนั้นผู้วิจัยได้นำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักศึกษาวิชาชีพครูตามหลักสูตรที่วิเคราะห์ เสริมสร้างสมรรถภาพการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยมีประเด็นการอภิปราย ดังนี้

2.1 สมรรถภาพการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูด้านความรู้ความเข้าใจการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอนจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา มีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนน ความรู้ความเข้าใจการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอนสูงกว่ากลุ่มควบคุม ที่เรียนโดยใช้การสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ปรากฏดังกล่าวสามารถอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

การเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา เป็นการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยมีการร่วมมือกันเรียนรู้ในกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้ โดยเฉพาะในขั้นตอนที่ได้ศึกษากับตัวแบบซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่รับรู้ได้ทางประสาทสัมผัส ความรู้จึงเป็นผลผลิตของกิจกรรม บริบทและวัฒนธรรมซึ่งใช้ความรู้ในครั้งนั้นสอดคล้องกับ Hein [12] ที่กล่าวถึงหลักการเรียนรู้ในทฤษฎีการสร้างความรู้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีการลงมือปฏิบัติ (Active Process) ซึ่งผู้เรียนต้องใช้ปัจจัยนำเข้าทางประสาทสัมผัสเพื่อสร้างความหมายจากสิ่งนั้น ในการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจกับประเด็นในการศึกษาในสถานการณ์นั้น ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์ หลังจากไปศึกษากับตัวแบบและสถานการณ์จริงแล้ว ผู้เรียนต้องช่วยกันทำความเข้าใจในประเด็นที่ศึกษาเรียนรู้โดยดึงความรู้เดิม เพื่อใช้ในการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนต้องศึกษา

ข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการฝึกหัดทางปัญญาตามขั้นตอนการเรียนการสอน ทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้ ความรู้ที่ได้จึงเป็นความรู้ที่มีความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ Hein ที่กล่าวถึงการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจโลกหรือความรู้ที่มีอยู่หรือมีการค้นพบแล้วไม่ใช่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้เป็นของใหม่ สอดคล้องกับการวิจัยของ Walker (2003) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวโน้มการแก้ปัญหา แรงกระตุ้นและทักษะที่ผ่านการฝึกฝนความรู้ความเข้าใจที่ใช้แนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา การใช้กลยุทธ์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกัน (Collaboration) และมีบรรยากาศการเรียนรู้ที่ให้ความไว้วางใจกัน ที่ผลการวิจัยพบว่า ส่งผลให้ผู้เรียนสร้างความรู้ในมุมมองที่หลากหลาย

2.2 การเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญานั้นมีบทบาททำให้การเรียนการสอนสามารถสร้างความรู้ได้ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการชี้แนะชี้แนะ หรือใช้เสริมในการเรียนรู้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งในแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอน จะเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์แบบปรนัยที่สร้างขึ้นโดยการวิเคราะห์หลักสูตรตามแนวคิดของ Bloom คือ แบ่งระดับพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยเป็น 6 ระดับ ซึ่งในการสร้างแบบทดสอบนั้น ผู้วิจัยได้ออกข้อสอบตามการวิเคราะห์หลักสูตรที่เน้นการนำไปใช้และการวิเคราะห์ ซึ่งการเรียนการสอนในกลุ่มทดลองเกือบทุกขั้นตอน ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะการคิดควบคู่ไปด้วย ที่สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานสภาราชภัฏ [6] ว่าเมื่อนักเรียนได้เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก นักศึกษาได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา ฝึกวิธีการคิดแก้ปัญหา และค้นคว้าความรู้ ความเข้าใจทั้งขั้นพื้นฐานและขั้นสูง เป็นวิธีการจัดหลักสูตรให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น โดยอาศัยปัญหาจริงในการปฏิบัติการของวิชาชีพนั้นเป็นตัวแทนได้ ซึ่งหลักสูตรที่สอน ดังปรากฏในบันทึกการเรียนรู้ที่นักศึกษาส่วนใหญ่ต่างกล่าวถึงสิ่งที่ได้จากการเรียนที่สำคัญ คือ ได้ฝึกทักษะการคิด ทำให้กลุ่มทดลองได้คะแนนจากการทดสอบความรู้ความเข้าใจการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอนมากกว่ากลุ่ม

ควบคุม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Shan (2008) ที่ใช้รูปแบบการฝึกหัดทางปัญญา ซึ่งมีที่มาจากแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้การศึกษากับตัวแบบ พบว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ได้ดี และจากผลการทดลองพบว่านักศึกษาวิชาชีพครูที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญามีคะแนนความรู้ความเข้าใจการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอนสูงกว่านักศึกษาวิชาชีพครูที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนปกติที่เรียนโดยการเรียนการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นผลมาจากการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น

2.3 สมรรถภาพการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูด้านทักษะการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา มีคะแนนทักษะการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอนสูงกว่านักศึกษาวิชาชีพครูที่เรียนโดยการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ปรากฏดังกล่าวสามารถอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

2.3.1 การเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา เป็นการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้จากการเรียนรู้ในสถานการณ์จริง เรียนรู้กับตัวแบบที่มีความเชี่ยวชาญ ซึ่งถ้าพิจารณาขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนและขั้นตอนในทักษะการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอนแล้ว พบว่ามีความสอดคล้องกัน ดังนี้

1) ขั้นสังเกต เป็นขั้นที่ผู้เรียนสังเกตจากตัวแบบ โดยได้รับการจัดสถานการณ์ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะพื้นฐานด้านการสอนของวิชาชีพครู ซึ่งเป็นสิ่งแรกที่กระตุ้นประสาทรับรู้ลึกต่าง ๆ และร่วมกันพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์หรือปัญหานั้น ๆ ในด้านการสอนทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้

2) **ขั้นสรุปความรู้** เป็นขั้นที่ผู้เรียนเรียนรู้จากตัวแบบโดยการชี้แนะ แนะนำหรือสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์และความสำคัญของข้อมูลต่าง ๆ จากตัวแบบ การสังเกตกระบวนการต่าง ๆ ที่ตัวแบบปฏิบัติทักษะต่าง ๆ ผู้วิจัยคอยให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเรียนรู้

3) **ขั้นผู้เรียนนำความรู้ไปใช้เป็นขั้น** ที่ผู้เรียนได้ร่วมกันออกแบบ และร่วมกันสร้างหลักการ และวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ออกแบบการเรียนการสอนเมื่อมีปัญหาสงสัย สอบถามและแก้ปัญหาตามคำแนะนำจากตัวแบบและผู้สอน เพื่อให้การออกแบบเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และออกแบบอย่างสร้างสรรค์

4) **ขั้นผู้เรียนสะท้อนการเรียนรู้เป็นขั้น** ที่ผู้เรียนอภิปรายแสดงเหตุผลและสนับสนุน หรือโต้แย้งตรวจสอบความคิดอธิบายความคิดโดยแสดงเหตุผลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของตัวแบบ และเปรียบเทียบกระบวนการคิดและกระบวนการแก้ปัญหาของตนเอง และกลุ่มผู้วิจัยทำหน้าที่ผู้นำการอภิปรายและเป็นผู้ร่วมอภิปราย

5) **ขั้นเตรียมฝึกปฏิบัติ** เป็นขั้นที่ผู้สอนเตรียมตัวผู้เรียนในการปฏิบัติการสอนในสถานปฏิบัติการจริง (สถานศึกษา) และชี้แจงลักษณะของการเรียนรู้ตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา

6) **ขั้นฝึกปฏิบัติการสอน** เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ไปใช้สอนจริง โดยระหว่างสอนได้รับคำแนะนำและการเสริมต่อการเรียนรู้จากตัวแบบ ตามที่ร่วมกันวางแผนไว้ภายใต้คำแนะนำ การชี้แนะ จนกระทั่งนักศึกษาวิชาชีพครู เป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองร่วมกับการเสริมต่อการเรียนรู้ของตัวแบบ

7) **ขั้นสรุปผลการเรียนรู้**: ผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้และสะท้อนการเรียนรู้ทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ

8) **ขั้นประเมินผล** เป็นขั้นที่ผู้เรียนประเมินองค์ความรู้ที่ได้ และตรวจ สอบความรู้ความเข้าใจ วิธีการแก้ปัญหาโดยการพูดหรือเขียน ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ของตนเองตามสภาพจริง

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ในการเรียนการสอนตามขั้นตอนในรูปแบบการเรียนการสอน การเสริม สร้างสมรรถภาพการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา เสมือนเป็นการฝึกทักษะทักษะการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอน จึงช่วยให้นักศึกษากลุ่มทดลองมีทักษะการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนแบบปกติ

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนที่นำเสนอ ปรากฏผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

1.1 ได้รูปแบบการเรียนการสอนโดยมีหลักการของรูปแบบการเรียนการสอนประกอบด้วย

1) การเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยจะเกิดขึ้นได้ดี หากผู้สอนดำเนินการสอนแบบอีวีรติคส์ คือการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก รวมทั้งฝึกกลวิธีในการเรียนรู้และควบคุมการเรียนรู้ของผู้เรียน

2) การเรียนรู้จากการสังเกตการปฏิบัติของตัวแบบ พร้อมได้รับคำชี้แนะ ความช่วยเหลือ การเสริมต่อการเรียนรู้จากตัวแบบจะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาจากขั้นที่เป็นอยู่ไปขั้นที่สูงขึ้น

3) การกำหนดภาระงานที่เพิ่มความซับซ้อนและหลากหลายจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะไปตามลำดับ

4) การสะท้อนผลการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจและมีการพัฒนาตนเองต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ

วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วยความรู้ความเข้าใจการออกแบบการสอน และการจัดการเรียนการสอน ทักษะการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอน และเจตคติต่อวิชาชีพครู และมีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ขั้นการจัดเตรียมของครู (ดำเนินการก่อนการจัดการเรียนการสอน) คือ

1.1 การคัดเลือกตัวแบบตามเกณฑ์

1.2 การเตรียมตัวแบบในการทำหน้าที่ตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา

1.2.1 กำหนดหน้าที่ภาระงานและบทบาทในการเป็นตัวแบบเพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้เรียนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา

1.2.2 ฝึกทักษะตัวแบบในการทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้เรียน (Scaffolding) ตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา

1.3 วางแผนการจัดการเรียนการสอนร่วมกับตัวแบบ

ระยะที่ 2 ขั้นผู้เรียนสร้างความรู้

ก. ภาคทฤษฎี (ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน)

2. ขั้นสังเกต: ผู้สอน (ตัวแบบด้านทฤษฎี) ดำเนินการสอนทฤษฎีและเนื้อหาสาระโดยทำหน้าที่เป็นตัวแบบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอีวิสติกส์ คือการสอน โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก การทำความเข้าใจ / การแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผลและประสบการณ์เดิมและนำตัวแบบ (ด้านการฝึกปฏิบัติการ) ที่จะทำหน้าที่พัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา มาช่วยให้ตัวอย่างการปฏิบัติในสถานการณ์จริงที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

2.2 ขั้นสรุปความรู้: ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลและสรุปความรู้ด้วยตนเอง

2.3 ขั้นผู้เรียนนำความรู้ไปใช้: ผู้เรียนออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยมีครูและตัวแบบช่วยให้คำแนะนำและเสริมสร้างต่อการเรียนรู้

2.4 ขั้นผู้เรียนสะท้อนการเรียนรู้: ผู้เรียนสะท้อนความรู้ ความคิด และปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ และสรุปการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งเสนอแนวคิด แนวทางในการพัฒนาตนเองและพัฒนางานต่อไป

ข. ภาคปฏิบัติ

2.5 ขั้นเตรียมฝึกปฏิบัติ: ผู้สอนเตรียมผู้เรียนในการปฏิบัติการสอนในสถานปฏิบัติการจริง

สถานศึกษา) และชี้แจงลักษณะของการเรียนรู้ตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา

2.6 ขั้นฝึกปฏิบัติการสอน: ผู้เรียนนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ไปใช้สอนจริง โดยระหว่างสอนได้รับคำแนะนำและการเสริมต่อการเรียนรู้จากตัวแบบ

2.7 ขั้นสรุปผลการเรียนรู้: ผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้และสะท้อนการเรียนรู้ทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ

2.8 ขั้นประเมินทักษะการเรียนรู้: ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ของตนเองตามสภาพจริง

การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนมี 8 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นสังเกต ผู้สอนดำเนินการสอนทฤษฎีและเนื้อหาสาระโดยทำหน้าที่เป็นตัวแบบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอีวิสติกส์ คือการสอน โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก การทำความเข้าใจ/การแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผลและประสบการณ์เดิมและนำตัวแบบ (ด้านการฝึกปฏิบัติการ) ที่จะทำหน้าที่พัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา มาช่วยให้ตัวอย่างการปฏิบัติในสถานการณ์จริงที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยมีการจัดสถานการณ์ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะพื้นฐานด้านการสอนของวิชาชีพครู ซึ่งเป็นสิ่งแรกที่กระตุ้นประสาทรับความรู้สึกต่าง ๆ และร่วมกันพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์หรือปัญหานั้น ๆ ในด้านการสอนทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้

2. ขั้นสรุปความรู้ ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลและสรุปความรู้ด้วยตนเองอย่างมีความหมาย เป็นขั้นที่ผู้เรียนเรียนรู้จากตัวแบบโดยการชี้แนะ แนะนำหรือสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์และความสำคัญของข้อมูลต่าง ๆ จากตัวแบบการสังเกตกระบวนการต่าง ๆ ที่ตัวแบบปฏิบัติทักษะต่าง ๆ คอยให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเรียนรู้

3. ขั้นผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ ผู้เรียนออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยมีครูและตัวแบบช่วยให้คำแนะนำและเสริมสร้างต่อการเรียนรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันออกแบบและสร้างหลักการและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ออกแบบการเรียนการสอนเมื่อมีปัญหาสงสัย สอบถาม และแก้ปัญหาตามคำแนะนำจากตัวแบบและผู้สอน เพื่อให้การออกแบบเป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยตัวแบบจะต้องช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงระหว่าง การกระทำและการคิด จึงเกิดการสร้างความรู้อย่างมีความหมาย จากการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์และความคิด และให้ความหมายของความคิดรวบยอดตามความเข้าใจของผู้เรียนเอง เพื่อให้การออกแบบการเรียนการสอนเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

4. ขั้นผู้เรียนสะท้อนการเรียนรู้อื่น ผู้เรียนสะท้อนเนื้อหาสาระและทักษะการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนสะท้อนความรู้ ความคิด และปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ครูและตัวแบบร่วมวิพากษ์เพื่อพัฒนางานขั้นสะท้อนความคิด เป็นขั้นที่ผู้เรียนอภิปรายแสดงเหตุผลสนับสนุน หรือโต้แย้งตรวจสอบความคิด อธิบายความคิด โดยแสดงเหตุผลที่ได้จากการสังเกต พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ของตัวแบบ และเปรียบเทียบกระบวนการคิดและกระบวนการแก้ปัญหาของตนเองและกลุ่ม ตัวแบบทำหน้าที่ผู้นำการอภิปรายและเป็นผู้ร่วมอภิปราย และสรุปการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งเสนอแนวคิด แนวทางในการพัฒนาตนเองและพัฒนางานต่อไป

5. ขั้นเตรียมฝึกปฏิบัติ ผู้สอนเตรียมตัวผู้เรียนในการปฏิบัติการสอนในสถานปฏิบัติการณ์จริง (สถานศึกษา) และชี้แจงลักษณะของการเรียนรู้ตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา

6. ขั้นฝึกปฏิบัติการสอน ผู้เรียนนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ไปใช้สอนจริง โดยระหว่างสอนได้รับคำแนะนำและการเสริมต่อการเรียนรู้จากตัวแบบ เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันกับตัวแบบศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งการเรียนรู้จากการฝึกหัดงานที่เกี่ยวข้องตามที่ร่วมกันวางแผนไว้ภายใต้คำแนะนำ การชี้แนะ จนกระทั่งนักศึกษาวิชาชีพครูเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ร่วมกับการเสริมต่อการเรียนรู้ของตัวแบบ

7. ขั้นสรุปผลการเรียนรู้ ผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้และสะท้อนการเรียนรู้อื่นทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ

8. ขั้นประเมินทักษะการเรียนรู้ ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ของตนเองตามสภาพจริง เป็นขั้นที่ผู้เรียนประเมินองค์ความรู้ที่ได้ และตรวจสอบความรู้อย่างเข้าใจ วิธีการแก้ปัญหาโดยการพูดหรือเขียน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างสูงของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สร้อยสน สกลรักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำให้ความรู้ ความคิดเห็นและช่วยแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการวิจัยมาโดยตลอดทุกขั้นตอน ทั้งยังเป็นแบบฉบับของการปฏิบัติงานและปฏิบัติตนด้วยความวิริยะ อุตสาหะและเสียสละอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและงานวิจัยนี้ได้รับทุน 90 ปีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช ขอขอบพระคุณยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย ขอขอบพระคุณคณะกรรมการบริหารหลักสูตร สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนที่ให้ความรู้และเอาใจใส่อยู่เสมอขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ทั้งสองท่านที่ให้อิทธิพล ให้โอกาสในการเรียนรู้และพบเจอแต่สิ่งดี ๆ ในชีวิต

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. โครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี). กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ; 2546.
- คณะอนุกรรมการการพัฒนาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (5 ปี) ราชภัฏ. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา; 2545.
- ทิศนา ชวนมณี. ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2545.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษากฎ. คู่มือผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: อรุณ, 2547.

5. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. การปฏิรูปการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี่; 2545.
6. สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. ทำไมการปฏิรูปการศึกษาต้องทำทั้งระบบ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ศิริการพิมพ์; 2545.
7. สำนักงานสภาราชัญ. สรุปผลการศึกษาวิจัย แนวทางการพัฒนาหลักสูตร การฝึกหัดครูของ สถาบันราชัญ. กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม; 2545.
8. Blanchard & Thacker. Social foundations of thought and action: A social cognitive theory. New Jersey: Prentice Hall; 2004.
9. Bransford, Brown & Cocking. Classroom Instructional and Management. New York: McGraw-Hill Companies; 2000.
10. Ghefaili. Educational Psychology: developing learners. 3 rd ed. New Jersey: prentice Hall; 2003.
11. Haggarty. Educational Psychology: Theory and Practice. Fourth Edition. Needham Heights: Allyn and Bacon; 2002.
12. Hein. A Pedagogy for Liberation: Dialogues on Transforming Education. Massachusetts: Bergin & Garvey; 2002.
13. Joyce, B. & Weil, M. Models of teaching. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall; 2002.
14. Lickona, Schapps, and Lewis. A Curriculum planning for better teaching and learning. New York: Holt, Reinhart and Winston; 2002.
15. Vygotsky, L. S. Mind in Social: The Development of Higher Psychological Process. Cole, Micheal and others. Editors. Cambridge: Haward University Press; 1977.
16. Zimmerman, B, J. Self- regulation in education in education: Retrospect and prospect. In Self – regulation of learning and performance. Issues and educational application. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates; 1994.

บทความวิจัย (Research Article)

ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

The Adversity Quotient of School Administrators under the Office of Secondary Education Service in the Upper Northeastern Region

สรารุท ตรีโรจน์พร¹, แนน้อย ย่านวารี² และ พนายุทธ เชยบาล^{2*}

Sarawoot Treerojporn¹, Naengnoi Yanwaree² and Panayuth Choeybal^{2*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2557 จำนวน 254 คน ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นเกณฑ์ จัดชั้นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดย การแจกแจงความถี่ หาร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม

เป็นรายคู่ตามวิธีการของเซฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน อยู่ในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบกับจำแนกตามขนาดของโรงเรียน และจำแนกตามประสบการณ์ทางการบริหาร มีความแตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกัน

ความสำคัญ : ผู้บริหารโรงเรียน, ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค

¹ โรงเรียนชุมพลโพธิ์พิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จังหวัดหนองคาย และบึงกาฬ 43120

² บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 41000

¹ Chumphol Phonphisai School, The Office of Secondary Education Service Area 21 Nongkhai and Buengkan Province 43120

² Faculty of Graduate Studies, UdonThani Rajabhat University, Udon Thani Province 41000

* Corresponding author, E-mail: choeybal@gmail.com

Abstract

The purpose of this research was to study the adversity quotient of school administrators under the Office of Secondary Education Service in The Upper Northeastern Region. The sample consisted of 254 school administrators under The Office of Secondary Education Service in The Upper Northeastern Region working in the school year 2014. The research instrument was questionnaire with the reliability of 0.81. The Statistical Package for the Social Sciences program for windows was employed to analyzed the collected data for frequencies, percentage, mean, standard deviation and One – way Analysis of Variance. Scheffe's Method was also applied.

The research findings were found the adversity quotient of school administrators under The Office of Secondary Education Service in The Upper Northeastern Region was at high level for overall. When compared by school sizes and administration experiences were not different but when considered by gender was not different.

Keywords: School Administrator, Adversity Quotient

บทนำ

ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในสถานศึกษาซึ่งเป็นองค์กรระดับการปฏิบัติ โดยมีหน้าที่และความรับผิดชอบงานทุกอย่างของสถานศึกษา ตั้งแต่การให้กำลังใจและจูงใจให้ผู้ร่วมงานทำงานเต็มความสามารถ [5] บังคับบัญชาบุคลากรในสถานศึกษา บริหารกิจการของสถานศึกษา การวางแผนการปฏิบัติงาน การควบคุม กำกับ ดูแล เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ งบประมาณการบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป งานอื่นที่เกี่ยวข้อง และที่ได้รับ มอบหมายให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จะเห็นได้ว่าขอบข่ายการบริหารงานในปัจจุบันทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรับผิดชอบและดำเนินการค่อนข้างมาก ซึ่งย่อมมีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานที่ผู้บริหารต้องเผชิญ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ มีความสุข และถือได้ว่าเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จนั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบแห่งความดีหลายประการ เริ่มตั้งแต่มีสติปัญญาดี มีอารมณ์ดี มีสังคมดี และประการที่สำคัญคือ ต้องสามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรคได้หรือมี ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคนั้นเอง [7]

ความสามารถในการเผชิญ และฟันฝ่าอุปสรรค (Adversity Quotient: AQ) เป็นแนวคิดที่ถูก

พัฒนาขึ้นโดย พอล จี สตอลท์ซ (Paul G. Stoltz) ซึ่งเขียนหนังสือชื่อ “Adversity Quotient: Turning Obstacles into Opportunities” ได้กล่าวว่า ความสามารถในการเผชิญ และฟันฝ่าอุปสรรค หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในยามที่ต้องเผชิญกับความทุกข์ยาก หรือความลำบาก คนที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสูง จะมีจิตใจที่เข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ แม้จะพ่ายแพ้หรือล้มเหลวก็สามารถต่อสู้เอาชนะความล้มเหลวได้ ส่วนผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญ และฟันฝ่าอุปสรรคต่ำ เวลาเผชิญกับความผิดหวังหรือความทุกข์ยากก็จะยอมแพ้ บางคนอาจทิ้งงานไปกลางคันหรือบางคนอาจถึงกับท้อแท้ต่อชีวิต [6] ซึ่งความสามารถในการเผชิญ และฟันฝ่าอุปสรรค เป็นรูปแบบปฏิกิริยาการตอบสนองหรือพฤติกรรมของคนคนนั้นต่อปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิต เป็นกลไกของสมอง เกิดจากใยประสาทต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้น ผูกพันขึ้น รูปแบบที่เกิดขึ้นเป็นการจัดการกับปัญหา การตอบสนองนี้บางครั้งก็เป็นอัตโนมัติเป็นการตอบสนองที่มาจากส่วนลึกมากของสมอง [11]

งานวิจัยของสตอลท์ซ [11] ได้ทำการวิเคราะห์บุคคลที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพต่าง ๆ โดยใช้แบบทดสอบสติปัญญามาตรฐาน ผลการวิจัยไม่พบว่าผู้ที่ได้ผลคะแนนสูงจากการทำแบบทดสอบคือ ผู้ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพ แต่สิ่งที่ทำให้บุคคล ๆ นั้น

ประสบความสำเร็จ คือ ความสามารถในการเผชิญ และฟันฝ่าอุปสรรค ซึ่งต่อมา สตอลท์ซได้ทำการวิจัย ต่อพบว่าหากบุคคลได้รับการฝึกฝนเพื่อให้มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ก็จะทำให้บุคคล ๆ นั้นมีพัฒนาการของความสามารถในการเผชิญ และฟันฝ่าอุปสรรคเพิ่มขึ้นได้เป็นอย่างดี ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาและเปลี่ยนแปลงได้ไม่จำกัดอายุ ไม่ว่าจะเป็นเริ่มต้นที่อายุเท่าไรก็สามารถจะฝึกฝนได้ จากการศึกษางานวิจัยความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคในกลุ่มต่าง ๆ พบว่า ยังไม่มีงานวิจัยที่ ศึกษาเกี่ยวกับประชากรในกลุ่มที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งการศึกษาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค เป็นการศึกษาทางจิตวิทยาเพื่อค้นหา ความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งช่วยให้ผู้บริหาร สามารถจัดการกับปัญหาและเอาชนะความทุกข์ยากลำบากเหล่านั้นได้ ส่งผลให้การบริหารจัดการของ สถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น รวมทั้งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อคุณภาพการศึกษามากยิ่งขึ้น

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับใด ผู้บริหารโรงเรียนที่มี เพศและขนาดของโรงเรียนต่างกันจะมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคแตกต่างกันหรือไม่ และผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ทางการบริหาร ต่างกัน จะมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคแตกต่างกันหรือไม่ ทั้งนี้ผลการวิจัยจะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและ

ฟันฝ่าอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน อันเป็นการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารเพื่อคุณภาพของ สถานศึกษาซึ่งสร้างผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการเผชิญ และฟันฝ่าอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถ ในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามเพศ
3. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถ ในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามขนาด ของโรงเรียน
4. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถ ในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตาม ประสบการณ์ทางการบริหาร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาและเปรียบเทียบ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคตาม แนวคิดของสตอลท์ซ [11] จำแนกตามเพศ ขนาดของ โรงเรียน และประสบการณ์ทางการบริหาร ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

1. เพศ
 - 1.1 ชาย
 - 1.2 หญิง
2. ขนาดของโรงเรียน
 - 2.1 เล็ก
 - 2.2 กลาง
 - 2.3 ใหญ่
3. ประสบการณ์ทางการบริหาร
 - 3.1 น้อยกว่า 10 ปี
 - 3.2 10 - 20 ปี

ตัวแปรตาม

ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหาร
โรงเรียนใน 4 มิติ

1. มิติที่ 1 การควบคุม
2. มิติที่ 2 สาเหตุและความรับผิดชอบ
3. มิติที่ 3 การกระจายตัวของปัญหา
4. มิติที่ 4 ความอดทนต่อความยืดเยื้อของปัญหา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2557 จำนวน 721 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 254 คน กำหนดขนาดจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นโดยใช้ขนาดของโรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษาเป็นเกณฑ์จัดชั้น คำนวณสัดส่วนตามชั้น หลังจากนั้นจึงทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับเพศ ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ทางการบริหาร

ตอนที่ 2 ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนประเมินความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของตนเองตามความเป็นจริงและตอบว่า

“จริง” “ค่อนข้างจริง” “ไม่ค่อยจริง” หรือ “ไม่จริง” โดยมีเกณฑ์ในการตอบแต่ละระดับ ดังนี้

จริง หมายถึง ข้อคำถามนั้นๆตรงกับความจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม

ค่อนข้างจริง หมายถึง ข้อคำถามนั้นๆค่อนข้างตรงกับความจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม

ไม่ค่อยจริง หมายถึง ข้อคำถามนั้นๆไม่ค่อยตรงกับความจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม

ไม่จริง หมายถึง ข้อคำถามนั้นๆไม่ตรงกับความจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อคำถามมีทั้งข้อคำถามเชิงบวกและเชิงลบ รวมจำนวน 24 ข้อ มีเนื้อหาครอบคลุมความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค ทั้ง 4 มิติ ที่รวมเรียกว่า CO2RE ซึ่งได้แก่ มิติที่ 1 การควบคุม (C=Control) มิติที่ 2 สาเหตุและความรับผิดชอบ (O2=Origin and Ownership) มิติที่ 3 การกระจายตัวของปัญหา (R=Reach) มิติที่ 4 ความอดทนต่อความยืดเยื้อของปัญหา (E=Endurance) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน 4 ระดับ คือ 4, 3, 2 และ 1 ดังนี้

การตรวจแบบสอบถามและการให้คะแนน

แบบสอบถามความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

การประเมิน	ข้อคำถามเชิงบวก (คะแนน)	ข้อคำถามเชิงลบ (คะแนน)
จริง	4	1
ค่อนข้างจริง	3	2
ไม่ค่อยจริง	2	3
ไม่จริง	1	4

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการจัดเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล แล้วดำเนินการส่งหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พร้อมกับแบบสอบถามจำนวน 254 ฉบับ ส่งไปยังผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 254 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบแบบสอบถามที่สมบูรณ์ มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (Statistical ackage for the Social Sciences: SPSS) ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ทางการบริหาร โดยวิธีแจกแจงความถี่และหาร้อยละ

2. ข้อมูลความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งรายข้อรายด้านและโดยรวม

3. การเปรียบเทียบความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามเพศ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบที (t-test) และเปรียบเทียบความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ทางการบริหาร ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way Analysis of Variance) แล้วทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีผลการวิจัย ดังนี้

ผลการศึกษาระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน

ผู้วิจัยได้นำคำตอบจากแบบสอบถามในตอนที่ 2 มาหาค่าร้อยละของกลุ่มที่มีระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคต่ำ, กลาง และสูง ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ และระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน

ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค		
ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ	-	-
กลาง	28	11.02
สูง	226	88.98
รวม	254	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ส่วนใหญ่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 88.98)

ผลการศึกษาระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามเพศ

ผู้วิจัยได้นำคำตอบจากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 2 มาหาระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหาร จำแนกตามเพศ ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามเพศ

เพศ	ระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค						รวม	
	ต่ำ		กลาง		สูง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศชาย	-	-	22	10.23	193	89.77	215	100.00
เพศหญิง	-	-	6	15.38	33	84.62	39	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนชาย ส่วนใหญ่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 89.77) ผู้บริหารโรงเรียนหญิง ส่วนใหญ่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 84.62)

ผลการศึกษาระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ผู้วิจัยได้นำคำตอบจากแบบสอบถามในตอนที่ 2 มาหาระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหาร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ขนาดของโรงเรียน	ระดับ						รวม	
	ต่ำ		กลาง		สูง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
โรงเรียนขนาดเล็ก	-	-	6	17.14	29	82.86	35	100.00
โรงเรียนขนาดกลาง	-	-	2	2.86	68	97.14	70	100.00
โรงเรียนขนาดใหญ่	-	-	20	13.42	129	86.58	149	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 82.86) ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง เกือบทั้งหมดมีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 97.14) และผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 86.58)

ผลการศึกษาระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ทางการบริหาร

ผู้วิจัยได้นำคำตอบจากแบบสอบถามในตอนที่ 2 มาหาระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหาร จำแนกตามประสบการณ์ทางการบริหาร ปรากฏผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ทางการบริหาร

ประสบการณ์ ทางการบริหาร	ระดับ						รวม	
	ต่ำ		กลาง		สูง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10 ปี	-	-	8	12.50	56	87.50	64	100.00
10 – 20 ปี	-	-	16	14.29	96	85.71	112	100.00
มากกว่า 20 ปี	-	-	4	5.13	74	94.87	78	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ทางการบริหารน้อยกว่า 10 ปี ส่วนใหญ่มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 87.50)

ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ทางการบริหาร 10 – 20 ปี ส่วนใหญ่มีความสามารถในการเผชิญ และฟื้นฟ้อุปสรรคอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 85.71)

ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ทางการบริหารมากกว่า 20 ปี เกือบทั้งหมดมีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 94.87)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีข้อค้นพบโดยสรุป ดังนี้

1. ระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน อยู่ในระดับสูง

2. ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกัน

3. ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน แตกต่างกัน เมื่อพิจารณา มิติที่ 1 การควบคุมความสามารถ ในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางสูงกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก มิติที่ 2 สาเหตุและความรับผิดชอบ ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางสูงกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก และมิติที่ 3 การกระจายตัวของปัญหา ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางและผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่สูงกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก

4. ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามประสบการณ์ทางการบริหาร แตกต่างกัน เมื่อพิจารณา มิติที่ 2 สาเหตุและความรับผิดชอบ ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ทางการบริหารมากกว่า 20 ปี สูงกว่าประสบการณ์ทางการบริหาร 10 – 20 ปี และมิติที่ 4 ความอดทนต่อความยืดหยุ่นของปัญหา ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ทางการบริหารน้อยกว่า 10 ปี สูงกว่าประสบการณ์ทางการบริหาร 10 – 20 ปี

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปราย เพื่อให้เกิดความชัดเจนในประเด็นที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีความสุข หนักแน่น ไม่กดดันแม้อยู่ในเหตุการณ์หรือสภาวะที่คับขัน ไม่ย่อท้อและทอดถอนใจต่อปัญหาและอุปสรรค มีคุณธรรม จริยธรรม วางตัวเป็นกลาง มีความคิดกว้างไกล มีมนุษยสัมพันธ์มีเจตคติที่ดีกับทุกคน กำกับติดตามให้กำลังใจในการทำงาน และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา สอดคล้องกับที่ เบนนิส [9] กล่าวว่า ผู้ที่จะเป็นผู้นำได้นั้น จะต้องมีความกล้าหาญ มีความกล้าหาญ มีความกระตือรือร้น มีลักษณะท่าทางดีสง่าเลื่อมใส มีความยุติธรรม

ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชูชนม ชัยโยธา [4] ที่ได้ทำการศึกษาศักยภาพในการเผชิญอุปสรรคของครูประถมศึกษา กลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของครูประถมศึกษา กลุ่มรัตนโกสินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับสูง

2. ผลการศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยนี้ไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้และสามารถอธิบายได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นเพศชายและหญิง มีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคอยู่ในระดับเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นกลุ่มที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันทั้งทางด้านสังคม สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมในโรงเรียน จึงทำให้ไม่ว่าผู้บริหารโรงเรียนทั้งชายและหญิงมีบริบทรอบด้านของ

ตนเองคล้ายคลึงกันทำให้มีสถานการณ์ที่ต้องเผชิญ คล้ายคลึงกันดังนั้นจึงอาจทำให้ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับที่ อาริยา เมฆาธร [8] กล่าวไว้ว่า ทุกหน่วยงานในปัจจุบันพยายามสนับสนุนให้สตรีพัฒนาตนเองเท่าเทียมกับบุรุษ แต่การไต่เต้าขึ้นสู่ตำแหน่งนักบริหารหญิงนับว่ายากลำบากพอสมควร ในวงการศึกษาก็มีนักบริหารหญิงที่เก่งกล้าสามารถในการบริหารมากมาย มีชื่อเสียงและพัฒนาการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าได้ไม่ยิ่งหย่อนกว่าชาย เพราะผู้หญิงมีความละเอียดอ่อน มีความรอบรู้และลึกซึ้งและเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ จึงสามารถใช้แรงจูงใจเพื่อส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งจากคำกล่าวแสดงให้เห็นว่าระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของชายและหญิงที่ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมวัฒนธรรมเดียวกัน และมีโอกาสประสบกับสิ่งแวดล้อมคล้ายคลึงกันนั้นจะตอบสนองต่อปัญหาไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชุณหมน ชัยโยธา [4] ที่ได้ทำการศึกษาศักยภาพในการเผชิญอุปสรรคของครูประถมศึกษา กลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูประถมศึกษากลุ่มรัตนโกสินทร์ที่มีเพศต่างกัน มีค่าเฉลี่ยความสามารถในการเผชิญอุปสรรคในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. ผลการศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โดยรวม แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุนต่างกัน เช่น วัฒนธรรมโรงเรียน โครงสร้างการบริหาร การจัดการเรียนการสอน บุคลากร งบประมาณ เทคโนโลยี และสภาพการบริหารของโรงเรียนขนาดเล็กมักมีข้อจำกัดในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ อัตราค่าจ้างและการคมนาคม โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีผู้ช่วยผู้บริหาร ซึ่งต่างจากโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งผู้บริหารต้องลงมือดำเนินการด้วยตนเองเนื่องจากขาดบุคลากร ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีผลกระทบต่อการดำเนินงาน

บริหารของโรงเรียนอย่างยิ่ง อาจส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้สึกท้อถอย จึงมีส่วนทำให้ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าน้อยกว่า ดังที่ กรมสามัญศึกษา [2] กล่าวไว้ว่า สถานศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมดี จะทำให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างเต็มที่และมีความสุข แต่ถ้าสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาไม่ดี บุคลากรก็จะมีแต่ความระทมทุกข์

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กนกพร อุทองมาก [1] ที่ทำการศึกษาศักยภาพระหว่างความสามารถในการเผชิญอุปสรรคและการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันจะมีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคแตกต่างกัน

4. ผลการศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามประสบการณ์ทางการบริหาร พบว่า โดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 3 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมและประสบการณ์ที่ได้รับในแต่ละบุคคล ปัญหาส่วนใหญ่ของผู้บริหารโรงเรียนอาจมีลักษณะของปัญหาที่แตกต่างกัน รวมถึงรูปแบบการใช้ชีวิต สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม การแข่งขันและเอาชนะกันเพื่อต้องการการยอมรับจากสังคม ตลอดจนลักษณะและสภาพการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนแต่ละยุคสมัยมีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับที่ สดอลส์เบิร์ก [10] กล่าวไว้ว่าความสามารถในการแก้ปัญหาของบุคคลขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล วุฒิภาวะทางสมอง สภาพการณ์ที่ต่างกัน และกิจกรรมหรือความสนใจของแต่ละคนที่มีต่อปัญหานั้น ซึ่งจากคำกล่าวแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมและประสบการณ์ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลอาจมีผลต่อความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคได้ และเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ทางการบริหารต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคต่างกัน ดังที่ สดอลท์ซ

[11] กล่าวว่า ผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญปัญหา และฟันฝ่าอุปสรรคสูงนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดี และมีแนวคิดต่ออุปสรรคว่าเป็นความท้าทายทำให้เกิด โอกาสหรือหนทางสู่ความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

1. กนกพร อุ่ทองมาก. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญอุปสรรคและการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยนเรศวร. 2548.
2. กรมสามัญศึกษา. การจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว; 2543.
3. เกสร ภูมิดี. ความสัมพันธ์การศึกษาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนที่มีบุคลิกภาพและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2546.
4. ชุชนมน ชัยโยธา. ความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของครูประถมศึกษา กลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2550.
5. บังอร สาคลาไคล. พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2550.
6. มณฑรา ธรรมบุศย์. AQ กับความสำเร็จของชีวิต. วารสารวิชาการ, 2544. 4(9), 12-17.
7. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์: ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค; 2525.
8. อาริยา เมฆาธร. บทบาทของสตรีในการเป็นผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: มิตรครู; 2534.
9. Bennis, G.W. Managing the dream: Reflections on leadership and change. Cambridge: Mass Perseus. 2000.
10. Stollberg, R. J. Problem Solving, The Process Games in Science Teaching. Science Teacher, 1956. 23, 225-228.
11. Stoltz, P. G. Adversity quotient: Turning obstacles into opportunities. New York: United States of America. 1997.
12. _____. Adversity quotient. New York: Harper Collines. 1997.
13. _____. Adversity quotient @ Work. New York: Harper Collines. 2000.
14. Warren, G. B. Managing the dream: Reflections on leadership and change. Cambridge, Mass: Perseus. 2000.

บทความวิจัย (Research Article)

รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

The Secondary School Administrative Model with the Core of Sufficiency Economy

เจตน์ศิริ ทิพย์มาบุตร^{1*}, สมบัติ นพรัก¹, เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย² และ สันติ บุรณะชาติ¹

Jadesiri Thipmarbutr^{1*}, Sombat Noparak¹, Teamjan Parnichparinchai², and Santi Buranachart¹

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์หลักการวิจัยนี้เพื่อ พัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดย 1) การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหาร 2) การสร้างรูปแบบการบริหาร และ 3) การประเมินความเป็นไปได้ ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การวิจัยมี 3 ขั้นตอน คือ 1) สภาพการบริหารวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มงาน และครูผู้สอน จำนวน 845 คน โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการบริหารใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างสัมภาษณ์ผู้บริหาร 10 คน 2) นำผลจากการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 มาสร้างและตรวจสอบความเหมาะสม และสรุปข้อมูลโดยการพิจารณาเจตนาดีของการสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ และ 3) ประเมินความเป็นไปได้โดยกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มงาน และครูผู้สอน จำนวน 370 คน วิเคราะห์ผลด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลจากการวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน บุคลากรหลักการทำงาน กับความรู้ที่เป็นสากล และภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวทางสายกลาง ยึดหลักความพอเพียง ระเบียบ และกฎหมาย บริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่ให้เพียงพอกับภาระงาน กิจกรรมการเรียนการสอน การนิเทศติดตาม การประเมินผล ส่งเสริมการศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ครู และผู้บริหารตามศักยภาพ สอดคล้องกับภูมิสังคมในมิติด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรองรับการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วยหลักการ และกระบวนการบริหาร 5 ด้าน ได้แก่ การตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติการ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข โดยในแต่ละกระบวนการบริหารยึดแนวทางสายกลางตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามกระบวนการบริหาร 5 ด้าน ได้แก่ การตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติการ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข พบว่า ความเป็นไปได้ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหาร, โรงเรียนมัธยมศึกษา, หลักปรัชญา, เศรษฐกิจพอเพียง

^{1*} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก 65000

^{1*} Education Administration, School of Education, University of Phayao, Phayao Province 56000

² Education Administration, Faculty of Education, Naresuan University, Pisanulok Province 65000

* Corresponding author, E-mail: jade_siri@hotmail.com

Abstract

The main objective of this research is to develop the secondary school administrative model with the core of sufficiency economy by 1) studying the conditions and administrative methods, 2) the administrative model is formatted and 3) evaluating the possibility of the secondary school administrative model with the core of sufficiency economy

The research 3 procedures are: 1) Studying the conditions through analysis of related documents and literature reviews and the request opinions of the director, supervisors and teachers 845 persons through the questionnaire by mean and standard deviation then interviewing the administrative methods from 10 directors through the semi-structure interview, 2) The result from the 1st step is used to formatted the secondary school administrative model with the core of sufficiency economy which is considered by focus group discussion, 3) The possibility of the model is evaluated by mean and standard deviation.

The results of the research are:

1) The conditions of the secondary school administration with the core of sufficiency economy as a whole had been done in the high level, and had used school-based management, applied the King's work with global Knowledge and local wisdom together with moderate practice according to sufficiency, rules and laws. The educational materials have been managed sufficiently for jobs, teaching activities, supervising, evaluating. Supporting and exchanging to develop creating activities of students, teachers and directors according to their performances emphasizing economic, social, environment and culture for sustainable development.

2) The secondary school administrative model with the core of sufficiency economy as a dynamic administrative model consists of: the principle procedure with 5 administrative processes 1) Decision-making –D 2) Planning – P 3) Operating-O 4) Evaluating -E and 5) Appropriate-acting – A, and uses moderate practice, which is in the sufficiency economy, within every process.

3) For the results, the possibility of the secondary school administrative model with the core of sufficiency economy has been evaluated as in the high level.

Keywords: Model, Administrative, the Secondary School, the Core of Philosophy, Sufficiency Economy

บทนำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงนำพุทธปรัชญา “มัชฌิมาปฏิปทา (Moderate Practice)” หรือทางสายกลางมาประยุกต์ใช้กับการเกษตรเรียกว่าเกษตรทฤษฎีใหม่ ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมาตั้งแต่ปี 2517 เป็นต้นมา พระองค์ทรงเตือนสติด้วยพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระองค์ และทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอนถูกต้องตามหลักวิชา อย่างเป็นขั้นเป็นตอนสอดคล้อง

กับรากฐานทางสังคม และให้ดำรงชีพบนหลักแนวคิดพึ่งตนเองด้วยความไม่ประมาทมีความซื่อสัตย์คุณธรรมจริยธรรมเป็นกรอบในการคิดให้พอมีพอกินและพอใช้อย่างมีความสุขอย่างพอเพียงคือพอประมาณที่มีเหตุผลและสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีทรงพระราชทานหลักการดำรงชีพเช่นนี้เพื่อประยุกต์ใช้กับการแก้ปัญหาจากวิกฤตเศรษฐกิจ จนเป็นที่รู้จักในทั่วไปว่า เป็นปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถนำไปพัฒนาทุกภาคส่วนของสังคมให้ก้าวหน้าไปอย่างสมดุลในมิติด้านวัตถุ สังคมสิ่งแวดล้อม โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติในทุ

ด้านการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความเจริญก้าวหน้าไปพร้อมกันอย่างมั่นคงและยั่งยืน

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงถูกอัญเชิญให้เป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 และฉบับที่ 10 ควบคู่กับกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมโดยมีคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างจริงจังเพื่อการพัฒนาประเทศที่เป็นธรรม สมดุล และยั่งยืนสามารถรองรับเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมรู้จักคิดใคร่ครวญ เลือกสรรพัฒนาและปรับตัวเข้ากับที่เข้ามาสู่ชีวิตตลอดเวลาให้สมดุลทุกมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม [1] แต่อุปสรรคในการพัฒนาที่ยังดำรงอยู่ได้แก่ การขาดความสมดุลด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ปัญหายาเสพติดที่สูงขึ้น ปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ และปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา จึงมีการกำหนดให้นาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางปฏิบัติ การดำเนินงานตั้งแต่ระดับรัฐธรรมนูญ หน่วยงานราชการ สถานศึกษา และหน่วยงานเอกชน เพื่อเตรียมคนไทย สังคมไทย และระบบเศรษฐกิจให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลง

คุณภาพทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ และเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหนึ่งในหน่วยงานของรัฐที่กำกับดูแลงานการศึกษาได้กำหนดให้นาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ช่วยให้คนและสังคมการบริหารจัดการจึงต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ตามความคาดหวังของสังคม ปัจจุบันสามารถจะรองรับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องรวดเร็ว มีการนำเทคโนโลยี รูปแบบการเรียนรู้ การใช้ชีวิต หรือวัฒนธรรมใหม่ ๆ มาสู่สังคมไทยเพื่อที่จะทำให้การบริหารจัดการขององค์กรอยู่รอด บังเกิดผลดีและบรรลุตามวัตถุประสงค์ จึงจำเป็นที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องสนใจใฝ่รู้ และพัฒนานั้นและโรงเรียน

อย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้คนรู้จักดำรงชีพอย่างพอเพียง [2]

กระทรวงศึกษาธิการในยุคปัจจุบันบริหารจัดการศึกษาตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ตามมาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยยึดหลักการจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้มีความเป็นเอกภาพในด้านนโยบาย แต่มีความหลากหลายในการปฏิบัติ ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานบริหารทั่วไป เพื่อให้เกิดความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล เป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนให้สามารถบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง [3] โดยเฉพาะในด้านกระบวนการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลเพื่อนำไปสู่โรงเรียนคุณภาพ ถือเป็นนโยบายเร่งด่วนและเป็นกลไกที่สำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนาในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ มีความเป็นเลิศ อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันและได้มาตรฐาน [4]

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้กระแสอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติแพร่หลายไปทั่วทุกภูมิภาคในโลก และกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ อย่างกว้างขวาง และรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา ประเทศไทยได้รับบทเรียนจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ซึ่งเป็นบทเรียนจากการพัฒนาที่ไม่สมดุล และขาดเสถียรภาพ ไม่ได้นำไปสู่การสร้างพื้นฐานการพัฒนาที่มั่นคงและสร้างระบบภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับคนและสังคม การพัฒนาที่ขาดการพัฒนาจิตใจทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้และการกระจายรายได้ประชากร ซึ่งเป็นที่มาของปัญหาสังคม เช่น ปัญหายาเสพติดครอบครัวแตกแยกอาชญากรรมความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินการทุจริต ฉ้อราษฎร์บังหลวงปัญหาอบายมุขและแหล่งเสื่อมโทรมเป็นต้นรวมทั้งผลกระทบที่เกิดกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัญหาเหล่านี้วันจะทวีความรุนแรง

มากขึ้นนอกจากนี้การกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคของรัฐทำให้สังคมชนบทเปลี่ยนเป็นสังคมเมืองมากขึ้น [5] ปัญหาที่แท้จริงหลายปัญหาของประเทศไทยที่จำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วนได้แก่ ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม ปัญหาการกระจายรายได้ที่กระจุกตัว ปัญหาการพัฒนากระหว่างเมืองและชนบทโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาคนเกี่ยวกับค่านิยมและศีลธรรมที่เสื่อมลงและส่งผลกระทบต่อปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด เป็นต้น ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ระหว่างบ้านวัดโรงเรียนและชุมชนซึ่งเคยมีความเข้มแข็งเริ่มมีช่องว่างมากขึ้นการจัดการศึกษาของโรงเรียนเริ่มถูกแยกออกจากบ้านวัดและชุมชนขาดความสัมพันธ์ที่เชื่อมต่อกันอย่างดีในอดีตของสังคมไทย [6]

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและนักการศึกษาหลายท่านรวมทั้ง ธีระ รุญเจริญ ได้พยายามนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดพื้นฐานของสังคมไทยเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันได้แก่ การบริหารจัดการแบบวิถีพุทธ การบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจ การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม การบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาล และแนวการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management - SBM) รวมถึงการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาเพื่อการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง [7] จากการศึกษาของกังวาล ปัญญาภิรมิต พบว่า การบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านเหลื่อมพิทยาสรรพ์ ด้านการบริหารวิชาการ, งบประมาณ, งานบุคลากร และการบริหารทั่วไปยังคงเน้นการสนับสนุนด้านงบประมาณ การศึกษาอบรมและการส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชน อันเป็นการบริหารโรงเรียนตามภาระหน้าที่ของหน่วยงานภายใต้ระบอบราชการเป็นหลัก [8] ส่วนทัศนีย์ ลักษณะวิชนชัย ประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยรูปแบบ 5 W 1 H ในการดำเนินงานกิจกรรม 9 โครงการที่สอดคล้องกับภูมิสังคมคือคำนึงถึงวิถีชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่โดยยึดหลักการพัฒนานคนให้มีคุณภาพและสามารถพึ่งตนเองได้ด้วยดีด้วยความพอเพียง [9]

เกษม วัฒนชัย กล่าวว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชวินิจฉัยชัดเจนว่า เป็นหลักคิดที่ประมวลเอาสัจธรรมที่พิสูจน์แล้ว ทั้งทางโลกและทางธรรม คือ ความพอประมาณการคำนึงถึงผู้มีเหตุผลมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีมีความซื่อสัตย์ คุณธรรมและจริยธรรม มาเป็นกรอบในการดำรงชีวิตและเป็นพลเมืองดีดำรงชีวิตอย่างพอเพียงท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง [10]

กระทรวงศึกษาธิการตระหนักในการกิจดังกล่าว และเห็นคุณค่าที่จะน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่โรงเรียนจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา กำหนดแนวทางการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นให้ผู้บริหารแต่ละโรงเรียนต้องศึกษาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าใจ เพื่อนำมาบริหารงานในโรงเรียน (School Administration) ตามกรอบภารกิจที่ต้องปฏิบัติให้เหมาะสม ตามกฎหมายระเบียบของราชการ ตามแนวทางของนักการศึกษา สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ และสังคมวิทยาของคนในพื้นที่นั้น ๆ แต่การจัดการศึกษาของโรงเรียนยังไม่กลมกลืนกับพื้นฐานทางสังคมของชุมชน ที่จะนำยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการไปประยุกต์ใช้กับแนวคิดทฤษฎี (Management Approaches) ตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาหรือทางสายกลาง ซึ่งเป็นแก่น (Core) หรือหลักปรัชญาซึ่งเป็นความคิดที่สำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง การบริหารงาน และกิจกรรมทางการศึกษายังมีจำนวนจำกัด ทั้งยังไม่มีรูปแบบการบริหารจัดการ และผลการดำเนินการเป็นที่ยอมรับปรากฏชัดเจน [11]

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ตามกลยุทธ์ที่จะนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนทั้งระบบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลัก

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วิธีดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.1 แหล่งข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มงาน และครูผู้สอน จำนวนทั้งสิ้น 845 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ดังนี้

1.1.1 หน่วยสุ่มขั้นที่ 1 ได้มาโดยจับฉลากได้แก่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน จังหวัดพะเยา และจังหวัดน่าน

1.1.2 หน่วยสุ่มขั้นที่ 2 ได้มาโดยใช้ตารางสุ่มสุ่มกำหนดจำนวนโรงเรียนจากทั้งเขตได้ 130 โรงเรียน จากนั้นใช้เกณฑ์ 50% สุ่มอย่างง่ายได้ 65 โรงเรียน ตามสัดส่วน และขนาดโรงเรียนจากหน่วยสุ่มขั้นที่ 1

1.1.3 หน่วยสุ่มขั้นที่ 3 ได้มาโดยการแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มงาน และครูผู้สอน

1.2 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามสภาพการบริหารฯ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยเลือกข้อคำถามที่ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความตรง และความเชื่อมั่น ที่มีค่า IOC

มากกว่า 0.50 ขึ้นไป ปรับปรุงข้อคำถามตามที่ได้รับ การเสนอแนะ

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลโดยขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อส่งแบบสอบถามถึงโรงเรียนทางไปรษณีย์

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นที่ 2 การศึกษาแนวทางในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากพหุกรณีศึกษา ของสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best practice)

2.1 แหล่งข้อมูล

ผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่ 34 – 37 ในเขตภาคเหนือตอนบน จำนวน 10 คน

2.2 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) เลือกข้อคำถามที่ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความตรง และความเชื่อมั่น ที่มีค่า IOC มากกว่า 0.50 ขึ้นไป ปรับปรุงข้อคำถามตามที่ได้รับ การเสนอแนะ

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลโดยขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุป

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีขั้นตอนดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การยกกร่างรูปแบบการบริหาร
โรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มายก (ร่าง)
รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย หลักการ
และกระบวนการบริหาร 5 ด้าน ได้แก่ 1. การตัดสินใจ
(Decision-making) 2. การวางแผน (Planning)
3. การปฏิบัติการ (Operating) 4. การประเมินผล
(Evaluating) และ 5. การปรับปรุงแก้ไข (Acting)

ขั้นที่ 2 การตรวจสอบ และประเมินความ
เหมาะสมของ (ร่าง) รูปแบบการบริหารโรงเรียน
มัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 12 คน

**ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหาร
โรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง**

การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการ
บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงมีวิธีดำเนินการดังนี้

3.1 แหล่งข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน
หัวหน้ากลุ่มงาน และครูผู้สอน จำนวนทั้งสิ้น 370 คน
ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage
Random Sampling) และการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ
(Stratified Random Sampling) ที่ไม่ซ้ำกับกลุ่มตัวอย่าง
ที่ให้ข้อมูลสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียน
มัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน
ขั้นตอนที่ 1

3.2 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ได้แก่ แบบสอบถามความเป็นไปได้ของรูปแบบการ
บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บข้อมูลโดย
ขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดย
ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล
โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการ
บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้
ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วน
ใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 430 คน คิดเป็นร้อยละ
50.89 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 436 คน
คิดเป็นร้อยละ 52.00 เป็นผู้บริหาร 65 คน คิดเป็น
ร้อยละ 7.7 หัวหน้ากลุ่มงาน 260 คน คิดเป็นร้อยละ
30.77 และครูผู้สอน จำนวน 520 คนคิดเป็นร้อยละ
61.53 อายุอยู่ระหว่าง 30 – 39 ปี จำนวน 263 คน
คิดเป็นร้อยละ 31.13 ประสบการณ์การทำงาน 26 ปี
ขึ้นไป จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 23.67

1.2 ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหาร
โรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้า
กลุ่มงาน และครูผู้สอน พบว่า สภาพการบริหาร
โรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย
3.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.41 เมื่อพิจารณาราย
ด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติการ (Operating) มีค่าเฉลี่ย
มากที่สุดเท่ากับ 3.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.47
รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจ (Decision-making)
และด้านการประเมินผล (Evaluating) มีค่าเฉลี่ย 3.94
และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.45 เท่ากัน ด้านการ
ปรับปรุงแก้ไข (Acting) มีค่าเฉลี่ย 3.93 ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน 0.42 และด้านการวางแผน (Planning)
มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50

1.3 ผลการวิเคราะห์แนวทางในการบริหาร
โรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน พบว่า
แนวทางในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

1. ด้านการตัดสินใจ

1.1 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับทางโรงเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม เช่น การประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญหรือกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ เป็นต้น

1.2 การตัดสินใจนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน และบุคลากรครูศึกษา และเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้

1.3 การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียนอื่น ๆ โดยยึดตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

1.4 ใช้แนวทางสายกลางในการตัดสินใจโดยมุ่งเน้นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้เกิดความพอเพียงที่สอดคล้องกับภูมิสังคม ประกอบด้วย ภูมิศาสตร์ และสังคมวิทยาของโรงเรียน

1.5 สรรหาบุคลากรเพื่อรับผิดชอบ และติดตามการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ด้านการวางแผน

2.1 วางแผนการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ได้แก่ คน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ ที่มีอยู่อย่างจำกัดให้สอดคล้องกับ ภาระงาน ศักยภาพของบุคลากร และภูมิสังคม

2.2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการวางแผนตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง เช่น ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบแผนของโรงเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้อนุมัติการดำเนินงานตามแผนของหัวหน้ากลุ่มงาน และครูผู้สอน เป็นต้น

2.3 ศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางด้านวิชาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานกิจกรรมของนักเรียน

2.4 คำนึงถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกตามภูมิศาสตร์ และสังคมวิทยาของชุมชน

2.5 ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการปฏิบัติงาน และการดำเนินชีวิตประจำวัน

2.6 กำหนดแนวทางการนิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.7 กำหนดแนวทางการพัฒนาบุคลากรทุกระดับในโรงเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ด้านการปฏิบัติการ

3.1 บริหารงานตามภารกิจหลัก ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคลากร และการบริหารทั่วไป โดยใช้ทางสายกลางให้เกิดความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตนเอง รวมทั้งยึดหลักคุณธรรม และใช้ความรู้ตามหลักวิชา

3.2 ครูผู้สอนปลูกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าของทรัพยากร และการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เช่น การนำความรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาชีพเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต เป็นต้น

3.3 ครูผู้สอนบูรณาการหลักการ 2 เงื่อนไขกับ 3 ห่วงใน 4 มิติ ในการจัดการเรียนการสอนทุกระดับชั้นเพื่อให้นักเรียนรู้จักการดำรงชีพอย่างพอเพียง

3.4 ส่งเสริมการหารายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตประจำวันสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

3.5 ส่งเสริมการบูรณาการหลักการ 2 เงื่อนไขกับ 3 ห่วงใน 4 มิติ ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือกิจกรรมเพื่อสาธารณะประโยชน์อื่น ๆ

3.6 เผยแพร่และประชาสัมพันธ์แนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยบูรณาการความรู้เกี่ยวกับการทรงงาน ความรู้ที่เป็นสากล และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านทางสื่อต่าง ๆ

4. ด้านการประเมินผล

4.1 นำหลัก 2 เงื่อนไขกับ 3 ห่วงมาเป็นแนวทางในการประเมินผลการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมทางการศึกษาต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

4.2 ประเมินผลการปฏิบัติงานตามหลักวิชา ระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แนวทางสายกลางให้สอดคล้องกับมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

4.3 ส่งเสริมทุกฝ่ายให้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการบริหารจัดการโรงเรียน เช่น การตัดสินใจ การวางแผน และการปฏิบัติการ เป็นต้น โดยยึดหลักแนวทางสายกลาง

5. ด้านการปรับปรุงแก้ไข

5.1 นำผลการประเมินผลมาพิจารณา กำหนดแนวทางการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานร่วมกัน

5.2 ปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่อง กระบวนการบริหารที่เบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานเพื่อการจัดการตามแนวคิด ทฤษฎีการบริหารจัดการโดยทางสายกลางไม่ยึดติดกับตำราจนเกินไป

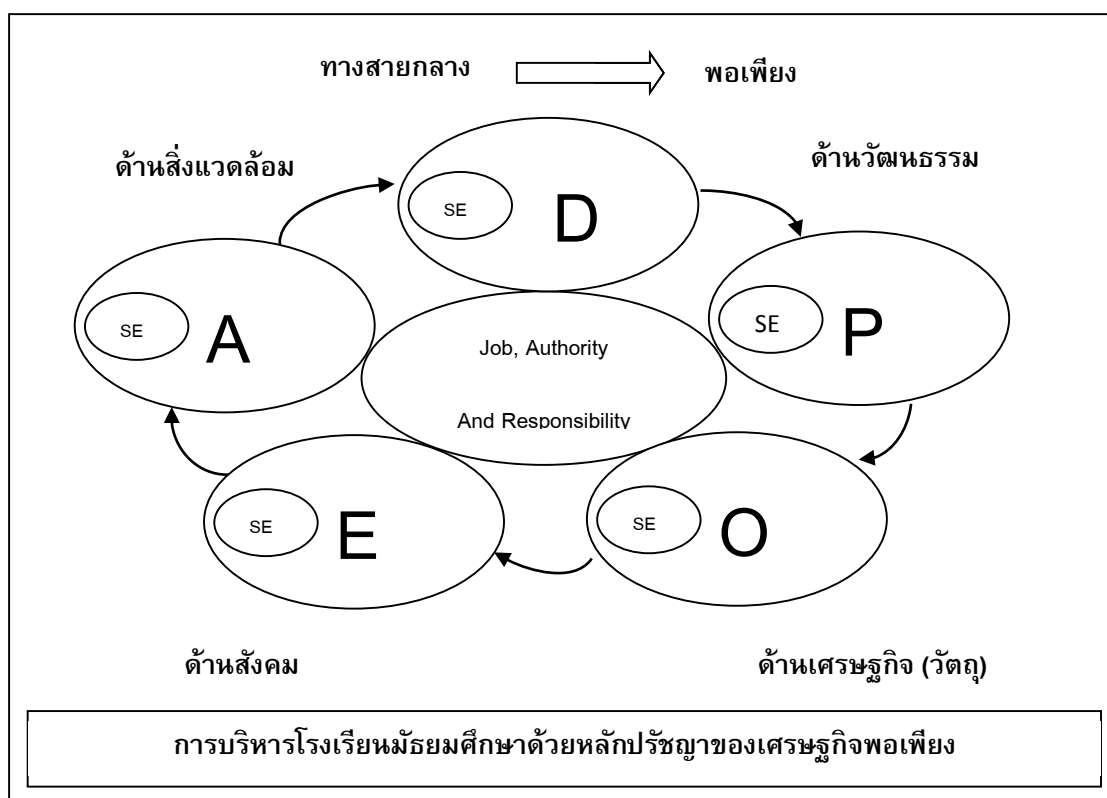
5.3 ส่งเสริมการพัฒนากิจกรรมใหม่ ๆ ที่มุ่งเน้นความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ครู และผู้บริหารโดยยึดแนวทางสายกลาง

5.4 ปรับปรุงงาน หรือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้สอดคล้องกับภูมิสังคมตามอัตภาพ

5.5 ส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ อยู่เสมอ

2. ผลการสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังภาพ ต่อไปนี้

รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ประกอบด้วย หลักการ และกระบวนการบริหารหลัก 5 ด้าน คือ

การตัดสินใจ (D) การวางแผน (P) การปฏิบัติการ(O) การตัดสินใจ (E) และการปรับปรุงแก้ไข (A) โดยบูรณาการ/ประยุกต์ใช้ (to make practical)

2.2 ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง โดยการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 ท่าน พบว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.47 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การปรับปรุงแก้ไข มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.41 รองลงมาคือการวางแผน มีค่าเฉลี่ย 4.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.45 การปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 4.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51 การประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 4.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.49

สรุปผลการวิจัย

โรงเรียนมัธยมศึกษาบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้บริการสาธารณะโดยองค์รวมได้หลายวิธี ได้แก่ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้วยธรรมาภิบาล การบริหารแบบมีส่วนร่วม ฯ รวมถึงน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบริหารกิจกรรมทางการศึกษาตามแนวคิด ทฤษฎี การบริหารจัดการ ให้เป็นไปตามระเบียบ กฎหมายของทางราชการ จากการดำเนินการวิจัยได้คำตอบสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย รายละเอียดของแต่ละสดมภ์ (1), (2) และ (3) ในตาราง ดังนี้

(1)	(2)	(3)
1. สภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 1.1 สภาพการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน บุคลากรหลักการทำงานฯ กับความรู้ที่เป็นสากล และภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวทางสายกลาง ยึดหลักความพอเพียง ระเบียบ และกฎหมาย บริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่ให้เพียงพอกับภาระงาน จัดกิจกรรมการเรียนการสอน การนิเทศติดตาม การประเมินผล ส่งเสริมการศึกษา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ครู และผู้บริหาร ตามศักยภาพ สอดคล้องกับภูมิสังคมในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยมีค่าเฉลี่ยรวม 3.93 ด้านการปฏิบัติการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.95 และด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3.90	2. รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 2.1 หลักการ คือ การพัฒนาคนให้รู้จักพึ่งตนเอง ดำรงชีพอ่างพอเพียง ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง ด้วยทางสายกลางตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นพื้นฐานการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าอย่างสมดุล และยั่งยืน รวมถึงการน้อมนำสู่สถานศึกษา โดยบูรณาการกับการบริหารจัดการตามแนวคิด ทฤษฎีการจัดการที่เหมาะสมตามแนวทางสายกลางโดยมีกระบวนการบริหารหลัก 5 ด้าน ได้แก่ 1) การตัดสินใจ (Decision-making -D) เป็นกระบวนการบริหารที่ถูกกำหนดแนวทางการตัดสินใจโดยกรอบนโยบาย และการตัดสินใจเพื่อการพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขโดยผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มงาน และครูผู้สอน ก่อนหรือระหว่างการปฏิบัติงาน	3. ความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวม พบว่า มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

และการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 4.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51

3. ผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ในระดับมากและค่าการกระจาย ($S.D.$) น้อยกว่า 1.00 มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ การตัดสินใจ (Decision-making) มีค่าเฉลี่ย 4.18, การปฏิบัติการ (Operating) มีค่าเฉลี่ย 4.15, การวางแผน (Planning) มีค่าเฉลี่ย 4.10, การปรับปรุงแก้ไข (Acting) มีค่าเฉลี่ย 4.07 และการประเมินผล (Evaluating) มีค่าเฉลี่ย 3.89

(1)	(2)	(3)
1.2 แนวทางการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการบริหารโดยองค์รวม (Holistic) ของบุคลากรทั้งโรงเรียนได้แก่ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มงาน และครูผู้สอนยึดแนวทางสายกลางตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า มีกระบวนการบริหารได้แก่ 1) ผู้มีส่วนได้เสีย ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มงาน และครูผู้สอน ศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหาร และการดำเนินงาน 2) ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารจัดการทรัพยากร สนับสนุนการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กับภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดกิจกรรมตลอดจนการนิเทศติดตาม และการพัฒนาบุคลากร 3) ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มงาน และครูผู้สอน ยึดแนวทางสายกลางที่ประกอบด้วยคุณธรรมในทางที่ชอบตามหลักการ 2 เงื่อนไขใน 3 ห่วงกับ 4 มิติ เพื่อบริหารจัดการ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับความรู้ที่เป็นสากล และภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักวิชา รู้คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม 4) ทุกคนมีส่วนร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยคุณธรรมตามแนวทางสายกลาง โดยยึดหลักการ 2 เงื่อนไขใน 3 ห่วงกับ 4 มิติให้เป็นไปตามระเบียบ กฎหมาย และหลักวิชา 5) นำผลการประเมินมาพิจารณากำหนดเป็นมาตรฐาน หรือปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของกระบวนการบริหาร ส่งเสริมกิจกรรมใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	2) การวางแผน (Planning -P) เป็นกระบวนการกำหนดหรือจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาที่จำเป็นให้พอเพียงกับการใช้งาน ตลอดจนการแสวงหาทรัพยากร 3) การปฏิบัติการ (Operating -O) เป็นกระบวนการดำเนินงานหรือกิจกรรม ของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มงาน และครูผู้สอน โดยใช้ทรัพยากรการศึกษาตามกำหนดเวลาการใช้งานงบประมาณตามแผนที่ได้รับด้วยวิธีการที่เหมาะสม 4) การประเมินผล (Evaluating -E) เป็นกระบวนการบริหารที่เกิดขึ้นหลังการปฏิบัติกิจกรรม รวมถึงการประเมินผลงานเมื่อเสร็จสิ้นงานหรือกิจกรรม 5) ด้านการปรับปรุงแก้ไข (Appropriate-acting) เป็นกระบวนการบริหารที่นำผลจากการประเมินมากำหนดเป็นมาตรฐานการทำงาน ปรับปรุงแก้ไขที่บกพร่อง ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ และการวางแผน โดยในแต่ละกระบวนการบริหารยึดแนวทางสายกลางตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความเหมาะสมของรูปแบบฯ ผลการตรวจสอบ และประเมินความเหมาะสม โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ของรูปแบบโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความเหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.76	โดยมีค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน 4.02 ด้านการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.18 และด้านการประเมินผลมีค่าเฉลี่ย 3.89 น้อยกว่าด้านอื่น ๆ

อภิปรายผล

1. สภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นราชาแห่งศาสตร์ (King of Sciences) เป็นปรัชญาประยุกต์ (Applied Philosophy) โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ไม่มีหลักเกณฑ์การปฏิบัติที่ตายตัว [12] ในการบูรณาการหลักการทำงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 หรือศาสตร์พระราชานับเป็นผู้ที่ยึดแนวทางสายกลางเป็นหลักในการดำรงชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับความรู้ใหม่ ๆ ในปัจจุบันที่เป็นสากลที่ได้จากการศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่ต้องมีความซื่อสัตย์ในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย และต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้ถูกต้องตามระเบียบ และกฎหมาย ให้เพียงพอกับภาระงาน เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การนิเทศติดตาม การประเมินผล ส่งเสริมการศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ครู และผู้บริหารตามศักยภาพ สอดคล้องกับภูมิสังคมในมิติด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมีการปฏิบัติยึดตามแนวทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทา (Moderate Practice) ในการปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความพอเพียงและเกิดความสุข สมดุล เช่น เป็นหลักคิดสำคัญของเกษตรทฤษฎีใหม่, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, การประยุกต์ใช้กับ 9 กิจกรรมที่เป็นรูปธรรมของทศนิยม ลักษณะนิพนธ์ด้วย 5 Wh & How, การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร หลักสูตรการเรียน กิจกรรมที่เป็นรูปธรรม

ยังพบว่ามีการนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารในสาขาวิชาชีพอื่นโดยผู้ก่อตั้งหรือทายาทธุรกิจเอกชนที่ประสบความสำเร็จการบริหารธุรกิจและดำรงอยู่จวบจนปัจจุบันล้วนยึดแนวทางสายกลางในการบริหารงาน เช่น ศิรินา ปาโรพารวิทยา, สุกิจ หวังหลี่, เจริญ ศิริวัฒนภักดี, กอบชัย จิราธิวัฒน์ จากประมวลประสบการณ์ 100 นักธุรกิจชั้นนำของประเทศไทยในหนังสือเศรษฐกิจพอเพียง: ปรัชญาใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์เป็นต้น (Sufficiency Economy: A New Philosophy in the Global World) [13]

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดหลักปฏิบัติในการดำรงชีพที่คำนึงถึงความพอประมาณที่เหมาะสมของคน กลุ่มคน ชุมชน ฯ ตามศักยภาพ การนำไปประยุกต์ใช้โดยองค์รวม (Holistic) เพื่อการบริหารจัดการจำเป็นต้องถอดรหัสปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง [14] ได้แก่ 1) ความหมาย 2) ความพอประมาณ 3) ความมีเหตุผล 4) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี 5) เงื่อนไขความรู้ 6) เงื่อนไขคุณธรรม 7) ความสมดุลพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และ 8) องค์รวมของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งองค์ประกอบสำคัญทั้ง 8 ประการ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงประยุกต์ใช้ในเกษตรทฤษฎีใหม่

นอกจากสามารถถอดรหัสปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 8 ประการควรต้องเข้าใจด้วยว่าแก่น (The Core) ที่เป็น**หลักปรัชญา** ของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น มาจากพุทธปรัชญา คือทางสายกลางมาจากคำ มัชฌิมา (Moderate) adj. neither less nor extreme [15], neither small nor large [16] กับการปฏิบัติที่เป็นนิสัย หรือปฏิบัติ (Practice) n. the actual doing of something, action rather than thought nor ideas or regular activity ในงานวิจัยนี้จึงใช้ (Moderate Practice) ที่น่าจะมีความหมายที่ครอบคลุมแนวทางสายกลางที่เป็นหลักคิดหลักปฏิบัติมากกว่าคำ Middle Path ที่น่าจะหมายถึงทางเดินตรงกลางมากกว่า

2. รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อภิปรายผลได้ดังนี้

การตัดสินใจ (Decision-making)

ในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควรให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับทางโรงเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ กำหนดนโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา การตัดสินใจในเบื้องต้นจึงเป็นการตัดสินใจตามนโยบายเพื่อนำไปวางแผนปฏิบัติ [17]

การตัดสินใจนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรควรศึกษาเรียนรู้ทางสายกลางที่เป็นหัวใจ

การบริหารทรัพยากร งบประมาณของงาน
โครงการ หรือกิจกรรมการศึกษาในความรับผิดชอบ

ตามบทบาทหน้าที่ โดยทางสายกลาง มีความยืดหยุ่น ในการปฏิบัติงานตามสภาพให้บรรลุวัตถุประสงค์และ เป้าหมายอย่างคุ้มค่าควรประเมินทุกขั้นตอนด้วย ตนเองหรือคณะกรรมการที่โรงเรียนแต่งตั้งด้วยวิธีการ ตามแนวคิด ทฤษฎีการประเมินที่เหมาะสมกับแต่ละ งานหรือกิจกรรม

เผยแพร่และประชาสัมพันธ์แนวคิดตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทรงงาน ความรู้ที่เป็นสากล ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความสำเร็จ ของกิจกรรมการหารายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน การบูรณาการความรู้ในวิถีชีวิตประจำวันตามสภาพ ทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมผ่าน ทางสื่อต่าง ๆ กำหนดวิธีการบริหาร การเผยแพร่ ผลงาน การสนับสนุนส่งเสริม หรือแนวทางแก้ปัญหา ต่อไป

ด้านการปรับปรุงแก้ไข (Acting)

นำผลการประเมินผลมาพิจารณากำหนดแนวทางการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานร่วมกัน หรือพิจารณานำ แนวคิด ทฤษฎี มาใช้แก้ไขข้อบกพร่องการบริหาร จัดการ ปรับปรุงแก้ไขกระบวนการบริหารจัดการที่ไม่ เป็นไปตามเป้าหมาย ปรับปรุงการวางแผน สร้าง ทางเลือก หรือแนวทางวิธีแก้ไขไม่ให้เกิดปัญหาความ บกพร่องขึ้นอีก โดยใช้แนวทางสายกลาง

งานส่งเสริมพัฒนางานกิจกรรม การศึกษาเรียนรู้ ด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ของ นักเรียน ครู และผู้บริหารระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ อยู่ เสมอ ตลอดจนปรับปรุงงาน หรือกิจกรรมต่าง ๆ ของ โรงเรียนให้สอดคล้องกับภูมิสังคมตามอัตภาพ โดยยึด แนวทางสายกลาง ใช้แนวทางสายกลางมาประยุกต์ใช้ ในการพัฒนาแนวทางการตัดสินใจ ปรับปรุงการ ปฏิบัติงานหรือกิจกรรมด้านการศึกษา หรือนำผลการ ปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ที่บรรลุวัตถุประสงค์และ เป้าหมายที่กำหนด เป็นแนวทางนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. มัชฌิมาปฏิปทา หรือทางสายกลางเป็นหลัก คิดหลักปฏิบัติ (Moderate Practice) ที่ไม่ตึงหรือ หย่อนเกินไป ไม่มากหรือน้อยเกินไป มีความพอดี เหมาะสม เป็นธรรมชาติ หรือความเป็นจริงตามธรรมชาติ เป็นพุทธปรัชญาในการคิดการปฏิบัติ น่าจะมีความหมายกว้างและลึกกว่าทางสายกลางเพื่อใช้เป็น เส้นทางในการเดินทาง (Middle Path หรือ Middle Way) โดยมีความซื่อสัตย์เป็นพื้นฐานของคุณธรรม ต่าง ๆ ในการใช้ความรู้และประสบการณ์บริหารจัดการ ในทุกมิติ ได้แก่การอุปโภคและบริโภควัตถุ สิ่งของเพื่อ ทำกิจกรรมในชีวิตที่พอประมาณในมิติด้านเศรษฐกิจ สามารถประเมินค่าออกมาเป็นราคาได้ และถ้าทุกคน ในสังคมเดียวกันมีการอุปโภคบริโภคที่พอประมาณ ตามศักยภาพ ไม่ละโมภโลภมาก ก็เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่นตลอดจนสิ่งแวดล้อมน้อย ในมิติทางสังคมก็ อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม นำไปสู่วิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ดีงามในสังคม

2. ฝ่ายบริหาร หัวหน้ากลุ่มงานและครูผู้สอน ต้องศึกษาหน้าที่ ความรับผิดชอบตามตำแหน่งหน้าที่ แนวคิด ทฤษฎีการจัดการที่เกี่ยวข้องกับงาน รวมทั้ง หลักคิดหลักปฏิบัติทางสายกลางที่เป็นหัวใจสำคัญ ของเศรษฐกิจพอเพียง และในความเห็นของทีศนา เขมมณีต้องสามารถถอดรหัสปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงให้เข้าใจมากพอที่จะนำไปใช้เพื่อบูรณาการใน การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมจึงสอดคล้องกับ หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา ภูมิพลอดุลยเดชที่ต้องมีความรู้มากพอเข้าใจเข้าถึงจึง พัฒนา

3. การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่สถานศึกษานอกจากมุ่งเน้นการให้ความรู้ และการจัด กิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียน ควรเน้นสร้างความตระหนักในการนำหลักคิดหลัก ปฏิบัติในทางสายกลาง เพื่อการดำรงชีวิตอย่าง พอเพียงคือพอมีพอกินตามอัตภาพไม่ฟุ้งเฟ้อหรือ ตระหนักถึงเหินห่างเกินไปของครู และบุคลากรที่เป็น แบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนในวิถีชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การบริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษาในระดับประถมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. การส่งเสริมความรู้และประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในวิถีชีวิตของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นแบบอย่างแก่นักเรียนและชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์, รองศาสตราจารย์ ดร.เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.สันติ บุรณะชาติ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบ แก้ไขสิ่งบกพร่องทำให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์และมีคุณค่ายิ่ง

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้แก่ ดร.ธวัช ชุมชอบ, ดร.สุวรรณ หมั่นตาบุตร, ดร.ปรารถนา โกวิทยางกูร, ดร.กนกวรรณ เอี่ยมชัย และ ดร.เปรมปรีย์ หนูวิเศษ ที่อนุเคราะห์ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม (Index of Objective Congruence: IOC) และความเหมาะสมของเครื่องมือ

ขอขอบคุณผู้บริหารโรงเรียน, หัวหน้ากลุ่มงาน และครูผู้สอนทุกท่านที่อนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามสภาพการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขอขอบคุณผู้บริหารโรงเรียนที่สละเวลาให้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ และอนุเคราะห์ข้อมูลแนวทางการบริหารที่เป็นประโยชน์ในการวิจัย

ขอขอบคุณศ.ดร.ธีระ รุญเจริญ ประธานคณะผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ศศ.ดร.สมาน พูแสง, ดร.กนกวรรณ เอี่ยมชัย, ดร.น้ำฝน กันมา, ดร.สิทธิชัย มูลเขียน, ผอ.ทองปอนด์ สาตอ่อน, ดร.อภิชัย นุชเนื่อง, ดร.นรินทร์ ชมชื่น, ดร.พีรพัฒน์ วัชรินทรางกูร, ผอ.ประเสริฐ กันระวัง, ผอ.ใจชาย บัณณะพงษ์ และผอ.จีรพรรณ อุดมลาภ ที่กรุณาสละเวลาเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ให้ข้อคิดเห็น และ

ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์เพื่อปรับปรุงแก้ไขรูปแบบให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา หัวหน้ากลุ่มงาน และครูผู้สอนที่ได้ประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารอ้างอิง

1. กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการนิเทศเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำหรับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.). ; 2552.
2. ธีระ รุญเจริญ. การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง; 2550.
3. กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: (องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.); 2546.
4. _____. รายงานวิจัยผลกระทบโลกาภิวัตน์ต่อการจัดการศึกษาไทยใน 5 ปีข้างหน้า. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ออฟเซทเพรส จำกัด; 2550.
5. มุลนิธิสยามกัมมาจล. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: จากหลักคิดสู่วิถีปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน); 2556.
6. สุรินทร์ ภูสิงห์. การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโดยบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารและพัฒนาการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม. 2552.
7. ธีระ รุญเจริญ. ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษาเพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมินภายนอกกรอบ 3 (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง; 2553.

8. กังวาล ปัญญานิรมิต. การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเหลื่อมพิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2556.
9. ทศนีย์ ลักษณะนิชนชัย. โครงการศึกษาโรงเรียนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: ชรรมสาร; 2550.
10. เกษม วัฒนชัย (วิทยากร). (25 สิงหาคม 2554). CSR ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. (พิมพ์ครั้งที่ 2, 2556, กรุงเทพฯ: สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์). ห้องประชุมบอลรูม 3 ชั้น Lobby โรงแรมแกรนด์ไฮแอท เอราวัณ: CSR Club สมาคมบริษัทจดทะเบียนไทย.
11. จรวยพร ธรณินทร์ (ผู้บรรยาย). (6 ธันวาคม 2550). การนำเศรษฐกิจพอเพียงสู่ระบบการศึกษา. หอประชุมมหาวิทยาลัยราชภัฏ-นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
12. ชีระ รุญเจริญ, จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์, วรสิทธิ์ รัตนวราหะ. รายงานการวิจัยโครงการสังเคราะห์การประเมินตนเองของโรงเรียนศูนย์สถานศึกษาพอเพียง. กรุงเทพฯ: มูลนิธิยุวสถิรคุณ; 2557.
13. หอการค้าไทย. เศรษฐกิจพอเพียง: ปรัชญาใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์ (Sufficiency Economy: A new Philosophy in the Global World). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง; 2550.
14. ทิศนา แคมมณี. ถอดรหัสปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2558.
15. กนิษฐา นาวารัตน์ และ คณะ. พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย (Times-chambers Learners' Dictionary. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า; 2540.
16. Cambridge Advanced Learner's Dictionary (3rded.). Singapore: Green Giant Press.
17. สาคร สุขศรีวงศ์. การจัดการ: จากมุมมองนักบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 9) (Management: from the Executive's Viewpoint) กรุงเทพฯ: บริษัท จี.พี.-ไซเบอร์พริ้นท์ จำกัด; 2555.
18. สมเดช สีแสง. คู่มือบริหารโรงเรียน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ (พิมพ์ครั้งที่ 3). นครสวรรค์: ริมปิงการพิมพ์; 2554.
19. อินาโมริ คาซึโอะ. ถอยกัตาวย วิฤติยังงักต้องสู้. (สุตารัตน์ เอื้อเปี่ยมมงคล, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: ตาตา พับลิเคชั่น. (ต้นฉบับภาษาญี่ปุ่น พิมพ์ ค.ศ. 2013). 2559.

บทความวิจัย (Research Article)

การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน Strategies Academic Administration to Promote Research of Basic Education

เสนห์ สายต่างใจ^{1*}, สมบัติ นพรัก², เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย³ และ สันติ บุรณะชาติ²

Sanay Saitangjai^{1*}, Sombat Noparak², Teamjan Parnichparinchai³ and Santi Buranachart²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการและสภาพบริบทการบริหารเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร การส่งเสริมการวิจัย และการพัฒนายุทธศาสตร์ และศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการ จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม ศึกษาสภาพบริบทการบริหารเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่ประสบความสำเร็จจำนวน 3 แห่ง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์สภาพบริบท ขั้นตอนที่ 2 การสร้างยุทธศาสตร์การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดทำร่างยุทธศาสตร์การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เกี่ยวข้องจำนวน 25 คน และ ตรวจสอบร่างยุทธศาสตร์โดยการจัดสนทนากลุ่ม จากผู้ทรงคุณวุฒิในด้านความเหมาะสม และความสอดคล้อง จำนวน 12 คน

ผลการวิจัย พบว่า ยุทธศาสตร์การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประเด็นยุทธศาสตร์ 5 ประเด็น ได้แก่ 1) พัฒนาระบบการวางแผนการบริหารเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา 2) พัฒนารูปแบบการจัดองค์การในการบริหารเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา 3) พัฒนาภาวะผู้นำการวิจัยของผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าวิชาการ 4) ส่งเสริมและพัฒนาระบบการควบคุมการบริหารเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา และ 5) พัฒนาแนวทางการสนับสนุนงานบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยุทธศาสตร์ที่ได้ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ มาตรการและตัวชี้วัด มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และองค์ประกอบยุทธศาสตร์มีความสอดคล้อง

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์, การบริหารวิชาการ, การส่งเสริมการวิจัย

^{1*} นิสิตระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000

² วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000

³ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000

^{1*} Ph.D. Student Major Field of Educational Administration College of Education. University of Phayao. Phayao Province 56000

² School of Education, University of Phayao. Phayao Province 56000

³ Faculty of Administration. Naresuan University. Phitsanulok Province 65000

* Corresponding author e-mail: sanayedu@gmail.com

Abstract

The purpose of this research is to develop strategies academic administration to promote research of basic education. The research process is divided into 2 steps.

Firstly: Study of problems needs and context of strategies academic administration to promote research of basic education. Study documents and research related to administration. Research promotion and strategic development and study of conditions problems and needs from data collected by using questionnaires. To study the context of management administration, to promote research of 3 successful primary schools by using the interview form. Secondly: Draft administrative strategies for promoting research of public primary school by the workshop. The draft strategy is reviewed by 25 people. The appropriateness and consistency is reviewed by 12 experts on a focus discussion group.

According to the results there were 5 strategic issues: 1) Developing a management planning system. 2) Developing organizational models for management. 3) Developing leadership in school administrators and academic leaders. 4) Promoting and developing the management controlled system. 5) Developing a guideline to support administration. The strategy includes a vision, a mission, goals, strategic issues, strategies, measures and indicators. The appropriation is at the highest level and strategic elements are consistent.

Keywords: Strategic, Academic Administration, Research Promotion

บทนำ

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกจากสภาพในสังคมยุคปัจจุบันที่กำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมยุคความรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ด้วยความเจริญก้าวหน้าแบบก้าวกระโดดของเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และจะยิ่งทวีความรวดเร็วเพิ่มมากขึ้นเป็นทวีคูณ จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้มีความสัมพันธ์ไปพร้อม ๆ กับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ทฤษฎี และแนวคิดใหม่ ๆ ถูกพัฒนาขึ้น และจากจุดมุ่งหมายพื้นฐานทางการศึกษา คือ การเรียนรู้เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ จึงส่งผลให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเปลี่ยนแปลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังเช่น วิโรจน์ สารัตนะได้กล่าวไว้ว่า นักเรียนในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนไม่ต้องการศึกษาสิ่งที่เป็นนามธรรม แต่ต้องการศึกษาในโลกที่เป็นจริง บนพื้นฐานของความเข้าใจ และเรียนรู้ในรูปแบบสหวิทยาการ

ซึ่งครูจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือระหว่างวิชาอื่น ๆ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน มีหลักสูตรรูปแบบที่ยืดหยุ่นเป็นฐาน และขับเคลื่อน

ด้วยการวิจัย [1] สำหรับการเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจ และสังคมโลกจากการปฏิวัติดิจิทัลการเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 ทำให้หุ่นยนต์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาแทนที่กำลังคนที่มีฝีมือและทักษะต่ำทำให้ทิศทางการผลิตและพัฒนาากำลังคนของประเทศทั่วโลก ได้ตั้งเป้าหมายให้ประชากรมีทักษะสมรรถนะ และความสามารถเฉพาะทางในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับยุค 4.0 รัฐบาลไทยจึงกำหนดนโยบายการปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่ไทยแลนด์ 4.0 ส่งผลด้านการจัดการศึกษาต้องผลิตและพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้วยองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีวิศวกรรมศาสตร์คณิตศาสตร์ ที่มีความเชื่อมโยงกันในโลกของความเป็นจริงและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย

อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา ทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ทักษะอาชีพและการเรียนรู้และควมมีเมตตา กรุณา วินัยคุณธรรมจริยธรรม [2]

จากสภาพปัญหาของการบริหารวิชาการภายในโรงเรียน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีผลกระทบต่อการบริหารวิชาการของโรงเรียน รวมทั้งความคาดหวังเกี่ยวกับคุณภาพของนักเรียน ความคาดหวังของสังคม มาตรฐานการศึกษาชาติ หลักสูตรและงบประมาณการสนับสนุน ตลอดจนแนวทางการบริหารจัดการ และงานวิจัยที่จะนำเสนอในการพัฒนาการบริหารวิชาการที่จะนำมาช่วยส่งเสริมการวิจัยยังมีไม่เพียงพอ ดังข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐาน การพัฒนาคุณภาพในนักเรียนของสถานศึกษาให้ได้มาตรฐาน ยังมีความแตกต่างกันตามบริบทและเงื่อนไขต่าง ๆ รวมทั้งจากการประเมินศักยภาพของนักเรียนไทยในระดับนานาชาติ

โดย Organization for Economic Co-operation and Development Programmed for International Student Assessment พบว่า เด็กไทยมีความสามารถด้านการอ่านและด้านคณิตศาสตร์ อยู่ในอันดับ 50 ส่วนความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ อยู่ในอันดับที่ 48 จาก 65 ประเทศ และจากการประเมินผลการเรียนรู้ระดับชาติ (O-NET) ในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2552 ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม มีผลการศึกษาที่สะท้อนว่านักเรียนออกกลางคัน ไม่เรียนต่อและมีปัญหาด้านพฤติกรรม รวมทั้งมีสถานศึกษาอีกจำนวนมากที่ยังไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) นอกจากนี้ยัง การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถด้านการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ยังไม่ทั่วถึงและเพียงพอ การกระจายทุนการวิจัยยังไม่กว้างขวาง และกระบวนการรับทุนวิจัยค่อนข้างมีขั้นตอนมากและยุ่งยาก จึงทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐานมีผลงานวิจัย และนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาน้อย [3]

ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงการพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารวิชาการเพื่อ

ส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการด้านวิชาการของโรงเรียนเพื่อให้โรงเรียนก้าวสู่ความเป็นเลิศ ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาในสภาพการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยปัจจุบัน และอนาคต ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษาของชาติมีผลการปฏิบัติงานได้มาตรฐานบังเกิดผลดีต่อผู้รับบริการ และเป็นที่ยอมรับจากสังคม นำพาโรงเรียนให้สามารถจัดการศึกษาที่ชุมชนต้องการ โดยนำหลักบริหารและการส่งเสริมวิจัยมาใช้เพื่อแก้ปัญหาของโรงเรียนในระยะยาว และเพื่อพัฒนาคน พัฒนางาน อย่างเป็นระบบ ผลวิจัยได้มาซึ่งความรู้ ความจริง ที่มีคำตอบน่าเชื่อถือได้ช่วยในการวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ ทางด้านการบริหารวิชาการของโรงเรียนมีความถูกต้องแม่นยำต่อไป ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา สภาพ ปัญหา ความต้องการ และสภาพบริบทการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีการศึกษา (Methods)

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการและสภาพบริบทการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

1.1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ หลักการ แนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับการบริหารวิชาการ การส่งเสริมการวิจัย และการพัฒนายุทธศาสตร์

1.1.2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1.1.2.1 แหล่งข้อมูล ในการศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบสอบถาม

1.1.2.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ปีการศึกษา 2558 จำนวน 42,574 คน

1.1.2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาครูฝ่ายวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ปีการศึกษา 2558 จำนวน 840 คน กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน และตามแนวคิดของ แฮร์และคนอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

1.1.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1.1.3.1 สภาพการบริหารวิชาการ เพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

1.1.3.2 ปัญหาการบริหารวิชาการ เพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

1.1.3.3 ความต้องการในการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

1.2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน คือสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายในที่มีผลต่อการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ด้านบุคลากร งบประมาณ ทรัพยากรและการบริหารจัดการกระบวนการบริหาร ด้านการวางแผน การจัดองค์การ การนำการวิจัยการควบคุมและการสนับสนุน รวมทั้งผลผลิตและผลลัพธ์ของการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยและสภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ ด้านการเมืองและกฎหมาย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านเทคโนโลยี ที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ทั้งในทางบวกและทางลบ

1.2.2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 12 คน โดยมีเกณฑ์ในการเลือกสถานศึกษา ดังนี้

1.2.2.1 สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ทำการสอนระดับประถมศึกษาที่ผ่านการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) รอบที่ 3 ในระดับดีมาก

1.2.2.2 สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ทำการสอนระดับประถมศึกษาที่จัดการเรียนรู้ด้วยโครงการ (PBL) หรือเป็นโรงเรียนแกนนำการวิจัยหรือเคยเข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา รุ่นที่ 1-3

1.2.2.3 สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ทำการสอนระดับประถมศึกษา ที่เป็นโรงเรียนผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง

1.2.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพบริบทที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 1.3 การวิเคราะห์สภาพบริบทของการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน โดย SWOT Analysis

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.3.1.1 การวิเคราะห์สภาพบริบทที่เป็นสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

1.3.2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากการสอบถามและสัมภาษณ์ เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

1.3.3 ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอกของการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างยุทธศาสตร์การบริหารวิชาการ เพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 2.1 การจัดทำร่างยุทธศาสตร์การบริหารวิชาการ เพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ร่างยุทธศาสตร์การบริหารวิชาการ เพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็น ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ มาตรการ และตัวชี้วัด

2.1.2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย ผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 25 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เพื่อนำผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกของการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างยุทธศาสตร์การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพิจารณาจากกลุ่มบุคคลที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 7 คน

2) ครูฝ่ายวิชาการ ผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ขึ้นไป จำนวน 7 คน

3) ครูผู้สอน ผู้ที่ทำหน้าที่สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ขึ้นไป จำนวน 9 คน

4) ศึกษานิเทศก์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ขึ้นไป จำนวน 2 คน

2.1.3 ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ร่างยุทธศาสตร์การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบยุทธศาสตร์การบริหารวิชาการ เพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.1 ขอบเขตเนื้อหา

การตรวจสอบ ยุทธศาสตร์การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้น ตรวจสอบในด้านความเหมาะสม และความสอดคล้อง

2.2.2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการบริหารเพื่อส่งเสริมการวิจัยที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม วิพากษ์ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 12 คน ได้แก่

1) เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นอาจารย์ในสาขาการบริหารการศึกษาหรือเคยสอนในสาขาการบริหารการศึกษา หรือสาขาการวิจัยและการประเมินผลการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือ

2) เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารเพื่อส่งเสริมการวิจัย หรือเคยเป็นผู้ให้การฝึกอบรมหรือเคยฝึกอบรมเกี่ยวกับการบริหารเพื่อส่งเสริมการวิจัย และการพัฒนายุทธศาสตร์

3) เคยเป็นหรือปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการและการพัฒนายุทธศาสตร์

2.2.3 ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปร ได้แก่ ความเหมาะสม และความสอดคล้องของ ยุทธศาสตร์การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษา สภาพ ปัญหา ความต้องการ และสภาพบริบทการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลการศึกษา ดังนี้

1) สภาพการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวนทั้งสิ้น 5 ด้าน คือ

1.1) ด้านการวางแผนสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติดังนี้ สถานศึกษามีการวางแผนการทำวิจัยของหน่วยงาน โดยมีการนำผลการทดสอบระดับชาติมาใช้ในการวางแผนสูงสุด สถานศึกษามีการจัดโครงการบริหารงานวิจัยสอดคล้องกับระดับเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีการนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนจัดทำโครงการสูงสุด สถานศึกษามีการกำหนดนโยบาย การส่งเสริมสนับสนุนการทำวิจัยอย่างชัดเจน โดยมีการนำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดนโยบายร่วมกันสูงสุด สถานศึกษามีการวางแผนการนิเทศ ติดตามประเมินผลรวมถึงการจัดตั้งกรรมการติดตามประเมินผล โดยมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อใช้ในการวางแผนสูงสุดสถานศึกษามีการกำหนดมาตรการด้านการวิจัยอย่างชัดเจนทุกระดับ โดยดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครูฝ่ายวิชาการและครูผู้สอนสูงสุดสถานศึกษามีการกำหนดแนวทาง กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ไว้ในแผนพัฒนา โดยมีการประชุมผู้เกี่ยวข้องในการวางแผนกำหนดแนวทาง เพื่อนำแผนปฏิบัติการไปปฏิบัติสูงสุด

1.2) ด้านการจัดองค์การสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติดังนี้ สถานศึกษามีการจัดตั้งชุมชนงานวิจัยในชั้นเรียน โดยมีการดำเนินการบ้างแต่ไม่ครบและไม่ครอบคลุมทุกชั้นเรียนสูงสุดสถานศึกษามีการจัดตั้งเครือข่ายการวิจัยในระดับโรงเรียนระดับเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีการแบ่งหน้าที่และปริมาณงานตามภารกิจของงานวิชาการให้กลุ่มบุคคลอย่างทั่วถึง และมีระบบ โดยมีการปรึกษาหารือร่วมกันในรูปเครือข่ายวิชาการสูงสุดสถานศึกษามีการจัดตั้งชมรมนักวิจัยและมีการส่งเสริมการวิจัยอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ได้ดำเนินการสูงสุด สถานศึกษาเป็นโรงเรียนต้นแบบ

งานวิจัย เพื่อนำกระบวนการวิจัยไปใช้พัฒนางาน พัฒนาครูวิจัย เพื่อให้โรงเรียนเป็นต้นแบบสร้างเครือข่ายวิจัยโรงเรียน และเพื่อให้โรงเรียนต้นแบบเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยไม่ได้ดำเนินการสูงสุดสถานศึกษามีการกำหนดบทบาทและภาระหน้าที่ผู้รับผิดชอบการทำวิจัยอย่างชัดเจน โดยมีการดำเนินการบ้างแต่ไม่ครบและไม่ครอบคลุมกลุ่มบุคคลสูงสุดสถานศึกษามีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นการศึกษาและให้กระบวนการทำงานวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของงานประจำ โดยมีการดำเนินการบ้างแต่ไม่ครอบคลุมทุกงาน โดยคัดเลือกบางงานที่มีปัญหามากที่สุดสถานศึกษามีการจัดตั้งทีมงานและมอบหมายให้มีการส่งเสริมการทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดตั้งทีมเฉพาะกิจเพื่อแก้ปัญหางาน แต่ไม่ครบทุกงานและไม่ครอบคลุมสูงสุดสถานศึกษามีการจัดทำคณิณกวีวิจัย โดยไม่ได้จัดทำสูงสุด

1.3) ด้านการนำการวิจัยผู้บริหารหรือสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการดำเนินการเพื่อพัฒนางานวิจัย โดยกำหนดให้ครูทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียนสูงสุดผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างความตระหนักการทำวิจัย ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยสร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นประโยชน์ที่ได้ของวิจัยในชั้นเรียนในการแก้ปัญหาผู้เรียนสูงสุดผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาครูและบุคลากรให้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของงานวิจัย โดยกำหนดให้ครูทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียนสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดระบบพี่เลี้ยงพาทำวิจัย โดยไม่ได้ดำเนินการสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้มีโรงเรียนคู่พัฒนา โดยไม่ได้ดำเนินการสูงสุดผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างความตระหนักการทำวิจัย ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้บุคลากรนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานและการจัดการเรียนการสอน

โดยผู้บริหารสถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยผู้บริหารสถานศึกษามอบให้ผู้เกี่ยวข้องดำเนินการ

จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษามีการขับเคลื่อนงานวิจัยในโรงเรียนโดยผู้บริหารเป็นผู้นำการวิจัย โดยผู้บริหารสถานศึกษาได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาตัดสินใจในการดำเนินงานโดยทำเป็นตัวอย่างร่วมกับทีมงานสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้ยุทธศาสตร์แบบชี้นำในการขับเคลื่อนการทำให้วิจัย โดยผู้บริหารสถานศึกษากับคณะครูตัดสินใจจากการศึกษาหาข้อมูลร่วมกันเพื่อดำเนินการขับเคลื่อนการทำวิจัยสูงสุดผู้บริหารสถานศึกษามีการกระตุ้นครูให้มีความต้องการพัฒนาตนเองด้านการวิจัย โดยมีการสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานสร้างสรรค์ และการนำไปใช้ประโยชน์สูงสุดผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างต้นแบบการทำวิจัย โดยผู้บริหารสถานศึกษาคัดเลือกผู้มีผลงานการวิจัยเป็นต้นแบบตามความสมัครใจสูงสุด

1.4) ด้านการควบคุมสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติดังนี้ สถานศึกษามีการดำเนินการจัดระบบการนิเทศ ติดตามประเมินผลอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำระบบนิเทศติดตามอย่างเหมาะสมสูงสุด สถานศึกษามีการดำเนินการผู้บริหารเป็นผู้ติดตามดูแลงานนิเทศ โดยผู้บริหารสถานศึกษามีการแจ้งแนวการปฏิบัติให้ทราบก่อนล่วงหน้าสูงสุดสถานศึกษามีการดำเนินการจัดทำคู่มือหรือตัวอย่างการวิจัยแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยไม่ได้ดำเนินการสูงสุดสถานศึกษามีการดำเนินการจัดระดับคุณภาพการวิจัยในโรงเรียน โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินคุณภาพการวิจัยในโรงเรียนสูงสุดสถานศึกษามีการดำเนินการมีการประกวดงานวิจัยทั้งระดับโรงเรียนและชั้นเรียน โดยไม่ได้ดำเนินการสูงสุดสถานศึกษามีการดำเนินการมีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ การทำวิจัย โดยมีการประชุมและนำเสนอผลการจัดการแหล่งเรียนรู้ใหม่ ๆ เพื่อให้ได้สืบค้นอย่างต่อเนื่องสูงสุดสถานศึกษามีการดำเนินการมีการรายงานการวิจัยโรงเรียนละ 1 เรื่องต่อปี โดยมีการนำผลที่ได้จากการดำเนินงานวิจัยมาพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขในปีถัดไปสูงสุด สถานศึกษา มีการสังเคราะห์งานวิจัยและนำองค์ความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีการนำผลที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มาปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่องสูงสุด

1.5) ด้านการสนับสนุน สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติดังนี้สถานศึกษามีการดำเนินการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการวิจัย โดยมีการจัดทำแผนการดำเนินการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจสูงสุดสถานศึกษามีการดำเนินการพัฒนาครูและบุคลากรให้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัย โดยมีการประชุมชี้แจงให้คณะครูบุคลากรได้รับทราบถึงความจำเป็นและความสำคัญของการวิจัยควบคู่กับการเรียนการสอนสูงสุดสถานศึกษามีการดำเนินการจัดการรวมนักเรียนนำเสนอผลงานวิจัย โดยไม่ได้ดำเนินการสูงสุดสถานศึกษามีการดำเนินการมีการเผยแพร่ผลงานวิจัยให้หน่วยงานอื่น โดยมีการจัดทำเอกสารวารสารของโรงเรียนเพื่อสรุปผลการดำเนินงานเผยแพร่ต่อผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ สูงสุดสถานศึกษามีการดำเนินการจัดหาแหล่งงบประมาณจากภายนอก เพื่อสนับสนุนงานวิจัย โดยไม่ได้ดำเนินการสูงสุดสถานศึกษามีการดำเนินการมีแหล่งเรียนรู้และผลงานวิจัยให้ค้นคว้าอย่างหลากหลาย โดยจัดหาแหล่งเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เพื่อสนับสนุนบุคลากรให้เกิดการเรียนรู้และศึกษาค้นคว้าสูงสุด สถานศึกษามีการดำเนินการยกย่องชมเชยมอบประกาศเกียรติคุณแก่ผู้วิจัยดีเด่น โดยไม่ได้ดำเนินการสูงสุดสถานศึกษามีการดำเนินการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรที่มีความรู้ด้านการวิจัยไปเป็นวิทยากร/พี่เลี้ยง โดยมีการดำเนินการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรที่มีผลงานด้านวิจัยได้นำเสนอผลงานในโอกาสต่างๆ สูงสุดสถานศึกษามีการดำเนินการนำระบบ ICT เข้ามาช่วยในการสืบค้นข้อมูล โดยกำหนดให้บุคลากรที่รับผิดชอบด้าน ICT พัฒนาระบบการสืบค้นทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้เอื้อต่อการสืบค้นข้อมูลงานวิจัยสูงสุด

2) ปัญหาการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ในภาพรวม ด้านการสนับสนุนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด จากจำนวนทั้งสิ้น 5 ด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1) ด้านการวางแผนสรุปในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาข้อมูลมีระดับปานกลาง จำนวน 5 ข้อ และระดับน้อย จำนวน 1 ข้อ โดย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือไม่มีการวางแผนการทำวิจัยของหน่วยงาน

2.2) ด้านการจัดองค์การสรุปในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณารายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงคือขาดการจัดตั้งเป็นโรงเรียนต้นแบบเพื่อนำกระบวนการวิจัยไปใช้พัฒนางาน พัฒนายุววิจัย พัฒนาเครือข่ายวิจัย

2.3) ด้านการนำการวิจัยสรุปในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณารายข้อทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงคือขาดการส่งเสริมให้มีโรงเรียนคู่พัฒนา

2.4) ด้านการควบคุมสรุปในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณารายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงคือไม่มีการประกวดงานวิจัยทั้งระดับโรงเรียนและชั้นเรียน

2.5) ด้านการสนับสนุนสรุปในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณารายข้อทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงคือไม่มีการจัดการรวมนักวิจัยนำเสนอผลงานวิจัย

3) ความต้องการในการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวมด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด จากจำนวนทั้งสิ้น 5 ด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1) ด้านการวางแผนสรุปในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายข้อระดับมากมีจำนวน 4 ข้อ ปานกลางมีจำนวน 2 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงคือผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีการวางแผนการทำวิจัยของหน่วยงาน

3.2) ด้านการจัดองค์การสรุปในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณารายข้อทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงคือสถานศึกษาสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นการศึกษาและให้กระบวนการทำงานวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของงานประจำ

3.3) ด้านการนำการวิจัยสรุปในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงคือส่งเสริมให้บุคลากรนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานและการจัดการเรียนการสอน

3.4) ด้านการควบคุมสรุปในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณารายข้อระดับมากมีจำนวน 3 ข้อ และปานกลางมีจำนวน 5 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงคือผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ติดตามดูแลงานนิเทศ

3.5) ด้านการสนับสนุนสรุปในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณารายข้อมีระดับมาก จำนวน 4 ข้อ และระดับปานกลาง จำนวน 5 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงคือ พัฒนาครูและบุคลากรให้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัย

4) สภาพบริบทที่ส่งผลในการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษาที่เป็นจุดแข็งจุดอ่อนและสภาพแวดล้อมภายนอกของสถานศึกษา ที่เป็นโอกาสอุปสรรคประกอบด้วย

4.1) จุดแข็งจำนวน 22 ข้อ คือ (1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีการวางแผนการทำวิจัยของหน่วยงาน (2) สถานศึกษามีการจัดโครงการบริหารงานวิจัยสอดคล้องกับระดับเขตพื้นที่ (3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดนโยบายการส่งเสริมสนับสนุนการทำวิจัยอย่างชัดเจน (4) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีการวางแผนการนิเทศติดตามประเมินผลรวมถึงการจัดตั้งกรรมการติดตามประเมินผล (5) มีการจัดตั้งชมุมนักงานวิจัยในชั้นเรียน (6) ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดบทบาทและภาระหน้าที่ผู้รับผิดชอบการทำวิจัยอย่างชัดเจน (7) สถานศึกษาสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นการศึกษาและให้กระบวนการทำงานวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของงานประจำ (8) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดตั้งทีมงานและมอบหมายให้มีการส่งเสริมการทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง (9) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการดำเนินการเพื่อพัฒนางานวิจัย (10) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความตระหนักการทำวิจัยให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา (11) ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาครูและบุคลากรให้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของงานวิจัย (12) สร้างความตระหนักการทำวิจัย ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา (13) ส่งเสริมให้บุคลากรนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานและการจัดการเรียนการสอน (14) มีการกระตุ้นครูให้มีความต้องการพัฒนาตนเองด้านการวิจัย

(15) จัดระบบการนิเทศ ติดตามประเมินผลอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง (16) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ติดตาม ดูแลงานนิเทศ (17) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีการ แสวงหาความรู้ใหม่ๆ การทำวิจัย (18) ผู้บริหารสถาน-ศึกษาและครูมีการรายงานการวิจัยโรงเรียนละ 1 เรื่อง ต่อปี (19) ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการทำวิจัย (20) พัฒนาครูและบุคลากรให้เข้าใจและตระหนักถึง ความสำคัญของการวิจัย (21) มีแหล่งเรียนรู้และผลงาน วิจัยให้ค้นคว้าอย่างหลากหลาย (22) ผู้บริหารสถาน-ศึกษานำระบบ ICT เข้ามาช่วยในการสืบค้นข้อมูล

4.2) จุดอ่อนจำนวน 24 ข้อ คือ (1) ไม่มีการวางแผนการทำวิจัยของหน่วยงาน (2) ไม่มีการจัดโครงการบริหารงานวิจัยระดับโรงเรียน (3) ไม่มีการกำหนดนโยบายมาตรการด้านการวิจัยอย่างชัดเจนทุก ระดับ (4) ไม่มีการกำหนดแนวทางกระบวนการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ไว้ในแผนพัฒนา (5) ไม่จัดตั้ง ชุมชมงานวิจัยในชั้นเรียน (6) ไม่จัดตั้งเครือข่ายการ วิจัยในระดับโรงเรียน (7) ไม่จัดตั้งชมรมนักวิจัยและ มีการส่งเสริมการวิจัยอย่างต่อเนื่อง (8) ขาดการจัดตั้ง เป็นโรงเรียนต้นแบบเพื่อนำกระบวนการวิจัยไปใช้ พัฒนางานพัฒนาผู้วิจัย พัฒนาเครือข่ายวิจัยและ เพื่อให้โรงเรียนต้นแบบเป็นแหล่งเรียนรู้ (9) ไม่จัดทำ คลินิกนักวิจัย (10) ไม่จัดระบบพี่เลี้ยงพาทำวิจัย (11) ขาดการส่งเสริมให้มีโรงเรียนคู่พัฒนา (12) ไม่มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (13) ไม่มีการขับเคลื่อน งานวิจัยในโรงเรียนโดยผู้บริหารเป็นแกนนำ (14) ไม่ใช้ ยุทธศาสตร์แบบชี้นำในการขับเคลื่อนการทำวิจัย (15) ไม่สร้างต้นแบบการทำวิจัย (16) ไม่มีการจัดทำ คู่มือหรือตัวอย่างการวิจัยแก่ครูและบุคลากรทางการ ศึกษา (17) ขาดการจัดระดับคุณภาพการวิจัยใน โรงเรียนและระดับเขตพื้นที่การศึกษา (18) ไม่มีการ ประเมินงานวิจัยทั้งระดับโรงเรียนและชั้นเรียน (19) ไม่มีการสังเคราะห์งานวิจัยและนำองค์ความรู้มา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (20) ไม่มีการจัดการงาน วิจัยนำเสนอผลงานวิจัย (21) ไม่มีการเผยแพร่งานวิจัย ให้หน่วยงานอื่น (22) ขาดการจัดหาแหล่งงบประมาณ จากภายนอกเพื่อสนับสนุนงานวิจัย (23) ไม่มีแหล่ง เรียนรู้และผลงานวิจัยให้ค้นคว้าอย่างหลากหลาย

(24) ขาดการยกย่องชมเชยมอบประกาศเกียรติคุณแก่ ผู้วิจัยดีเด่น

4.3) โอกาส จำนวน 31 ข้อ คือ (1) ชุมชนให้ ความร่วมมือในด้านทรัพยากร วิชาการ (2) ชุมชนและ หน่วยงานท้องถิ่นร่วมกันอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม (3) ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นความสำคัญด้านการศึกษา และให้การส่งเสริมสนับสนุน (4) ประชากรที่มีกระจาย อยู่ครอบคลุมทุกพื้นที่สภาพชุมชนโดยรอบจึงมี ความสัมพันธ์อันดีต่อกันและอยู่รวมกันเป็นปึกแผ่น สภาพชุมชน (5) สังคมไทยโดยภาพรวมเห็นคุณค่า และประโยชน์ของการศึกษาส่งผลให้มีการสนับสนุน (6) คนไทยปรับตัวง่ายสามารถรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ (7) แนวโน้มโครงสร้างประชากรวัยการศึกษาลดลง ส่งผลให้โรงเรียนมีนวัตกรรมการบริหารแบบศูนย์รวม (8) ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ทำให้นักเรียนมี ความต้องการบริโภค ส่งผลทำให้นักเรียนเกิดความ รอบรู้ (9) เทศบาล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เห็น ความสำคัญ ความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยี จึงให้ การส่งเสริมสนับสนุน (10) ความก้าวหน้าทาง เทคโนโลยีส่งผลให้สามารถใช้เป็นสื่อการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่นักเรียน (11) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการ บริหารจัดการทำให้สถานศึกษามีการประยุกต์ใช้ ได้อย่างสะดวกเกิดความรวดเร็วทั้งในด้านการ ติดต่อสื่อสาร การบริหาร (12) การมีภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรชาญชาวบ้านที่หลากหลายส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่น สามารถใช้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ (13) เทศบาล วัด ชุมชนให้การสนับสนุนทุนการศึกษา แก่นักเรียน (14) ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา องค์การเอกชนต่าง ๆ ได้บริจาคทุนทรัพย์ในด้านต่าง ๆ (15) เทศบาลหน่วยงาน องค์การภาคเอกชน ให้ความสนใจและสนับสนุนด้าน การศึกษา และงบประมาณอย่างต่อเนื่อง (16) ผู้ปกครองกรรมการสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับ นโยบายด้านการศึกษา (17) นโยบายเรียน ฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพของรัฐบาล (18) มีการนำ เทคนิค การบริหารเป็นกลุ่มเครือข่าย เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกัน (19) นโยบายปฏิรูปการศึกษาใน ทศวรรษที่สองด้านเพิ่มโอกาสกำหนดเป้าหมายให้คน ไทยทุกคนมีโอกาสและสามารถเข้าถึงการศึกษาขั้น พื้นฐาน (20) การประเมินคุณภาพการศึกษาโดยสมศ.

และการประกันคุณภาพภายนอกกระตุ้นให้โรงเรียน บริหารการจัดการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน (21) นโยบายการกระจายอำนาจ ส่งผลให้การบริหารจัดการ คล่องตัว (22) แรงขับเคลื่อนทางการเมืองทำให้นักการเมืองในพื้นที่เกิดการกระตือรือร้น ที่จะให้การ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา (23) การจัดทำ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (24) โรงเรียนเป็น นิติบุคคล (25) ประชาชน ผู้ปกครองส่วนใหญ่พึงพอใจ ที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร (26) สถานศึกษาจัดการศึกษามี คุณภาพ (27) ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีค่านิยมในการส่ง บุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาที่ดีมี คุณภาพ (28) โรงเรียนดีมีคุณภาพ (29) บุคลากรมี ความรู้ความสามารถและมีความมั่นคงในวิชาชีพ (30) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา ให้การรับรองมาตรฐานโรงเรียน (31) องค์การภายนอก ส่งเสริม ให้การสนับสนุนการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.4) อุปสรรค จำนวน 19 ข้อ คือ (1) ผู้ปกครอง ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ประกอบอาชีพรับจ้าง ไม่มี เวลาดูแลนักเรียน (2) ผู้ปกครองส่วนใหญ่ มีปัญหา ด้านครอบครัวแตกแยก (3) สภาพแวดล้อมรอบ ๆ โรงเรียน มีสิ่งยั่วยุ ล่อแหลมไม่เหมาะสม (4) แนวโน้ม โครงสร้างประชากรเป็นวัยสูงอายุมากขึ้น (5) บุคลากร ขาดความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย (6) อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ไม่ทันสมัย และขาดการซ่อมบำรุง (7) เทคโนโลยีด้าน การศึกษายังเข้าไม่ถึงผู้ปกครองที่อยู่ในวัยทำงาน (8) ผู้ปกครองมีรายได้น้อย ย้ายถิ่นฐานบ่อยนักเรียน ต้องย้ายตามผู้ปกครอง (9) ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพ รับจ้าง ไม่มั่นคง และมีรายได้น้อย (10) แนวโน้มเงินเพื่อ ค่าครองชีพสูงขึ้น น้ำมันราคาสูงขึ้น อัตราดอกเบี้ย สูงขึ้น อัตราการว่างงานสูงขึ้น (11) การเกิดภัยธรรมชาติ ทำให้รัฐบาลไม่สามารถสนับสนุนงบประมาณได้เพียงพอ (12) หน่วยงานองค์กรเอกชนไม่สามารถสนับสนุนการ เรียนการสอน (13) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานมีกรอบงบประมาณประจำปีเป็นเงินเดือน กว่ำร้อยละ 80 (14) คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอ (15) ผู้ปกครองบางส่วน ไม่เข้าใจนโยบายปฏิรูปการศึกษา ขาดความรู้เรื่อง

กฎหมาย (16) การดำเนินการด้านการจัดการทรัพยากร ทางการศึกษาไม่สอดคล้องกับกฎระเบียบการปกครอง ส่วนท้องถิ่น (17) การเมืองมีการเปลี่ยนแปลง ทำให้ ขาดความต่อเนื่องของการพัฒนา (18) กฎหมายและ นโยบายทางด้านการศึกษา มีการแก้ไขบ่อยครั้ง (19) ผู้ปกครองมีความคาดหวังในการจัดการเรียนการสอนสูง

2. ผลการศึกษา การสร้างยุทธศาสตร์ การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ยุทธศาสตร์ประกอบด้วย วิสัยทัศน์

การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานคุณภาพ พันธกิจ

1. พัฒนาระบบการวางแผนการบริหาร วิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน
2. พัฒนารูปแบบการจัดองค์การในการบริหาร วิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน
3. พัฒนาบทบาทภาวะผู้นำการวิจัยของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และหัวหน้าฝ่าย วิชาการ
4. ส่งเสริมและพัฒนาระบบการควบคุมการ บริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน
5. พัฒนาแนวทางการสนับสนุนการบริหาร วิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน

เป้าประสงค์

1. มีระบบการวางแผนการบริหารวิชาการ เพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. มีรูปแบบการจัดองค์การในการบริหาร วิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน
3. มีความเชื่อมั่นในภาวะผู้นำการวิจัยของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและหัวหน้าฝ่าย วิชาการ

4. มีระบบการควบคุมติดตามการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. มีแนวทางการสนับสนุนการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. การพัฒนาระบบการวางแผนการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. การพัฒนารูปแบบการจัดองค์การในการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. การพัฒนาภาวะผู้นำการวิจัยของผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ

4. การส่งเสริมและพัฒนาระบบการควบคุมการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. การพัฒนาแนวทางการสนับสนุนงานบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาระบบการวางแผนการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีการวางแผนการทำวิจัยของหน่วยงาน 2) ส่งเสริมให้สถานศึกษามีการจัดโครงการบริหารงานวิจัยสอดคล้องกับระดับเขตพื้นที่ 3) ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดนโยบายการส่งเสริมสนับสนุนการทำวิจัยอย่างชัดเจน 4) ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีการวางแผนการนิเทศ ติดตามประเมินผลรวมถึงการจัดตั้งกรรมการติดตามประเมินผล

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดองค์การในการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) พัฒนาให้มีการจัดตั้งชุมชนงานวิจัยในชั้นเรียน 2) ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดบทบาทและภาระหน้าที่ ผู้รับผิดชอบการทำวิจัยอย่างชัดเจน 3) ส่งเสริมให้สถานศึกษาสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่

มุ่งเน้นการศึกษาและให้กระบวนการทำงานวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของงานประจำ 4) ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาจัดตั้งทีมงานและมอบหมายให้มีการส่งเสริมการทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาภาวะผู้นำการวิจัยของผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้าฝ่ายวิชาการมี 5 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการดำเนินการเพื่อพัฒนางานวิจัย 2) ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างภาวะผู้นำการวิจัย ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) สนับสนุนและพัฒนาแนวคิดเพื่อสร้างงานวิจัย ของครูและบุคลากรทางการศึกษา 4) ส่งเสริมให้บุคลากรนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานและการจัดการเรียนการสอน 5) ส่งเสริมและกระตุ้นครูให้มีความต้องการพัฒนาตนเองด้านการวิจัย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมและพัฒนาระบบการควบคุมการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) พัฒนาระบบการนิเทศ ติดตามประเมินผลอย่างจริงจังและต่อเนื่อง 2) ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ติดตามดูแลงานนิเทศ 3) ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ การทำวิจัย 4) ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีการรายงานการวิจัยโรงเรียนละ 1 เรื่องต่อปี

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาแนวทางการสนับสนุนงานบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจเรื่อง การวิจัย 2) พัฒนาครูและบุคลากรให้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัย 3) พัฒนาแหล่งเรียนรู้และผลงานวิจัยให้คั่นคว่าอย่างหลากหลาย 4) ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษานำระบบ ICT เข้ามาช่วยในการสืบค้นข้อมูล

ผลการตรวจสอบยุทธศาสตร์การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้พิจารณาให้ข้อเสนอแนะแก้ไขปรับปรุงยุทธศาสตร์ และประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง

ผลการตรวจสอบยุทธศาสตร์การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ มาตรการและตัวชี้วัด สำหรับประเด็นยุทธศาสตร์ มี 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การพัฒนาระบบการวางแผนการบริหารเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา 2) การพัฒนารูปแบบการจัดองค์การในการบริหารเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา 3) การพัฒนาภาวะผู้นำการวิจัยของผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ 4) การส่งเสริมและพัฒนาระบบการควบคุมการบริหารเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา และ 5) การพัฒนาแนวทางการสนับสนุนการบริหารเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

ผลการประเมินยุทธศาสตร์การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเหมาะสม อยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีรายการเป้าประสงค์ที่ 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 กลยุทธ์ 4.1-4.2 มาตรการและตัวชี้วัด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และความสอดคล้องอยู่ในระดับ มากที่สุด รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ กลยุทธ์มีความสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์

วิจารณ์และสรุปผล

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาสรุปผล ดังนี้

1. สภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 สภาพการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการปฏิบัติในการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัย จำนวน 5 ด้าน ดังนี้

1) สภาพด้านการวางแผน 2) สภาพด้านการจัดองค์การ 3) สภาพด้านการนำการวิจัย 4) สภาพด้านการควบคุม และ 5) สภาพด้านการสนับสนุน

1.2 ปัญหาการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน พบว่า ที่เป็นปัญหามากที่สุดในแต่ละด้านคือ 1) ด้านการสนับสนุน มีปัญหาคือ ไม่มีการจัดการรวมนำเสนอผลงานวิจัย 2) ด้านการจัดองค์การมีปัญหา ขาดการจัดตั้งเป็นโรงเรียนต้นแบบเพื่อนำกระบวนการวิจัยไปใช้พัฒนา พัฒนาครูวิจัย พัฒนาเครือข่ายวิจัย 3) ด้านการควบคุมมีปัญหาไม่มีการประกวดงานวิจัยทั้งระดับโรงเรียนและชั้นเรียน 4) ด้านการนำการวิจัยมีปัญหา ขาดการส่งเสริมให้มีโรงเรียนคู่พัฒนา 5) ด้านการวางแผนมีปัญหาไม่มีการวางแผนการทำวิจัยของหน่วยงานตามลำดับ

1.3 ความต้องการเกี่ยวกับการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ด้านพบว่ามีความต้องการมากที่สุดในแต่ละด้านคือ 1) ด้านการวางแผนมีความต้องการผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีการวางแผนการทำวิจัยของหน่วยงาน 2) ด้านการนำการวิจัยมีความต้องการส่งเสริมให้บุคลากรนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานและการจัดการเรียนการสอน

3) ด้านการสนับสนุนมีความต้องการพัฒนาครูและบุคลากรให้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัย 4) ด้านการควบคุมมีความต้องการผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ติดตามดูแลงานนิเทศ 5) ด้านการจัดองค์การมีความต้องการสถานศึกษาสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นการศึกษาและให้กระบวนการทำงานวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของงานประจำ

1.4 สภาพบริบทที่ส่งผลในการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นจุดแข็งจำนวน 22 ข้อ และที่เป็นจุดอ่อนจำนวน 24 ข้อ 2) สภาพแวดล้อมภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นโอกาสจำนวน 31 ข้อ และที่เป็นอุปสรรคจำนวน 19 ข้อ

2. การสร้างยุทธศาสตร์การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยประเด็นยุทธศาสตร์ 5 ประเด็น คือ 1) การพัฒนาระบบการวางแผนการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การพัฒนารูปแบบการจัดองค์กรในการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) การพัฒนาภาวะผู้นำการวิจัยของผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ 4) การส่งเสริมและพัฒนาระบบการควบคุมการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5) การพัฒนาแนวทางการสนับสนุนงานบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการประเมินความเหมาะสมและสอดคล้อง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด และความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1.1 สภาพการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมประกอบด้วย 5 ด้าน และมีประเด็นสำคัญ คือ มีการนำผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) มาใช้ในการวางแผนมีการนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนจัดทำโครงการมีการนำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดนโยบายร่วมกันมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อใช้ในการวางแผนดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู ฝ่ายวิชาการและครูผู้สอน และมีการประชุมผู้เกี่ยวข้องในการวางแผนกำหนดแนวทาง เพื่อนำแผนปฏิบัติการไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเบญจวรรณ สกุลเนรมิต ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงาน มีการออกคำสั่งให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ [4] และสอดคล้องกับผลการวิจัยของเรย์โนลด์อ้างถึงใน ประพันธ์ แม้วเวียงแก้ว ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การมีส่วนร่วมการตัดสินใจของครูกับความพึง

พอใจของครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่บริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในระบบการศึกษาของ Mid - Atlantic โดยผู้วิจัยเสนอแนะว่า 1) ควรมีการทำความเข้าใจ ความต้องการของครู 2) ควรเปิดโอกาสให้ครูร่วมในกระบวนการตัดสินใจ 3) ควรสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน [5]

1.2 ปัญหาการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่น ได้แก่ ด้านการสนับสนุนทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยให้ประสบผลสำเร็จนั้นต้องได้รับการสนับสนุนในการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ต้องอาศัยงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับ อุทุมพรจามรمان ที่ได้กล่าวว่า จะต้องได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการทำวิจัย โดยมีงบประมาณสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำวิจัย อย่างครบครันการสนับสนุนด้านงบประมาณที่เพียงพอการเบิกจ่ายงบประมาณที่สะดวกรวดเร็วการจัดหาวัสดุอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ [6] และสอดคล้องกับที่ บัญชา อึ้งสกุลกล่าวเกี่ยวกับการสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในการส่งเสริมให้ครูผู้ปฏิบัติงานวิจัย ของครูอย่างมีประสิทธิภาพว่าการจัดหาอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกตลอดจนการดูแลการทำวิจัยของครูให้เป็นไปตามแผนหรือปฏิทินปฏิบัติการวิจัยเป็นการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัย [7] และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยโดยการจัดสรรงบประมาณอุปกรณ์รวบรวมข้อมูลสารสนเทศวิเคราะห์ปัญหาข้อบกพร่องจุดเด่นจุดด้อยของงานวิจัย นอกจากงบประมาณที่สถานศึกษาควรจัดสรรให้ครูแล้วควรหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนจากแหล่งภายนอก [8]

1.3 ความต้องการเกี่ยวกับการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่น ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนมีความต้องการผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีการวางแผนการทำวิจัยของหน่วยงานทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวางแผน (Planning) เป็น

กระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์ และพิจารณาว่าสิ่งใดควรทำ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้นสอดคล้องกับแนวคิดของรังสรรค์ประเสริฐศรีที่กล่าวว่า การกำหนดเป้าหมายขององค์กรและวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมายนั้น ๆ ผู้บริหารจะต้องวางแผนด้วยหลักเหตุผล 3 ประการ คือ 1) เพื่อกำหนดทิศทางสำหรับอนาคตขององค์กรเช่นต้องการทำอะไรที่เพิ่มชิ้นการขยายส่วนการตลาดและความรับผิดชอบต่อสังคม 2) เพื่อกำหนดทรัพยากรขององค์กรให้บรรลุเป้าหมาย 3) เพื่อกำหนดงานซึ่งจะต้องมีการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย [9] และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิชิต บุญเลิศ ที่ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการบริหารวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบแนวทางการพัฒนา การบริหารวิชาการโรงเรียนที่มีความสำคัญ 5 อันดับแรก คือ 1) จัดทำแผนและโครงการประจำปี 2) การร่วมกันวางแผนการใช้หลักสูตรในโรงเรียน 3) การสนับสนุนครูศึกษาหาความรู้อบรมและศึกษาดูงาน 4) การจัดสนับสนุนงบประมาณด้านวัสดุอย่างเพียงพอ 5) การร่วมกันวางแผน การจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียน [10]

1.4 สภาพบริบทที่มีผลต่อการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นจุดแข็งจำนวน 22 ข้อ สภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นจุดอ่อนจำนวน 24 ข้อ สภาพแวดล้อมภายนอกของสถานศึกษา ที่มีผลต่อการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นโอกาสจำนวน 31 ข้อ และสภาพแวดล้อมภายนอกของสถานศึกษา ที่มีผลต่อการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นอุปสรรคจำนวน 19 ข้อ โดยจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่ได้มีความสอดคล้องกับ นงลักษณ์ วิรัชชัยสุวิมล ว่องวานิช และอวยพร เรืองตระกูล ที่ได้ดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติการเรียนรู้ที่เกิดกับตัวผู้เรียนด้านความรู้ทางวิชาการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และดำเนินการประเมินพหุกรณีศึกษาซึ่งเป็นการประเมินที่ลงลึกในรายละเอียด

เพื่อให้ทราบถึงบริบทและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาการปฏิบัติการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นทั้งในระดับห้องเรียนและสถานศึกษานอกจากนี้ได้ดำเนินการสังเคราะห์รายงานกรณีศึกษา 80 สถานศึกษาและการประเมินความเปลี่ยนแปลงของผู้มีส่วนได้เสียซึ่งเป็นการประเมินความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน ผู้สอนผู้บริหารและบริบทของสถานศึกษารวมทั้งการประเมินผลความสำเร็จของการปฏิบัติการเรียนรู้ซึ่งเป็นการสังเคราะห์ผลจากกิจกรรมต่าง ๆ ข้างต้นผลการวิจัยพบว่า

1) สถานศึกษาปฏิบัติการเรียนรู้ก่อนการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติแล้วแต่ภายหลังประกาศใช้ครูและบุคลากรเริ่มตระหนักถึงความสำคัญมีความรู้ความเข้าใจและเริ่มดำเนินการอย่างจริงจังช่วงปีการศึกษา 2542 – 2544 เป็นช่วงที่ครูส่วนหนึ่งสับสนและมีความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติการเรียนรู้คลาดเคลื่อนและดำเนินการผิดไปจากรูปแบบที่ควรจะเป็นประเด็นที่มีปัญหามากคือการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนและการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2) การประเมินพหุกรณีศึกษาพบว่าสถานศึกษามียุทธวิธีในการดำเนินการปฏิบัติการเรียนรู้คล้ายคลึงกันที่สำคัญคือการพัฒนาคุณภาพครูโดยการฝึกอบรมการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามแนวปฏิบัติการวางรูปแบบการบริหารจัดการระบบการกำกับติดตามนิเทศและระบบประกันคุณภาพการส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานเป็นทีมและการทำงานแบบมีส่วนร่วมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติการเรียนรู้การเป็นผู้นำการปฏิบัติการเรียนรู้และการขยายเครือข่าย[11]

2. จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

2.1 ยุทธศาสตร์การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้นซึ่งประกอบไปด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ มาตรการและตัวชี้วัด โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ 5 ข้อ ซึ่งครอบคลุม

กระบวนการทางการบริหารหรือหน้าที่ทางการบริหาร ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การวางแผน การจัดการ การนำ การวิจัย การควบคุมและการสนับสนุน ทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่ามีกระบวนการพัฒนาศาสตร์ที่เหมาะสม ทำให้ได้ยุทธศาสตร์ที่มีคุณภาพซึ่งกระบวนการนั้น ได้แก่การวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ของการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมโดย แบบสอบถามการสัมภาษณ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ ยุทธศาสตร์โดยผู้บริหารครูฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีความรู้และ ประสบการณ์ด้านการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการ วิจัยและการสนทนากลุ่มจากคณะผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ได้ ยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความ ต้องการของการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัย ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ทำให้ยุทธศาสตร์ที่ยกร่าง ได้รับการตรวจสอบและปรับปรุงให้เหมาะสมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับวิธาคูปลานนท์ที่กล่าวว่า

การวางแผนที่ดีคือการใช้หลักเหตุผล (Rationality) ต้องมีการพิจารณาจากข้อมูลที่มีความ แม่นตรงมีการพิจารณา ตัวแปรต่าง ๆ อย่างรอบครอบ พิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและผลกระทบ อื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากแผนนั้น [12] และสอดคล้องกับ จิราภรณ์ สพทานนท์ ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแบบแผนการ ส่งเสริมการทำวิจัยของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยพบว่า รูปแบบการส่งเสริมการทำวิจัยของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ที่เหมาะสมกับมหาวิทยาลัยของรัฐที่จัดตั้งใหม่ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การกำหนดทิศ ทางการวิจัยเป็นการกำหนดบทบาทภาระหน้าที่ของ ผู้บริหารสถาบันการศึกษา ประกอบด้วย การกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจเป้าประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์ และยุทธศาสตร์

นอกจากนี้ยังรวมถึงการวางแผน งบประมาณสนับสนุนการวิจัย และการกำหนด นโยบาย การจัดสรร เงินรางวัลให้แก่กักวิจัยด้วย การจัดทำ ตัวชี้วัดเป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ และ บทบาท ภาระ หน้าที่ของบุคลากรในหน่วยงานสถาบัน เพื่อการวิจัย รวมทั้งการจัดทำแผนกลยุทธ์การพัฒนา งานวิจัยระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว การ

บ่มเพาะนักวิจัย เป็นการฝึกอบรมให้ความรู้แก่นักวิจัย การให้คำปรึกษา และการติดตามประเมินผล [13] และสอดคล้องกับแนวคิดของ บาร์ค ที่ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษากรณีการวางแผนกลยุทธ์ในสถาบัน-อุดมศึกษาต่อเนื่อง วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อที่จะ ศึกษาวิเคราะห์ถึงการนำแผนกลยุทธ์ไปใช้ วิธีการศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารที่เป็นคณะกรรมการ การศึกษาต่อเนื่องจำนวน 15 คน ตลอดจนการวิเคราะห์ เอกสารมีการเปรียบเทียบรูปแบบกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่ นำไปใช้ ผลของการศึกษา พบว่า องค์การมีจุดมุ่งหมาย ในการวางแผนกลยุทธ์ 2 ประการ กล่าวคือ 1) เพื่อ การตัดสินใจในการกำหนดทิศทางขององค์การ 2) เพื่อ แสดงจุดเน้นของการเจริญเติบโตตลอดจนนวัตกรรม ขององค์การ [14]

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษา ควรวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและใช้ ยุทธศาสตร์โดยเลือกหรือสร้างวิธีการที่ชัดเจนและ นำไปปฏิบัติพร้อมทั้งปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
2. ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานแต่ละแห่ง ควรนำผลการวิจัยไปใช้ด้านการจัดการองค์กรไปใช้ใน สถานศึกษาให้เกิดรูปธรรมชัดเจนและใช้ในการบริหาร วิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาได้ทั้งระบบ
3. หัวหน้าฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาชั้น พื้นฐาน ควรนำยุทธศาสตร์การบริหารวิชาการเพื่อ ส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ที่เสนอไว้ ในการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรประเมินความเป็นประโยชน์และความเป็น ไปได้ของการวิจัยการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริม การวิจัยของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานต่อไป
2. ควรทำการวิจัยพัฒนารูปแบบหรือระบบ การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริม การวิจัย ของ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานต่อไป

3. ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามประเมินผลการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

1. วิโรจน์ สารรัตน์. กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา: กรณีศึกษาต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ; 2556.
2. แผนพัฒนาการศึกษาของ สป. ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). หน้า 5.
3. คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ. ศ. 2545-2549).
4. เบญจวรรณ สกุลเนรมิต. การบริหารงานวิชาการอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสามัญศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2545.
5. ประพันธ์ แม้วเวียงแก. การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย; 2548.
6. อุทุมพร จามรمان. การวิจัยในชั้นเรียนและในโรงเรียนเพื่อพัฒนาโรงเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พันธ์; 2544.
7. บัญชา อึ้งสกุล. บทบาทของผู้บริหารที่มีต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน. สารพัฒนาหลักสูตร. 2539.
8. คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. แนวทางการกระจายอำนาจบริหาร และการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด; 2550.
9. รังสรรค์ ประเสริฐศรี. การจัดการสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร; 2549.
10. วิจิต บุญเลิศ. ปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2543.
11. นงลักษณ์ วิรัชชัย, สุวิมล ว่องวาณิช และอวยพร เรืองตระกูล. การประเมินผลการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (อัดสำเนา). 2547.
12. วิภาดา คุปตานนท์. การจัดการและพฤติกรรมองค์กร: เทคนิคการจัดการสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต; 2551.
13. จิราภรณ์ สพทานนท์. การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการทำวิจัยของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและพัฒนาการสอนเทคนิคศึกษาภาควิชาครุศาสตร์เครื่องกล บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. 2552.
14. Park, J. E. A case study analysis of strategic planning in a continuing higher Education organization. Dissertation Abstracts International. (Volume 58-05). University of Pennsylvania. 1997.

บทความวิจัย (Research Article)

รูปแบบการพัฒนาศักยภาพศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา The Competency Development Model for Supervisors in the Secondary Educational Service Area Office

เสนห์ กรแก้ว^{1*}, สมบัติ นพรัก¹, เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย² และ สันติ บุรณะชาติ¹

Sanea Kornkaew^{1*}, Sombat Noparak¹, Teamjan Parnichparinachai² and Santi Buranachart¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะและแนวทางการพัฒนาศักยภาพศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 2) สร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และ 3) ประเมินรูปแบบการพัฒนาศักยภาพศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสมรรถนะและแนวทางการพัฒนาศักยภาพของศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของศึกษานิเทศก์ และแนวทางการพัฒนาศักยภาพ เพื่อนำไปสร้างเป็นแบบสอบถาม จากนั้นจึงนำไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เพื่อตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (IOC) แล้วปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 2) การสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นการวิจัยที่ใช้การประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ด้วยการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของพฤติกรรมบ่งชี้ของสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน และพิจารณาความเหมาะสมของวิธีพัฒนาศักยภาพและกระบวนการพัฒนาศักยภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่ามัธยฐาน (Mdn) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (inter quartile range) 3) ประเมินรูปแบบการพัฒนาศักยภาพศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 42 เขต จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 82.94 ของแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

^{1*} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก 65000

^{1*} Education Administration, School of Education, University of Phayao, Phayao Province 56000

² Education Administration, Faculty of Education, Naresuan University, Pisanulok Province 65000

* Corresponding author, E-mail: sklampoo@gmail.com

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาสมรรถนะและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า

1.1) สมรรถนะศึกษานิเทศก์ประกอบด้วยสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน สมรรถนะหลัก แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ คุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบ การทำงานเป็นทีม บริการที่ดี การพัฒนาตนเอง และมุ่งผลสัมฤทธิ์ สมรรถนะประจำสายงานศึกษานิเทศก์ แบ่งออกเป็น 9 ด้าน ได้แก่ ทักษะมนุษย์สัมพันธ์และการสร้างแรงจูงใจ การนิเทศ การศึกษา การบริหารจัดการ การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ การติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการ นโยบายและการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการวิจัยนวัตกรรมทางการศึกษาและการทำผลงานทางวิชาการ 1.2) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ ประกอบด้วย วิธีการพัฒนาสมรรถนะและกระบวนการพัฒนาสมรรถนะ วิธีการพัฒนาสมรรถนะแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ วิธีการพัฒนาตนเองและวิธีการพัฒนางาน ด้านวิธีการพัฒนาตนเอง แบ่งออกเป็น 9 วิธี ได้แก่ การเรียนรู้สังคม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษาเพิ่มพูนด้วยตนเอง การฝึกปฏิบัติตนเอง การกำหนดเป้าหมายชีวิต การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของตนเอง การวางแผนพัฒนาตนเอง การปรับปรุงตนเอง และการประเมินตนเอง ด้านวิธีการพัฒนางาน แบ่งออกเป็น 7 วิธี ได้แก่ การศึกษานโยบาย ยุทธศาสตร์และทิศทางการจัดการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด การปฏิบัติร่วมกันในรูปแบบมนุษย์สัมพันธ์ การทำงานเป็นทีมและกระบวนการประชาธิปไตย การกำหนดเป้าหมายการพัฒนางาน การวางแผนเชิงกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานการปรับปรุงงาน การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น และการประเมินผลการปฏิบัติงานของกลุ่ม กระบวนการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ แบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์นโยบายและทิศทางการจัดการศึกษา(Policy and Direction of Education Management ขั้นที่ 2 การวางแผน (Planning) ขั้นที่ 3 การปฏิบัติ (Doing) ขั้นที่ 4 การประเมินตรวจสอบ (Checking) ขั้นที่ 5 การปรับปรุง (Acting) และขั้นที่ 6 การทบทวน (Reviewing)

2. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะศึกษานิเทศก์ แบ่งออกเป็นสมรรถนะหลัก 5 ด้าน 13 สมรรถนะ 38 พฤติกรรมบ่งชี้ และสมรรถนะประจำสายงาน แบ่งออกเป็น 9 ด้าน 28 สมรรถนะ 76 พฤติกรรมบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 วิธีการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ วิธีการพัฒนาตนเอง 9 วิธีและวิธีการพัฒนางาน 7 วิธี องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ พัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ แบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน

3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า สมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของศึกษานิเทศก์มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก วิธีการพัฒนาสมรรถนะและกระบวนการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบ, การพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์

Abstract

The study entitled "The Competency Development Model for Supervisors in the Secondary Educational Service Area Office" aimed to (1) study the competency and a guideline in aptitude development for the supervisors to (2) create a competency development model for the supervisors, and to (3) evaluate the competency development model for the supervisors.

Method of the study consisted of three steps; 1) the study of the competency and a guideline in aptitude development for the supervisors in the Secondary Educational Service Area Office was the documentary research, research related to Core Competency and Functional Competency, and guideline for competency development were studied to construct questionnaires, then distributing them to 9 experts to check validity with an

analysis of Index of consistency (IOC) based on the experts' suggestions, 2) constructing the competency performance development model for supervisors was the study with the application of Delphi by inquiring the 17 experts to consider the appropriateness and possibility of behavior indicator in the Core Competency and the Functional Competency, appropriateness and method of competency development, and the procedures in competency development. The data analysis was carried out based on Median (Mdn) and Inter quartile range, and 3) evaluating the competency development model employed the sampling consisting of 209 supervisors from 42 the Secondary Educational Service Area Office or around 82.94 percent gathered from the questionnaire. The data analysis was carried out with the use of mean and standard deviation.

The results of the research were as follows:

1) Competence and a guideline for development (1.1) the supervisor's competency consists of core competency and functional competency. The core competency was divided into five aspects consisting of Morality, Ethics, Responsibility, Teamwork; Service Mind, Self-Development, and Accomplishment. The Functional Competency has nine areas consisting of skill in human relations and the creation of motivation, supervision education, management, curriculum development, learning process, following-up, verification, educational assessment, education quality assurance, the leadership of academic, policy and planning for quality of education development and educational innovation research, and academic works (1.2) A guideline for competency development consists of the method of competence development and the development processes. The method of competency development consisted of two aspects; self-development and work development. Self-development is divided into 9 ways i.e. social learning, autonomous learning, increasing one's knowledge, self-training, life goal determination, strong and weak analysis, self-development planning, self-adjustment, and self-assessment; There were 7 ways of job development including the study of policy, strategies, and directions for education management of the original affiliation, actions based on human relations, teamwork, and democratic process, determination for development, goal strategic planning in cooperative, needs analysis and performance evaluation and work improvement; The procedures for supervisor's competency development was classified into six steps; (i) an analytical study on Policy and Direction of Education Management, (ii) Planning, (iii) Doing, (iv) Checking, (v) Acting or improvement, and (vi) Reviewing.

2) A construction of competency development model consists of 3 constituents; (i) the first constituent, the supervisor's competency comprised of core competency with five areas 13 competencies, 38 behavioral indicators and nine areas in the functional competency, 28 competencies, 79 behavioral indicators, (ii) the second component, the method of development was divided into two areas; i.e. 9 ways of the self-development and 7 ways of job development. The third constituent, the procedures for supervisor's competency development was classified into six steps.

3) Results in assessing competency development model: Overall, benefits of the model was at the the highest level whereas the possibility was at a high level and the method of development and the processes were possible in a great way.

Keywords: Model, Competency Development Supervisor

บทนำ

ทรัพยากรบุคคลมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรเป็นอย่างยิ่ง องค์กรใดมีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ย่อมเป็นต้นทุนผลกดันให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นเรื่องของการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรนั่นเอง

ศึกษานิเทศก์เป็นบุคลากรทางการศึกษาที่มีหน้าที่นิเทศ ติดตาม ส่งเสริม สนับสนุน ให้คำปรึกษา แนะนำในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการสถานศึกษาในสังกัด ตลอดจนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ การประชุม อบรม สัมมนา

การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ จะส่งผลต่อคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา จากการที่ศึกษานิเทศก์ต้องเป็นผู้นำในการพัฒนางานวิชาการ และต้องก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว การพัฒนาสมรรถนะของศึกษานิเทศก์จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนา

ปัญหาสำคัญของศึกษานิเทศก์ คือ ปัญหาด้านขาดความรู้ ความสามารถและประสบการณ์การนิเทศ การจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะในช่วงชั้นที่ 4 ศึกษานิเทศก์ไม่กล้านิเทศห้องเรียน เพราะขาดความมั่นใจในความรู้ ความสามารถ ทำให้สถานศึกษาขาดโอกาสการได้รับความช่วยเหลือทางวิชาการอย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาทุกจังหวัดขอความช่วยเหลือเร่งด่วนไปยังคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และปัญหาที่พบบ่อยๆ คือ ศึกษานิเทศก์ไม่ได้ทำงานในหน้าที่หลักของตนเองคือการนิเทศการศึกษา พัฒนานวัตกรรม และการวิเคราะห์ วิจัยทางด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานตำแหน่งที่กำหนดไว้ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานลดต่ำลงทุกปี [1]

สมรรถนะมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานเป็นอย่างยิ่ง เพราะหน่วยงานราชการจะใช้สมรรถนะในการคัดเลือกและสรรหาตัวบุคคลเข้าทำงาน ใช้ประเมินความเหมาะสมกับตำแหน่งของบุคคลในการปฏิบัติงาน กำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ผลสัมฤทธิ์

และใช้เปรียบเทียบความแตกต่างของบุคคล สำหรับศึกษานิเทศก์แล้วสมรรถนะมีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [2] ได้ให้ความเห็นว่า ศึกษานิเทศก์เป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาศึกษานิเทศก์จะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาครูและกระบวนการบริหารจัดการ โดยเฉพาะการจัดการหลักสูตร การเรียนการสอน การพัฒนาศึกษานิเทศก์จึงจำเป็นอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน สรุศักดิ์ หลาบมาลา [3] ได้ให้ความเห็นไว้สรุปได้ว่า ศึกษานิเทศก์คือบุคคลที่มีบทบาทและภาระงานใกล้ชิดกับครูและกระจายทุกพื้นที่ของประเทศ ครูจะได้รับการพัฒนาเข้มข้นต่อเนื่องเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับศึกษานิเทศก์ Mc Nerey [4] ได้บันทึกความคาดหวังของครูต่อศึกษานิเทศก์ไว้ว่า ศึกษานิเทศก์จะต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนความก้าวหน้าของการนิเทศการศึกษาอย่างแข็งขัน จะต้องช่วยเหลือปรับปรุงวิธีสอนและเทคนิคการสอน ให้ทันสมัยอยู่เสมอ จะต้องช่วยเหลือในการใช้อุปกรณ์การสอน และช่วยเหลือในการริเริ่มสร้างสรรค์และการประเมินผลนักเรียนแก่ครู นอกจากนี้ Briggs [5] ได้ให้ข้อเสนอแนะในการประเมินผลการนิเทศการศึกษาว่า ให้ดูจากจากความเปลี่ยนแปลง 4 ข้อ จากการวัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน จากความเปลี่ยนแปลงที่ได้จัดในกระบวนการสอน จากการสังเกตสภาพการเรียนการสอนและยึดจากการตัดสินใจในตัวเองของแต่ละบุคคล

ชาญชัย อาจินสมอาจารย์ [6] กล่าวถึงศึกษานิเทศก์ว่าศึกษานิเทศก์ต้องสร้างความสัมพันธ์กับครูให้เกิดการยอมรับของครูในการนิเทศการศึกษาความสำเร็จของศึกษานิเทศก์จึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการเข้ากับครูได้โดยต้องรักษาระดับความสัมพันธ์อันดีกับคณะครูด้วยการสร้างเป้าหมายร่วมกัน

จากสภาพและปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ศึกษานิเทศก์จำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะด้านต่าง ๆ เพื่อวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาตนเองและพัฒนางานในบทบาทหน้าที่ ผู้วิจัยจึงสนใจในการศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะและนำไปประยุกต์ใช้ในการ

พัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

วิธีการศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสมรรถนะและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1.1 ศึกษาและสังเคราะห์เนื้อหา (Content synthesis) ได้ศึกษาจากเอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะ 1) วิธีการดำเนินงาน เป็นการศึกษาและสังเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับ ความหมายของสมรรถนะ องค์ประกอบสมรรถนะ ประเภทสมรรถนะ วิธีการพัฒนาสมรรถนะและกระบวนการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ แล้วทำการสังเคราะห์และสรุปเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแต่ละประเด็นต่างๆเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม 2) แหล่งข้อมูลในการศึกษา เป็นเอกสาร ตำราและงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ จากภายในประเทศได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูฯ จากต่างประเทศ ได้แก่ Oakland County, Massey University, State of California, University of Minesota 3) ตัวแปรที่ศึกษา คือ สมรรถนะหลัก สมรรถนะประจำสายงาน วิธีการพัฒนาสมรรถนะและกระบวนการพัฒนาสมรรถนะ 4) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นวิธีการสรุปและสังเคราะห์ สมรรถนะหลัก

สมรรถนะประจำสายงาน วิธีการพัฒนาสมรรถนะและกระบวนการพัฒนาสมรรถนะ 5) การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการศึกษาจากเอกสาร ตำราและการวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เป็นรูปเล่มและจากการเผยแพร่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 6) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาด้วยการสรุปความเป็นร้อยแก้วและความถี่

1.2 การตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย (IOC) 1) วิธีการดำเนินงาน กำหนดขอบเขตของเนื้อหาจากผลการสังเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับสมรรถนะ วิธีการพัฒนาสมรรถนะและกระบวนการพัฒนาสมรรถนะ นำไปสร้างแบบสอบถามนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญ 2) ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาและการนิเทศการศึกษา จบการศึกษาระดับปริญญาเอก รวม 9 คน 3) ตัวแปรที่ศึกษา ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาความสอดคล้องของพฤติกรรมบ่งชี้กับสมรรถนะหลัก ศึกษาความสอดคล้องของพฤติกรรมบ่งชี้กับสมรรถนะประจำสายงาน วิธีการพัฒนาสมรรถนะ และกระบวนการพัฒนาสมรรถนะ 4) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมบ่งชี้กับสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของศึกษานิเทศก์ 5) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยาส่งไปยังผู้เชี่ยวชาญทางไปรษณีย์พร้อมแนบซองที่อยู่ส่งกลับถึงผู้วิจัย 6) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่และค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างพฤติกรรมบ่งชี้กับสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน และใช้แบบสอบถามปลายเปิดสำหรับสอบถามวิธีการพัฒนาสมรรถนะและกระบวนการพัฒนาสมรรถนะจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2.1) วิธีการดำเนินงาน เป็นการยกร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นำผลจากการศึกษา

และการสังเคราะห์แบบสอบถาม ในขั้นตอนที่ 1 มาจัดทำแบบสอบถามสำหรับสอบถามผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน สอบถามจำนวน 2 ครั้ง โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) 2.2) แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้มีความรู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาและการนิเทศการศึกษา จบการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 17 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 2.3) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน และแบบประเมินความเหมาะสมของวิธีการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์และกระบวนการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ 2.4) การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ทั้งวิธีการนำส่งด้วยตนเองและทางไปรษณีย์แล้วโทรศัพท์พูดคุย 2.5) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสถิติเป็นค่ามัธยฐาน(Median)และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์(Inter quartile Range) พิจารณาตามเกณฑ์ของประยูร ศรีประสาธน์ [7]

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

3.1) วิธีการดำเนินงาน เป็นการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ โดยการประเมินความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ของสมรรถนะศึกษานิเทศก์ ประเมินความเป็นไปได้ของวิธีการพัฒนาสมรรถนะและกระบวนการพัฒนาสมรรถนะ 3.2) แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลเป็นศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 42 เขต จากการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้แบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 209 ชุด (คิดเป็น 82.94) ของแบบสอบถาม 3.3) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป ตอนที่ 2 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของศึกษานิเทศก์ ตอนที่ 3

แบบประเมินความเป็นไปได้ของวิธีการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ และตอนที่ 4 แบบประเมินความเป็นไปได้ของกระบวนการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ 3.4) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 42 เขต โดยขอความอนุเคราะห์ศึกษานิเทศก์เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ 3.5) วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลเป็น 5 ระดับ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสมรรถนะและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1.1 ผลการศึกษาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ได้สมรรถนะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน

1.1.1 ผลการศึกษาสมรรถนะหลักศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ได้สมรรถนะหลักแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการบริการที่ดี ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์

1.1.2 ผลการศึกษาสมรรถนะประจำสายงาน แบ่งออกเป็น 9 ด้าน ได้แก่ ด้านทักษะมนุษย์สัมพันธ์และสร้างแรงจูงใจ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านการติดตามตรวจสอบและประเมินผล ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านนโยบายและการวางแผนการศึกษา และด้านการวิจัย นวัตกรรม และการทำผลงานทางวิชาการ

1.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะ ได้แนวทางการพัฒนาเป็นวิธีการพัฒนาสมรรถนะและกระบวนการพัฒนา

1.2.1 วิธีการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ แบ่งออกวิธีการพัฒนาออกเป็น 2 ด้าน

คือด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการพัฒนางาน ดังนี้

1) ด้านการพัฒนาตนเอง 9 วิธี ได้แก่ การเรียนรู้สังคม เรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษาเพิ่มพูนความรู้ตนเอง การฝึกปฏิบัติตนเอง การกำหนดเป้าหมายชีวิต การวางแผนพัฒนาตนเอง การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของตนเอง การปรับปรุงตนเอง และการประเมินตนเอง

2) ด้านการพัฒนางาน 7 วิธี ได้แก่ การศึกษานโยบาย ยุทธศาสตร์และทิศทางของหน่วยงานต้นสังกัด การปฏิบัติร่วมกันในรูปแบบมนุษย์สัมพันธ์ การทำงานเป็นทีมและกระบวนการประชาธิปไตย การกำหนดเป้าหมายการ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ในการปฏิบัติงาน การปรับปรุงงาน การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น และการประเมินผลการปฏิบัติงานของกลุ่ม

1.2.2 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ ศึกษา วิเคราะห์นโยบายและทิศทางการจัดการศึกษา (Policy and Direction of Education Management) การวางแผน (Planing) การปฏิบัติ (Doing) การประเมินตรวจสอบ (Checking) การปรับปรุง (Acting) และการทบทวน (Review)

2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะศึกษานิเทศก์ องค์ประกอบที่ 2 วิธีการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ พัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ รายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผลการศึกษาสมรรถนะ ได้สมรรถนะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาสมรรถนะหลักศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น สมรรถนะหลัก 5 ด้าน 13 สมรรถนะ ดังนี้

1.1.1) ด้านคุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบ แบ่งออกเป็น 2 สมรรถนะ 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

สมรรถนะที่ 1 มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยการยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ รักและศรัทธา ในอาชีพดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และมีจริยธรรมในการทำงานและเข้าใจแนวทางการปฏิบัติงาน

สมรรถนะที่ 2 รับผิดชอบต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษา คิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และสื่อสารกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจผ่านสื่อต่างๆ

1.1.2) ด้านการทำงานเป็นทีม แบ่งออกเป็น 2 สมรรถนะ 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

สมรรถนะที่ 3 สร้างความร่วมมือในทีมงาน แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในทีมเรียนรู้ ให้ความร่วมมือและสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มได้ดี และแสดงบทบาทผู้นำผู้ตามอย่างเหมาะสม

สมรรถนะที่ 4 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แบ่งออกเป็น 2 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ รักษาและสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่นและเรียนรู้จิตวิทยาเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์

1.1.3) ด้านบริการที่ดี แบ่งออกเป็น 2 สมรรถนะ 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

สมรรถนะที่ 5 ความมุ่งมั่นการให้บริการแบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ ให้บริการด้วยความ เป็นมิตร ช่วยแก้ปัญหา ผู้รับบริการ และปรับปรุงระบบการให้บริการ

สมรรถนะที่ 6 พัฒนาการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ ประเมินความต้องการและความสนใจของผู้รับบริการ พัฒนาระบบการให้บริการที่ตรงกับวัตถุประสงค์ขององค์กร และพัฒนาวิธีการให้คำแนะนำที่มีประสิทธิภาพ

1.1.4) ด้านการพัฒนาตนเอง แบ่งออกเป็น 4 สมรรถนะ ดังนี้

สมรรถนะที่ 7 สร้างพลังภายในตัวเอง แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ พยายามทำงานให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย มุ่งมั่นและอดทนในการทำงาน และมีความตระหนักรู้ในตนเอง

สมรรถนะที่ 8 เพิ่มประสิทธิภาพส่วนบุคคล แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ มีวิธีการทำงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย รับผิดชอบในงานของตนเองให้เสร็จทันเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ และเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อขอบเขตงานของตนเอง

สมรรถนะที่ 9 ความสามารถในการปรับตัว แบ่งออกเป็น 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและยอมรับกระบวนการเปลี่ยนแปลง และควบคุมตัวเองได้ แม้จะอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก

สมรรถนะที่ 10 สังเกตความรู้และความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ แสวงหาความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านวิชาการในกลุ่มเพื่อนร่วมงานวิชาชีพ และแสวงหาข้อมูลย้อนกลับจากการทำงานของตนเองเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง

1.1.5) ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ สมรรถนะด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ แบ่งออกเป็น 3 สมรรถนะ ดังนี้

สมรรถนะที่ 11 กำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงาน แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ แสวงหาวิธีการที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ปรับวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพ และทำผลงานให้ได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

สมรรถนะที่ 12 วิเคราะห์งานและแก้ปัญหา ในการปฏิบัติงาน แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ จัดลำดับความสำคัญและดำเนินงานตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินสถานการณ์และนำไปใช้ในการวางแผนหรือแก้ปัญหาการปฏิบัติงาน และออกแบบระบบการทำงานให้เหมาะสมกับสมาชิกในองค์กร

สมรรถนะที่ 13 สร้างมาตรฐานการปฏิบัติงาน แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่

ประเมินมาตรฐานการปฏิบัติงาน จัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน เสนอแนะเชิงบวกและวิพากษ์วิจารณ์เชิงสร้างสรรค์

1.2 ผลการศึกษาสมรรถนะประจำสายงานของศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 9 ด้าน 28 สมรรถนะ 76 พฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

1.2.1) ด้านทักษะมนุษย์สัมพันธ์และการสร้างแรงจูงใจ แบ่งออกเป็น 3 สมรรถนะ 9 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่

สมรรถนะที่ 1 สามารถสื่อสารและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น แบ่งออกเป็น 2 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ สร้างแรงจูงใจแก่ครูในการปฏิบัติงานใช้ทักษะการสื่อสารเพื่อให้การปฏิบัติงาน และด้านนิเทศการศึกษาบรรลุผล

สมรรถนะที่ 2 สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเป็นกัลยาณมิตร แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ ร่วมมือกับผู้อื่นในการทำงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยความจริงใจ

สมรรถนะที่ 3 ร่วมแรงร่วมใจและใช้กระบวนการกลุ่ม แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ พัฒนาและปรับปรุงตนเองในความร่วมมือและสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นในองค์กรได้อย่างเหมาะสม เป็นผู้นำผู้ตามในการสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม และโน้มน้าวผู้อื่นให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการร่วมแรงร่วมใจ

1.2.2) ด้านการนิเทศการศึกษา แบ่งออกเป็น 4 สมรรถนะ 11 พฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

สมรรถนะที่ 4 ใช้ทักษะและเทคนิคการนิเทศอย่างหลากหลายวิธีอย่างเป็นกัลยาณมิตร แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี, สร้างความสัมพันธ์กับผู้รับการนิเทศด้วยความรักและผูกพันจริงใจ และใช้ทักษะการนิเทศรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลายวิธี

สมรรถนะที่ 5 ประเมิน ปรับปรุง และรายงานผลการนิเทศ แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรม

บ่งชี้ ได้แก่ จัดทำรายงานผลการนิเทศ ปรับปรุงการนิเทศ และประเมินผลการนิเทศ

สมรรถนะที่ 6 การนิเทศและส่งเสริมการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ นิเทศให้คำแนะนำแนวทางการบริหารหลักสูตร นิเทศให้คำแนะนำหลักการวัดและประเมินผล และนิเทศให้คำแนะนำหลักการจัดการเรียนรู้เพื่อการคิดวิเคราะห์

สมรรถนะที่ 7 การทำให้เกิดประสิทธิผลในการนิเทศการศึกษาต่อผู้เรียนและคุณภาพการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ ปรับปรุงวิธีการนิเทศ

ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สะท้อนผลความสำเร็จที่เกิดจากการนิเทศ

1.2.3) ด้านการบริหารจัดการ แบ่งออกเป็น 3 สมรรถนะ 9 พฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

สมรรถนะที่ 8 สามารถนิเทศการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ นิเทศตรงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ นิเทศการบริหารจัดการที่มุ่งคุณภาพการศึกษาและเสนอแนะแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาสู่การปฏิบัติแก่สถานศึกษา

สมรรถนะที่ 9 สนับสนุนการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาแก่สถานศึกษา แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ สามารถใช้สื่อเทคโนโลยีในการสื่อสารและการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน และผลิตผลงาน นำเสนอผลงานได้ด้วยตนเอง

สมรรถนะที่ 10 เพิ่มผลการปฏิบัติงานด้วยการวางแผนและจัดระเบียบองค์กร แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ กำหนดเป้าหมายการนิเทศ ติดตามและประเมิน วางแผนพัฒนาตัวเอง และแผนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และรวบรวมข้อมูลจากครูและบุคลากรทางการศึกษา

1.2.4) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 2 สมรรถนะ 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

สมรรถนะที่ 11 สามารถให้คำปรึกษาและนำครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล แบ่งออกเป็น 2 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ ให้คำปรึกษา และนำครูเกี่ยวกับรูปแบบเทคนิควิธีการสอนแบบต่าง ๆ ให้คำปรึกษา และนำด้านการวัดผลและประเมินผลอย่างหลากหลายวิธี

สมรรถนะที่ 12 นิเทศและนำการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ ให้คำปรึกษาและนำการนำหลักสูตรไปใช้ ให้คำปรึกษา และนำครูในการวิเคราะห์และจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาและให้คำปรึกษาและนำการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

1.2.5) ด้านการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลทางการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 สมรรถนะ 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

สมรรถนะที่ 13 ความสามารถในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลคุณภาพของการนิเทศการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ นำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศ วิเคราะห์ สรุปและรายงานผลจากการประเมินคุณภาพของการนิเทศ พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการนิเทศ

สมรรถนะที่ 14 สามารถติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ สรุปและรายงานผลการประเมินได้อย่างถูกต้อง ดำเนินการติดตามและประเมินผลได้ถูกต้องตามแนวทางที่กำหนด และพัฒนารูปแบบการประเมินให้สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน

1.2.6) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 สมรรถนะ 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

สมรรถนะที่ 15 สามารถนิเทศกำกับ ติดตาม และประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 2 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะและการวางแผน

ระบบการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา และมีความรู้และความสามารถในการตรวจสอบและประเมินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

สมรรถนะที่ 16 สามารถบริหารงานระบบประกันคุณภาพการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แบ่งออกเป็น 2 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ มีความรู้ ความเข้าใจการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพการศึกษา และดำเนินการวิจัย เพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษา และระบบประกันคุณภาพการศึกษา

1.2.7) ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ สมรรถนะด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ แบ่งออกเป็น 5 สมรรถนะ 15 พฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

สมรรถนะที่ 17 เสริมสร้างการทำงานด้วยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ กำหนดบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของทีมงาน เป็นแบบอย่างในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมอำนวยความสะดวกในกิจกรรมของทีมและสร้างสร้งงาน โดยศึกษาและใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงงานในปัจจุบัน

สมรรถนะที่ 18 จัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ สามารถสร้างวินัยในการบริหารเวลา จัดลำดับเวลาในการทำงานอย่างเหมาะสม และกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการใช้เวลาอย่างเหมาะสม

สมรรถนะที่ 19 พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรและการวางแผนสำหรับความก้าวหน้าทางอาชีพของครู แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ ให้ข้อเสนอแนะทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ให้คำปรึกษาแนะนำในการทำแผนการดำเนินงานสำหรับการพัฒนาอาชีพ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของครูและบุคลากรทางการศึกษา และเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเรียนรู้งาน

สมรรถนะที่ 20 การริเริ่มปฏิบัติงาน และกำหนดมาตรฐานการทำงาน แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ แสวงหาวิธีการใหม่ ๆ และ

ความคิดการทำงานเชิงรุก จัดทำมาตรฐานการทำงานที่เหมาะสมกับหน้าที่และความรับผิดชอบ และประเมินประสิทธิภาพของการทำงานตามมาตรฐาน

สมรรถนะที่ 21 สร้างสรรค์การเปลี่ยนแปลงด้วยวิสัยทัศน์และความคิดเชิงกลยุทธ์ แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ มีวิธีการทำงานที่เป็นแบบอย่างแสดงถึงการมีวิสัยทัศน์และความคิดเชิงกลยุทธ์ ทำความเข้าใจเหตุผลความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงการทำงาน และจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมกับเป้าหมายขององค์กร

1.2.8) ด้านนโยบายและการวางแผนพัฒนาการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 สมรรถนะ 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

สมรรถนะที่ 22 การให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ ให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน และจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มุ่งพัฒนาด้านสังคม วัฒนธรรม และคุณธรรมจริยธรรม

สมรรถนะที่ 23 การให้คำปรึกษาแนะนำด้านนโยบายและการวางแผนการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการวิเคราะห์วิธีการดำเนินงานและผลการจัดการศึกษา และให้คำปรึกษาแนะนำการวางแผนดำเนินงานด้านนโยบายและการวางแผนการศึกษา

1.2.9) ด้านการวิจัย นวัตกรรมทางการศึกษาและการทำผลงานทางวิชาการ แบ่งออกเป็น 5 สมรรถนะ 14 พฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

สมรรถนะที่ 24 สามารถวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ มีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวิจัย มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

สมรรถนะที่ 25 สามารถให้คำปรึกษา แนะนำการเขียนเอกสารทางวิชาการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 พฤติกรรม

บ่งชี้ได้แก่ ให้คำแนะนำในการทำผลงานวิชาการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และให้คำแนะนำการเขียนเอกสารทางวิชาการที่สร้างสรรค์

สมรรถนะที่ 26 สามารถประยุกต์ใช้และประเมินสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ได้แก่ พัฒนาคำถามทักษะการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประเมินผลการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ

สมรรถนะที่ 27 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 พฤติกรรมบ่งชี้ได้แก่ นำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนากระบวนการจัดเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ นำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการนิเทศการศึกษา

สมรรถนะที่ 28 สามารถเพิ่มผลการปฏิบัติงานด้วยการวิเคราะห์วิจัย ในการพัฒนาระบบการนิเทศและการพัฒนางานวิชาการ แบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมบ่งชี้ได้แก่ เผยแพร่ความรู้ด้านการนิเทศการศึกษา จัดการความรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพศึกษานิเทศก์ และวิจัยพัฒนานวัตกรรมด้านการนิเทศการศึกษา

องค์ประกอบที่ 2 วิธีการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์

ผลการศึกษาวิธีการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ได้วิธีการพัฒนาสมรรถนะเป็น 2 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการพัฒนางาน ดังนี้

2.1) ด้านวิธีการพัฒนาตนเอง ประกอบด้วยวิธีการพัฒนาสมรรถนะ 9 วิธี ได้แก่ การเรียนรู้สังคม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษาเพิ่มพูนด้วยตนเอง การฝึกปฏิบัติตนเอง การกำหนดเป้าหมายชีวิต การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของตนเอง การวางแผนพัฒนาตนเอง การปรับปรุงตนเอง และการประเมินตนเอง

2.2) ด้านวิธีการพัฒนางาน ประกอบด้วยวิธีการพัฒนาสมรรถนะ 7 วิธี ได้แก่ การศึกษานโยบาย ยุทธศาสตร์และทิศทางการจัดการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด การปฏิบัติร่วมกันในรูปแบบมนุษย์สัมพันธ์ ในการทำงานเป็นทีมและกระบวนการประชาธิปไตย การกำหนดเป้าหมายการพัฒนางาน การวางแผนเชิงกลยุทธ์ในการปฏิบัติการ การปรับปรุงงาน การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น และการประเมินผลการปฏิบัติงานของกลุ่ม

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้กระบวนการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์นโยบาย และทิศทางการจัดการศึกษา (Policy and Direction of Education Management) ได้แก่ ศึกษานโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด ประเมินบริบทและสภาพแวดล้อมวิเคราะห์สภาพปัญหาจากการปฏิบัติงาน วิเคราะห์ทิศทางการจัดการศึกษา และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงาน

ขั้นที่ 2 การวางแผน (Planning) ได้แก่ ประชุมวางแผนการสร้างรูปแบบ เทคนิควิธีการพัฒนาบุคลากรจากการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนา จัดลำดับความสำคัญของงาน กำหนดวันเวลาปฏิบัติงาน และออกแบบวิธีการพัฒนาบุคลากรอย่างเหมาะสม

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติ (Doing) ได้แก่ พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามแผนที่วางไว้ ใช้หลักประชาธิปไตยในการปฏิบัติงานร่วมกันในการปฏิบัติ การนิเทศ ติดตาม ให้คำปรึกษาแนะนำ และการนำเอาทฤษฎีสู่การปฏิบัติ

ขั้นที่ 4 การประเมินตรวจสอบ (Checking) ได้แก่ ประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการ ประเมินพัฒนาการและความก้าวหน้าของงาน ประเมินผลการ

เรียนรู้ และประเมินความสำเร็จของงานว่าบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

ขั้นที่ 5 การปรับปรุง (Acting) ได้แก่ ปรับปรุงวิธีการวางแผนและกระบวนการทำงาน และปรับปรุงวิธีการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของงาน

ขั้นที่ 6 การทบทวน (Reviewing) ได้แก่ การเปรียบเทียบผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ที่ผ่านมา ทบทวนการพัฒนาทีมงาน การสร้างเครือข่ายและต่อยอดการพัฒนา ผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติงาน ผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของงาน และวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้งานไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผลจากการประเมินความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเป็นดังนี้

3.1 ผลการประเมินสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของศึกษานิเทศก์ สรุปผลการประเมินดังนี้

3.1.1 ผลการประเมินความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ของสมรรถนะหลักของศึกษานิเทศก์เป็นดังนี้

ด้านความเป็นประโยชน์ของสมรรถนะหลักภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านบริการที่ดี ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์

ด้านความเป็นไปได้ของสมรรถนะหลักภาพรวมความเป็นไปได้ของสมรรถนะหลักอยู่ที่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือด้านคุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบ ส่วนในด้านอื่น ๆ ภูมิความเป็นไปได้ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านบริการที่ดี ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์

3.1.2 ผลการประเมินความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ของสมรรถนะประจำสายงานของศึกษานิเทศก์ เป็นดังนี้

ด้านความเป็นประโยชน์ของสมรรถนะประจำสายงานศึกษานิเทศก์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง 9 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์และสร้างแรงจูงใจ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านติดตามตรวจสอบและประเมินผล ด้านประกันคุณภาพการศึกษา ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านนโยบายและการวางแผนการศึกษา และด้านการวิจัยนวัตกรรมทางการศึกษาและการทำผลงานทางวิชาการ

ด้านความเป็นไปได้ของสมรรถนะประจำสายงาน ผลการประเมินในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ที่ระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์และสร้างแรงจูงใจ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ด้านการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล ด้านประกันคุณภาพการศึกษา ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านนโยบายและการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการวิจัย นวัตกรรมทางการศึกษาและการทำผลงานทางวิชาการ

3.2 ผลการประเมินวิธีการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาพรวมมีความเป็นไปได้อยู่ที่ระดับมาก ด้านการพัฒนาตนเองมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการพัฒนางาน มีความเป็นไปได้ในระดับมาก

3.3 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาพรวมมีความเป็นไปได้ของกระบวนการพัฒนาสมรรถนะ 6 ขั้นตอน มีความเป็นไปได้ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสมรรถนะศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาได้สมรรถนะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน เป็นไปตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน [8] ที่ได้กำหนดให้สมรรถนะหลักไว้ว่า เป็นคุณลักษณะร่วมของข้าราชการพลเรือนทั้งระบบ กำหนดขึ้นเพื่อหล่อหลอมค่านิยม พฤติกรรมที่พึงประสงค์ร่วมกัน ส่วนสมรรถนะประจำสายงาน เป็นการกำหนดเฉพาะสำหรับแต่ละกลุ่มงาน เพื่อสนับสนุนให้ข้าราชการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมแก่หน้าที่และส่งเสริมความสามารถปฏิบัติงานตามภารกิจหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้นและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [2] ได้แบ่งสมรรถนะออกเป็น 2 ประเภทเช่นกัน กล่าวถึงสมรรถนะไว้ว่า สมรรถนะหลักสะท้อนความเป็นตัวบุคคลที่ทุกคนต้องมี และสมรรถนะประจำสายงาน เป็นขีดความสามารถของบุคคลในการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับเทียน ทองแก้ว [9] ได้แบ่งสมรรถนะออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสมรรถนะพื้นฐาน และสมรรถนะที่ทำให้เกิดความแตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยมินนิโซตา (University of Minnesota) [10] ที่แบ่งสมรรถนะออกเป็น 2 ด้านคือ สมรรถนะเฉพาะทั่วไป (General Competency) และสมรรถนะเฉพาะ (Specicifc Skills)

จากผลการวิจัย ได้สมรรถนะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท อาจเป็นเพราะส่วนใหญ่เห็นว่าต้องปฏิบัติตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดอันได้แก่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเห็นด้วยกับการแบ่งสมรรถนะเป็น 2 ประเภท

ผลการศึกษาสมรรถนะหลัก พบว่า สมรรถนะหลักแบ่งออกเป็น 5 ด้าน 13 สมรรถนะ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน [8] และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [2] และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา [11] สอดคล้องกับสมรรถนะหลักของ

Stephen Wagner [12] ที่ได้เขียนเรื่อง A leadership Competency Model ได้กล่าวถึงสมรรถนะหลักของความเป็นผู้นำไว้ 5 ด้าน ด้านการบริหารจัดการตนเอง (Self Management) ด้านการนำผู้อื่น (Leading Others) ด้านการบริหารงาน (Task Management) ด้านนวัตกรรม (Innovation) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility)

จากผลการศึกษาจะพบว่า ได้สมรรถนะหลักแบ่งออกเป็น 5 ด้าน จำนวน 13 สมรรถนะ สอดคล้องกับ 5 สมรรถนะหลัก ของหน่วยงานต้นสังกัดที่กำหนดไว้ แต่ที่เพิ่มเติมคือ สมรรถนะที่ได้แบ่งออกเป็น 13 สมรรถนะ จัดหมวดเป็นด้านจึงจะสอดคล้อง อาจเป็นเพราะสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดสมรรถนะไว้กว้าง ๆ เป็นสมรรถนะใหญ่ อาจเรียกเป็นด้านก็เป็นได้

สมรรถนะประจำสายงาน แบ่งออกเป็น 9 ด้านสอดคล้องกับคณะกรรมการคุรุสภา [13] สอดคล้องกับสถาบันพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา [14] และสอดคล้องกับ Oakland County [15] ได้แบ่งสมรรถนะออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Skills) ได้แก่ สมรรถนะการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก (Building Positive Working Relationships) การสร้างความไว้วางใจ (Building Trust) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) 2) ด้านทักษะความเป็นผู้นำ (Leadership Skills) ได้แก่ การระดมทรัพยากร (Identifying and Mobilizing Resources) การเริ่มต้นดำเนินงาน (Initiating Action) การจัดการความขัดแย้ง (Managing Conflict) การกำหนดมาตรฐานการทำงาน (Work Standards) การบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management) 3) ด้านทักษะการจัดการ (Managerial Supervisory Skills) ได้แก่ การตัดสินใจ (Decision Making) การวางแผนและการจัดระเบียบ (Planning and Organizing) การส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานอย่างเหมาะสม (Promotin Optimal Performance) และความรู้ความเชี่ยวชาญความเป็นมืออาชีพ (Professional Knowledge/ Expertise)

จากผลการศึกษาพบว่าสมรรถนะประจำสายงานเมื่อแบ่งเป็นด้านแล้วสอดคล้องกับหน่วยงานทางการศึกษาของไทยและต่างประเทศ อาจเป็นเพราะศึกษานิเทศก์เห็นความสำคัญของทางปฏิบัติหน้าที่เฉพาะด้านที่ตรงกับภารกิจของศึกษานิเทศก์

จากผลการศึกษาวิธีการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ ได้วิธีการพัฒนาตนเอง 9 วิธี และได้วิธีการพัฒนางาน 7 วิธี ผลการศึกษาจะพบว่าวิธีการพัฒนาตนเอง 3 ลำดับ คือ การเรียนรู้สังคม การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการศึกษาเพิ่มพูนความรู้ด้วยตนเอง ที่เป็นดังนั้น อาจเป็นเพราะวิธีการพัฒนาตนเอง ต้องเริ่มจากการเรียนรู้ ทำความเข้าใจภารกิจหรือบริบทของสังคมก่อน จากนั้นจึงต้องศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง และเพิ่มพูนความรู้อย่างสม่ำเสมอ ส่วนด้านวิธีการพัฒนางาน ต้องให้ความสำคัญกับการศึกษานโยบาย ยุทธศาสตร์ของหน่วยงานก่อน จากนั้นจึงปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมี มนุษย์สัมพันธ์ ทำงานเป็นทีม และให้ความสำคัญกับกำหนดเป้าหมายร่วมกัน

2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะศึกษานิเทศก์ องค์ประกอบที่ 2 วิธีการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของพลตรี สังข์ศรี [16] ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหัวหน้าแผนกวิชาช่างอุตสาหกรรมของวิทยาลัยเทคนิค สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า รูปแบบการพัฒนาช่างอุตสาหกรรม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะหัวหน้าแผนกวิชาช่างอุตสาหกรรม องค์ประกอบที่ 2 วิธีการพัฒนาสมรรถนะหัวหน้าแผนก วิชาช่างอุตสาหกรรม องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะหัวหน้าแผนกวิชาช่างอุตสาหกรรม สอดคล้องกับรูปแบบของชรอยวรรณ ประเสริฐผล [17] ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา พบว่า รูปแบบประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือองค์ประกอบที่ 1

สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา องค์ประกอบที่ 2 วิธีการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา และองค์ประกอบที่ 3 เงื่อนไขแห่งความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา

จากผลการสร้างรูปแบบ ได้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็น 3 องค์ประกอบ ดังกล่าว อาจเป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่ศึกษานิเทศก์นั้นมี 3 องค์ประกอบ ที่มีความสัมพันธ์กัน คือ สมรรถนะศึกษานิเทศก์ เป็นสิ่งที่ศึกษานิเทศก์ต้องวิเคราะห์และเลือกสมรรถนะที่ต้องปรับปรุงและพัฒนาตนเอง วิธีการพัฒนาสมรรถนะเป็นวิธีการนำสมรรถนะสู่การปฏิบัติ ศึกษานิเทศก์จึงต้องเลือกวิธีการปฏิบัติที่ดีของตัวเอง และกระบวนการพัฒนาสมรรถนะจะเป็นขั้นตอนการพัฒนาให้เกิดความสำเร็จ ต้องจัดลำดับและกำหนดขั้นตอนการพัฒนา

3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลการประเมินสมรรถนะและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า ผลการประเมินด้านความเป็นประโยชน์ของสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความเป็นไปได้ของสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานอยู่ในระดับมาก วิธีการพัฒนาสมรรถนะและกระบวนการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์มีความเป็นไปได้ระดับมาก สอดคล้องกับผลงานวิจัยพลตรี สังข์ศรี [16] ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหัวหน้าแผนกวิชาช่างอุตสาหกรรมของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหัวหน้าแผนกวิชาช่างอุตสาหกรรมวิทยาลัยเทคนิค มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ ชรอยวรรณ ประเสริฐผล [17] ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ

ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน
ประเภทสามัญศึกษา พบว่า ผลการประเมินรูปแบบอยู่ใน
ในระดับมาก

จากผลการประเมินรูปแบบการพัฒนา
สมรรถนะศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์อยู่ใน
ระดับมากที่สุด แต่ด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

อาจจะเพราะศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็น
ว่าสมรรถนะมีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของ
ศึกษานิเทศก์มากที่สุดในยุคปัจจุบัน เพราะสมรรถนะ
หลักเป็นสมรรถนะที่ข้าราชการต้องปฏิบัติคล้ายคลึง
กันหรือเหมือนกัน และสมรรถนะประจำสายงานเป็น
สมรรถนะเฉพาะตามตำแหน่งงานของศึกษานิเทศก์แต่
ในสภาพของความเป็นจริงแล้วศึกษานิเทศก์มีภาระ
งานที่ได้รับมอบหมายมาก เนื่องจากต้องเป็นผู้
ประสานงานจากส่วนกลางระดับนโยบายนำสู่การ
ปฏิบัติของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
และสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัด ทำให้ภาระงาน
มากจนไม่สามารถทำตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างเต็ม
ขีดความสามารถ ผลการประเมินความเป็นไปได้
ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ ทุก
องค์ประกอบ จึงมีความเป็นไปได้ระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ระดับนโยบาย ได้แก่ ระดับสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรส่งเสริมและ
สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาสมรรถนะ
ศึกษานิเทศก์ในวิธีการต่างๆ เพื่อส่งเสริมการนำ
รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์ที่ได้จากการ
วิจัยครั้งนี้ไปใช้ เพื่อการปฏิบัติงานที่เกิดประสิทธิภาพ

1.2 ระดับปฏิบัติ คือ ศึกษานิเทศก์เอง
ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อเพิ่มขีด
ความสามารถของตนเองในด้านต่าง ๆ โดยการ
วิเคราะห์ตัวเองวางแผนพัฒนาตามกระบวนการพัฒนา
สมรรถนะที่ได้จากการวิจัย แล้วนำไปใช้เขียน
แผนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิด
ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลการปฏิบัติงาน หรือเพื่อ
เกิดความเป็นเลิศในการปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยเรื่อง
รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งต่อการพัฒนา
คุณภาพศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการนิเทศการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน,
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
แบบบันทึกประสบการณ์ศึกษานิเทศก์หลักสูตร
เสริมสร้างประสบการณ์การนิเทศ ช่วงชั้นที่ 4
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
ประเทศไทย; 2550.
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
คู่มือประเมินสมรรถนะครู สำนักงาน
คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำนัก
วิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2553.
3. สุรศักดิ์ หลาบ มาลา. อ้างในสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ความหมาย
สมรรถนะและความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะ.
Online: UTQ Online, E -Traning Course. 2555.
4. Mc Nerey. อ้างในชาญชัย อาจินสมาจาร. การ
นิเทศการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1 จังหวัดปัตตานี :
สถาบันเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ.
2554.
5. Briggs.อ้างในชาญชัย อาจินสมาจาร. การนิเทศ
การศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1 จังหวัดปัตตานี :
สถาบันเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ.
2554.
6. ชาญชัย อาจินสมาจาร. การนิเทศการศึกษา.
พิมพ์ครั้งที่ 1 จังหวัดปัตตานี : สถาบันเพื่อ
ความก้าวหน้าทางวิชาการ. 2554.
7. ประยูร ศรีประสาธน์. เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย.
วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 2533.
8. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. คู่มือ
การสมรรถนะหลัก. พิมพ์ครั้งที่ 1 สำนักงาน
พัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ. 2553.

9. เทียน ทองแก้ว. สมรรถนะ (Competency): หลักการและแนวปฏิบัติ. เอกสารประกอบการบรรยาย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. กรุงเทพฯ. 2556.
10. University of Minnesota. Humphrey Institute of Public Affairs Office of Career Services List of Skills and Competency Use in Public Service Careers. Minnesota, America: the Career Services Quality Project. 1995.
11. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา อ้างในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ความหมายสมรรถนะและความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะ, กรุงเทพฯ. 2555.
12. Stephen Wagner. A leadership Competency Model: Describing the Capacity to Lead. 2000.
13. คุรุสภาสำนักงานคณะกรรมการคุรุสภา. สาระความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์ของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์ ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา; 2556.
14. สถาบันพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวง, กระทรวง ศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ; 2552.
15. Oakland County, Supervisory Competency Model. Oakland County, Newzeland. 2014. [http://www.oakgov.com/hr/hrtrain/Documents/hrtraining supervisory Competency model](http://www.oakgov.com/hr/hrtrain/Documents/hrtraining%20supervisory%20Competency%20model).
16. พลตรี สังข์ศรี. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหัวหน้าแผนกวิชาช่างอุตสาหกรรมของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. พิษณุโลก: ปรินญาการศึกษา ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร. 2556.
17. ชรอยวรรณ ประเสริฐผล. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ ศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2556.

บทความวิจัย (Research Article)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย

Factors Affecting the Academic Administration of Private Secondary Schools in Chiangrai Province

เกรียงกล้า สุวรรณโพลง^{1*}, สันติ บุรณะชาติ² และ น้ำฝน กันมา²

Kraengkla Suwanlaplong^{1*}, Santi Buranachart² and Namfon Gunma²

บทคัดย่อ

การวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย 4) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย

ประชากรครูโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย จำนวน 373 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย จำนวน 190 คน โดยใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน และสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 และแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์พหุคูณถดถอย ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. ปัจจัยในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา รองลงมา คือ ปัจจัยด้านผู้สอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน

^{1*} นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

^{1*} Graduate Student, School of Education, University of Phayao, Phayao, 56000

² School of Education, University of Phayao, Phayao, 56000

* Corresponding author, E-mail: north.med@hotmail.com

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย ทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงรายในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงรายพบว่า มีปัจจัย 3 ปัจจัยเป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้สอน ปัจจัยด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน มีค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ เท่ากับ 0.90 มีอำนาจการพยากรณ์ ร้อยละ 65 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 สมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$\begin{aligned} &\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ} \\ \hat{Y} &= .90 + .41X_5 + .27X_2 + .13X_6 \\ &\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน} \\ \hat{Z} &= .48X_5 + .28X_2 + .16X_6 \end{aligned}$$

คำสำคัญ: ปัจจัย, การบริหารงานวิชาการ

Abstract

The research aims to study factors affect the academic administration of private secondary schools in Chiang Rai Province. The objectives are as follows: to study the academic administration of private secondary schools in Chiang Rai Province; : 1) to study the academic administration of private secondary schools in Chiang Rai Province; 2) to study the factors that affect the academic administration of private secondary schools in Chiang Rai Province; 3) To study the relationship between these factors; 4) to create an equation to forecast the academic administration of private secondary schools in Chiang Rai Province.

The populations of this study comprise 373 high school teachers of private secondary schools in Chiang Rai. The samples used in this study comprise 190 high school teachers of private secondary schools in Chiang Rai through the use of proportion and simple samplings. The tools used in the study were; a set of questionnaire related to the factors of academic administration of private secondary schools in Chiang Rai Province with a reliability at 0.86, a set of questionnaire related to the academic administration of private secondary schools in Chiang Rai Province with 0.93 reliability. The statistics used for data analysis were percentage, average, Standard Deviation. Pearson Correlation Coefficient, and multiple regression analysis. The results showed that:

1. In a big picture, the overall of the academic administration of private secondary schools in Chiang Rai Province was high. Considering each aspect average score, it showed that the highest average aspect was learning outcomes measurement, assessment, and grades transfer. Measurement, evaluation and transfer results. The second highest average point was the development of the school curriculum while the lowest issue was the development of materials, innovations, educational technologies.

2. Factors in academic administration of private secondary schools in Chiang Rai Province, in general, the average were all at high level. The highest average was the factor of the school administrators, then the teachers, and the lowest was the guardians and community.

3. The Correlation these factors academic administration of private secondary schools in Chiang Rai Province which all factors connected with academic administration of private secondary schools in Chiang Rai Province in positive way with statistic significant at .01.

4. The equations were created as the predictors of factors affect the academic administration of private secondary schools in Chiang Rai Province. The results projected that there were 3 factors which worked best as forecasting variables were the factors of instructors, educational technologies, and guardians and community. The predicting equation constant was 0.09 for the raw score with a predictive power at 65 percent with a significant level of .01 while the equations were as follow,

Predictor Equation of the raw score

$$\hat{Y} = .90 + .41X_5 + .27X_2 + .13X_6.$$

Predictor Equation of the standard score

$$\hat{Z} = .48X_5 + .28X_2 + .16X_6.$$

Keywords: Factors, The academic administration

บทนำ

ภายใต้กระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงของประเทศเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการศึกษาเป็นอย่างมาก การพัฒนาการศึกษาจึงเป็นหน้าที่หลักของการ จัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามแนวทาง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 รวมถึง พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 กำหนดให้ โรงเรียนเอกชนในระบบมีฐานะเป็นนิติบุคคล บริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการ ภายใต้การ สนับสนุนด้านเงินอุดหนุน การลดหย่อนหรือการ ยกเว้นภาษี การส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ การ ติดตามตรวจสอบ และประเมินผลจากทางภาครัฐ เพื่อให้การศึกษาเป็นไปตามนโยบายและตรงตาม มาตรฐานตามหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับภาครัฐหมวดที่ 3 ส่วน 3 มาตรา 43 [1] การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อน พื้นฐานทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี ปัจจัยสำคัญที่สามารถเผชิญการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าว ได้แก่ คุณภาพของบุคลากรใน

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพนั้นเป็น เรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งต้องเป็นการ จัด การศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อส่งผลทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักการแก้ปัญหา รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง มี จริยธรรมคุณธรรม รู้จักพึ่งตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว [2] โดย หน้าที่หลักของการศึกษา คือ พัฒนาคุณภาพของ บุคคล ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักการศึกษา เป็น กลุ่มบุคคลที่ต้องมีความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้ ความสามารถ โดยผู้บริหารต้องตระหนักถึง ความ ต้องการของสังคมและทิศทางที่ควรจะดำเนินไป โดย การนำความรู้ต่างๆ ประยุกต์ใช้ร่วมกับการบริหารงาน ที่เน้นคุณภาพของงานวิชาการเพื่อสอดคล้องกับการ พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ผู้เรียนนั้น ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ มีทักษะความรู้ความสามารถ และมี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐาน พัฒนา ตนเองเป็นผู้สร้างงาน สร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ คือ คิดเป็นและผลิตได้ ไม่ใช่เป็นเพียงแค่ผู้ตามกระแส ของสังคม ซึ่งสิ่งที่มีความสำคัญและสอดคล้องต่อ ความสำเร็จของผู้เรียนอย่างยิ่ง คือกระบวนการบริหาร การจัดการศึกษาโดยเฉพาะงานด้านการบริหาร โดยงานที่มีความสำคัญต่อสถานศึกษานั้นจึงอยู่ที่

การบริหารงานวิชาการ ซึ่งงานวิชาการมีขอบข่ายกว้างขวาง ในด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน โดยทั่วไปสถานศึกษาที่จัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนเอกชนหรือโรงเรียนในการควบคุมของภาครัฐ ในแต่ละระดับนั้น จะมีหลักสูตรและการจัดการศึกษาที่ใช้ร่วมกัน โดยทั่วไปหลักสูตรทางการศึกษาพื้นฐานจะจัดโดยส่วนกลางของภาครัฐ ดังนั้นแล้วขอบข่ายของงานวิชาการจึงครอบคลุมตั้งแต่การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดบริการการสอนและการจัดการวัดและประเมินผลรวมทั้งการติดตาม [3]

ซึ่งในประเทศไทยภาคเอกชนมีบทบาทในการจัดการศึกษาของประเทศมาตั้งแต่จุดเริ่มต้นแห่งวิวัฒนาการของการศึกษาไทย ภายในช่วงเวลาที่ผ่านมาการศึกษาเอกชนได้รับความนิยมและมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วในทุกระดับ การศึกษาเอกชนจึงได้รับการยอมรับว่ามีบทบาทสำคัญในการช่วยจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาจนถึงระดับอาชีวศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการของเอกชนและความจำเป็นในการพัฒนาประเทศในแง่ที่เป็นการเพิ่มโอกาสและทางเลือกของการรับการศึกษาทดแทนส่วนที่รัฐจัดได้ไม่เพียงพอ รวมทั้งมีบทบาทในการช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาสในสังคม และการสงเคราะห์ในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะวิกฤตของประเทศในแง่ความจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติ [4] ซึ่งจากการศึกษาผลการประเมินคุณภาพการวัดระดับความรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย จากส่วนกลาง ซึ่งเป็นกลไกที่สอดคล้องจากสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเชียงรายที่ยังมีจุดอ่อน และอุปสรรค ที่จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงปรับเปลี่ยนให้มีความเข้มแข็งขึ้น ในการบริหารงานวิชาการ อันรวมถึงการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพในการจัดการศึกษา สถานศึกษาจึงมีศักยภาพด้านต่าง ๆ ไม่เท่ากัน โดยได้ทำการศึกษาคุณภาพระดับความรู้ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงรายจากผลการประเมินคุณภาพ O-Net และ NT ว่ามีค่าต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย เป็นส่วนใหญ่

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย ที่เป็นงานหลักและสำคัญที่สุดต้องมีความรู้ความเข้าใจ ต้องมีการนิเทศติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงตระหนักในหน้าที่ของงานบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน และมีความต้องการพัฒนางานบริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้มีคุณภาพตรงตามเป้าหมายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานของการศึกษาของชาติ และเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เพื่อที่จะสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม และคุณสมบัติเป็นไปตามที่สังคมต้องการ เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย

สมมติฐานการวิจัย

การศึกษานี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. ปัจจัยในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน จังหวัดเชียงราย

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงรายได้

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ประชากร ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย จำนวน 373 คน กลุ่มตัวอย่างของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงรายรวมจำนวน 190 คน

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

2.1 ตัวแปรเกณฑ์ (Criterion Variable)

การบริหารงานวิชาการ 7 ด้าน ได้แก่

ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อ ด้านการวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

2.2 ตัวแปรพยากรณ์ (Predictor Variable)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ 6 ปัจจัย ได้แก่

ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านผู้ปกครอง และชุมชน ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านผู้สอน ปัจจัยด้านอาคารสถานที่และปัจจัยด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยที่ได้รับจะเป็นสารสนเทศที่สำคัญสำหรับผู้บริหาร ซึ่งจะนำไปหาแนวทางหรือมาตรการที่จะพัฒนา ส่งเสริมหรือปรับปรุงการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในการกำหนดนโยบาย มาตรการในการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยดังนี้

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2559 จำนวน 373 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย จำนวน 190 คน โดยใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนร้อยละของจำนวนครูโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนในแต่ละโรงเรียน แล้วจึงสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย

2. ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน ลักษณะเป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย แบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย ลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) โดยมีค่าความเชื่อมั่นของเท่ากับ 0.93

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย

2. นำแบบสอบถามไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 190 ชุด

3. ผู้วิจัยได้แบบสอบถามที่มีข้อคำถามที่ตอบสมบูรณ์ทุกฉบับ กลับคืนมาคิดเป็น ร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลลงในโปรแกรมสำเร็จรูป

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.1 ข้อมูลที่เก็บรวบรวมโดยแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ดำเนินการวิเคราะห์หาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2.2 ข้อมูลที่เก็บรวบรวมโดยแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 7 ด้าน โดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลเทียบกับเกณฑ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย 6 ปัจจัย โดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย

5. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย จำแนกตามปัจจัย โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

6. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงรายโดยใช้สถิติการถดถอยพหุคูณ เพื่อศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษา

1. ปัจจัยในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมพบว่า มีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับมากในทุกปัจจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ปัจจัยด้านผู้บริหาร

สถานศึกษา รองลงมา คือ ปัจจัยด้านผู้สอน ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน

2. การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการนิเทศ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงรายพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงรายมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง .58 ถึง .75 โดยทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงรายในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงรายพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย มีอยู่ 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้สอน (X_0) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (X_2) และ ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน (X_6) ซึ่งเป็นตัวแปรการพยากรณ์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงรายมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (r) เท่ากับ 0.81 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการพยากรณ์ (r^2) เท่ากับ 0.65 หรือมีอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 65 มีค่าคงที่ของสมการ

พยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ เท่ากับ 0.90 ซึ่งเขียนเป็นสมการได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = .90 + .41X_5 + .27X_2 + .13X_6$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .48X_5 + .28X_2 + .16X_6$$

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย ได้สรุปประเด็นนามาอภิปรายดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอน ผลการเรียนรู้ $\bar{X}$ มีค่า 4.13 S.D. มีค่า 0.57 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา $\bar{X}$ มีค่า 4.10 S.D. มีค่า 0.56 ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากงานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา ซึ่งการวัดผลประเมินผลและเทียบโอน เป็นกระบวนการตรวจสอบว่าผู้เรียนนั้นมีคุณสมบัติอันพึงประสงค์ตรงตามวัตถุประสงค์ของการจัดกระบวนการเรียนรู้หรือไม่ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้จัดทำขึ้นว่ามีคุณภาพมากน้อยเพียงใดในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และกระบวนการเรียนรู้นั้นที่จัดทำนั้นบรรลุผลหรือไม่ โดยส่วนงานด้านอื่น ๆ เป็นองค์ประกอบที่จะทำให้สถาบันดำเนินไปด้วยความราบรื่นเท่านั้น [5] โดยหน้าที่ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาทุกแห่งคือ การให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ รวมทั้งงานด้านการวัดผลและประเมินผล งานวิชาการจึงเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องมาจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาซึ่งอาจจะเกี่ยวข้อง

ทางตรงหรือทางอ้อม โดยหลักการบริหารด้านวิชาการคือ หลักแห่งประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยผลการวิจัยในครั้งนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ฉัตรภรณ์ [6] ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับรางวัลพระราชทานสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร พบว่าประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมมีสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ในรายด้านนั้น คือการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผล การเรียน การพัฒนาหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และการผลิตสื่อ การใช้การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ตามลำดับ รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณา [7] ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่าคุณภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับข้อที่ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการนิเทศ ติดตามการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผล ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี ดังนั้น จากงานวิจัยในครั้งนี้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงแสดงให้เห็นว่างานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษาในสถานศึกษานั้นขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นงานด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอน ผลการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ล้วนแล้วเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยในการบริหารงานวิชาการปัจจัยในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก $\bar{X}$ มีค่า 4.25 S.D. มีค่า 0.64 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีบุคลิกภาพดี และมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารจะต้อง "สร้างแนวทางเดินให้ได้" ซึ่งก็คือวิสัยทัศน์ และต้องทำให้ทุกอย่างดำเนินไปตามเป้าหมายที่วางไว้ [8] หน้าที่ของผู้บริหาร เพื่อให้เห็นภาพรวม ๆ ออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ผู้บริหาร คือผู้ที่มีหน้าที่ในการสร้างวิสัยทัศน์ (Direction) แนวทางเดินที่ชัดเจน และนำเสนอให้ทีมงานอยากที่จะเดินตามไปด้วยกัน 2) ผู้บริหารคือผู้มีหน้าที่ในการสร้างแรงจูงใจ และกระตุ้นการทำงานของทีมงาน (Motivation) 3) ผู้บริหาร คือผู้มี หน้าที่ในการบริหารจัดการ หรือวางกลยุทธ์ (Organization) ทั้งด้านงาน และด้านคน พร้อมทั้งควบคุมการเดินทางของทั้งสองส่วนให้ไปด้วยกันสู่ความสำเร็จได้โดยเป็นผู้คอยสร้างแรงจูงใจอยู่ตลอดเวลา ที่ทีมงานกำลังเดิน นั่นคือการสร้างแรงบันดาลใจ (Motivation) และสุดท้าย คือผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการงานวิชาการในสถานศึกษา ทั้งนี้การกำหนดกลยุทธ์ที่ถูกต้อง ในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ทุกคนมีความสามารถเพิ่มขึ้น และสามารถเดินทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั่นก็คือการบริหารจัดการ (Organization) โดยผู้บริหารที่ดีควรมีบุคลิกภาพที่ดี จะเป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยสร้างความประทับใจให้กับบุคคลที่ร่วมงาน อีกทั้งต้องมีวิสัยทัศน์ และนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและรับฟังความคิดเห็นไม่ว่าจะเป็นบุคลากร ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อนำไปพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายต่อไปซึ่งจะเห็นว่าผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับการศึกษาของพระมหาบุญเสริม [9] ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 พบว่า ด้านผู้บริหารประเด็นการมีวิสัยทัศน์ทางการบริหาร การมีความรับผิดชอบเสียสละเพื่อพัฒนางานวิชาการ การร่วมวางแผนพัฒนางานวิชาการ รวมทั้งสอดคล้องกับการวิจัยของ ทรงยศ [10] ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยในระดับผู้บริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ได้แก่พฤติกรรมภาวะผู้นำ พฤติกรรมการตัดสินใจ และพฤติกรรมการติดต่อสื่อสารกับชุมชน มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และทำให้เกิดโมเดลการวิเคราะห์พหุระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.2 ปัจจัยด้านผู้สอน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก $\bar{X}$ มีค่า 4.07 S.D. มีค่า 0.52 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ผู้สอนมีทักษะในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการติดตามและประเมินผล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ ทั้งนี้เนื่องจากจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาดังกล่าวก็คือครูนั่นเอง เพราะครูเป็นผู้ที่มีหน้าที่สร้างประสบการณ์การเรียนรู้จากการวางแผนการสอนที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละชุมชน มีการพัฒนาโดยรอบให้เกิดในตัวผู้เรียน เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเชิงวิชาการ นำไปสู่การมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งการดำรงตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ซึ่งครูต้องมีทักษะและความสามารถในการนำสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษามาประยุกต์ใช้ควบคู่กับนวัตกรรมต่างๆ อย่างเหมาะสม รวมถึงมีการติดตามและประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจะพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพจึงย่อมต้องพึ่งพาอาศัยครูที่มีคุณภาพ นั่นคือ ครูที่มีความเป็นครู ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้อง

กับการศึกษาของ ศตพร [11] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดพัทลุง พบว่า ปัจจัยด้านครู พร้อมที่จะให้ความร่วมมือในทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยนำกระบวนการเรียนรู้ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านงบประมาณ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก $\bar{X}$ มีค่า 4.07 S.D.มีค่า 0.69 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุดคือ การจัดสรรงบประมาณเหมาะสมและเพียงพอ สำหรับการจัดกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจาก การบริหารงานงบประมาณของสถาน ศึกษาในยุคปัจจุบันเน้นความเป็นอิสระในการบริหารให้มีความคล่องตัว มีการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน มีการจัดผลประโยชน์จากทรัพย์สินของโรงเรียน รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการมาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ดังนั้น การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล เท่าเทียมกัน จึงส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการติดตามประเมินผลก็เป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งซึ่งส่งผลให้การจัดการศึกษามีคุณภาพได้มาตรฐานตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา จะเห็นว่าผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ บัณฑิตาภรณ์ [12] ยังได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับการบริหารงบประมาณ แบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่าการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านบริหารทางการเงินการควบคุมงบประมาณ และด้านการตรวจสอบภายใน ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงานด้านการวางแผนงบประมาณด้านการบริหารสินทรัพย์ด้านการกำหนดผลผลิตและการคำนวณ

2.4 ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก $\bar{X}$ มีค่า 4.03 S.D.มีค่า 0.60 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุดคือ อาคารสถานที่ มีพอเพียงต่อการเรียนการสอน ทั้งนี้เนื่องจาก อาคารสถานที่เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ช่วยให้โรงเรียนดำเนินงานไปได้โดยสะดวก อาคารสถานที่เป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำเนินงานของโรงเรียน ความสำคัญของการบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารงานอาคารสถานที่ มีความสำคัญโดยสรุป ดังต่อไปนี้ 1. เป็นการบริหารงานที่ให้ความสำคัญสะดวกแก่การดำเนินงานหลักของโรงเรียนคืองานวิชาการ 2. เป็นการบริหารงานที่ส่งเสริมให้ การดำเนินงานด้านต่างๆ ของโรงเรียนเป็นไปโดยสะดวกและมี ประสิทธิภาพ 3. การบริหารงานเพื่อเตรียมพร้อมที่จะรองรับความคิด และเพียงพอต่อความเปลี่ยนแปลงทางการจัดการศึกษา เช่น การเพิ่มหรือลดของจำนวนนักเรียน หรือความเปลี่ยนแปลงของชุมชน 4. เป็นการบริหารงานที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความพร้อม และพอใจในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ 5. เป็นการบริหารงาน ที่มีส่วนเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของบุคลากรให้พร้อมที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ ทั้งนี้จะเห็นว่าผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ อารี [13] ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุสลิมเขต 3 ผลการวิจัยพบว่าด้านอาคารสถานที่มีการจัดสรรงบประมาณในการปรับสภาพแวดล้อมเพียงพอ อาคารเรียนไม่ชำรุด ปลอดภัยต่อผู้เรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โกวิท [14] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนตามแนวชายแดน ไทย-พม่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า ปัจจัยด้านอาคารสถานที่โดยภาพรวมเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก คือ การจัดสภาพแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รองลงมาคือ การดูแลรักษาอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้มีสภาพที่ดีสะอาดเรียบร้อยและสวยงาม และจัดบริเวณรอบโรงเรียนให้มี

บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนเท่ากัน

2.5 ปัจจัยด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก $\bar{X}$ มีค่า 3.90 S.D. มีค่า 0.58 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ สถานศึกษาวางแผน ในการนำนวัตกรรมสมัยใหม่ที่เหมาะสมกับงานวิชาการ มาประยุกต์ใช้ร่วมกับการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากเทคโนโลยีการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งในการช่วยให้การแก้ปัญหาทางการศึกษาสำเร็จลุล่วงไปได้ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการบริหาร การจัดเรียนการสอน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการนำเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้ เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเรียนรู้แก่ผู้เรียน รัฐบาลในหลายประเทศจึงได้ตระหนักถึงความ [15] ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตสื่อทุกรูปแบบ มีการพัฒนาบุคลากรทั้ง ด้านผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยี ส่งเสริมให้มีการวิจัย การผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีการระดม ทุนเพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและมีหน่วยงานกลางทำหน้าที่พิจารณานโยบาย และประเมิน คุณภาพและประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้ยังมีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ฉัตรภากรณ์ [6] ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ได้รับรางวัลพระราชทานสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมมีสภาพจริงมาก คือ การประยุกต์ ผลิตสื่อ การใช้การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ประโยชน์

2.6 ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก $\bar{X}$ มีค่า 3.75 S.D. มีค่า 0.62 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน และส่งเสริมงานวิชาการของสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่องานด้านวิชาการของโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชนแลกเปลี่ยน

ข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องจาก [15] พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความสำคัญกับผู้ปกครองและชุมชนได้มีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษาและมีส่วนร่วมจัดกระบวนการเรียนการสอนดังปรากฏใน มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การพัฒนาระหว่างชุมชน และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ พระมหาบุญเสริม [9] ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 พบว่า ด้านชุมชน ประเด็นการเปิดโอกาสให้สถานศึกษาใกล้เคียงได้เข้ามาใช้บริการด้านวิชาการของโรงเรียน และกำหนดแนวทางบริหารเครือข่ายการบริหารงานวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ๆ ในชุมชน มีการปฏิบัติในระดับมาก ทั้งนี้การศึกษาวิจัยของ โกวิท [14] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านชุมชน โดยภาพรวมเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษามากคือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและชุมชนมีส่วนร่วมให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะแก่สถานศึกษาเพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงรายพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

มัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงรายมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง .58 ถึง .75 โดยทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงรายในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังจะเห็นได้จากผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัจจัยในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงรายในภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากเกือบทุกปัจจัย ยกเว้นปัจจัยด้านอาคารสถานที่ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องเป็นไปตามสมมติฐานในข้อที่ 1 ทั้งนี้เนื่องมาจากการบริหาร ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน มีความสำคัญอย่างมาก โดยวิชาการเป็นพันธกิจการบริหารอีกงานหนึ่ง ที่มีกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 39 [15] ให้เป็นพันธกิจการบริหารของคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาในระดับพื้นที่ เนื่องจากรงานวิชาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ นั้น ถือได้ว่าเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาและการบริหารการศึกษา ทั้งนี้ยังมีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ วีรัตน์ [16] ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู ผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ มนูญ [17] ได้ทำวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน กลุ่มที่

ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในระดับค่อนข้างสูง

4. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และสร้างสมการถดถอยพหุคูณการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย โดยใช้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย 6 ด้านเป็นตัวพยากรณ์ พบว่าปัจจัยด้านผู้สอน ปัจจัยด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และ ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย ซึ่งตัวพยากรณ์ได้ดีที่สุด มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) = .81 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการพยากรณ์ (R^2) = .65 หรือมีอำนาจการพยากรณ์ ร้อยละ 65 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ผู้วิจัยมีประเด็นที่อภิปรายดังนี้

4.1 ปัจจัยด้านผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมากเป็นตัวพยากรณ์ที่มีอิทธิพลสูงที่สุดทั้งนี้เนื่องมาจากผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ผู้สอน ดังนั้นผู้สอนจึงต้องมีความเข้าใจเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ และการจัดทำหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะเห็นได้ว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้นั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน ผู้สอนซึ่งเป็นผู้จัดทำจึงถือว่าเป็นผู้กำหนดขอบเขตและมีหน้าที่โดยตรงต่อการพัฒนาผู้เรียน ในที่นี้เราจะพิจารณาเฉพาะอาชีพครูว่ามีความสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติเพียงใด ซึ่งจริงๆ แล้วทุกอาชีพนั้นย่อมมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคมด้วยกันทั้งนั้น เป็นการยากที่จะบ่งบอกว่า อาชีพใดสำคัญกว่าอาชีพใด [18] พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับความหมายและคุณลักษณะของครู พระราชทานแก่ครูอาวุโส เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2523 ดังนี้ "ครูที่แท้จริงนั้นต้องเป็นผู้ทำแต่ความดีคือต้องหมั่นขยันและอดสาหัสเพียรต่อสู้อีกเพื่อแผ้วและเสียสละ ต้องหนักแน่น อดทน และอดกลั้น สรรวมระวิงความประพฤติปฏิบัติของตน ให้

อยู่ในระเบียบแบบแผนที่ดีงาม รวมทั้งต้องซื่อสัตย์รักษาความจริงใจวางใจเป็นกลางไม่ปล่อยไปตามอำนาจอคติ..." คุงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในวงการศึกษา เพราะเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและโลก และขออัญเชิญพระราชโอรสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครู ณ อาคารใหม่สวนอัมพร วันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2526 ความตอนหนึ่งว่า "อาชีพครูถือว่าสำคัญอย่างยิ่ง เพราะครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ ให้เจริญมั่นคง และก่อนที่จะพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญได้นั้น จะต้องพัฒนาคน ซึ่งได้แก่ เยาวชนของชาติเสียก่อน เพื่อให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณค่าสมบูรณ์ทุกด้านจึงสามารถช่วยกันสร้างความเจริญให้แก่ชาติต่อไปได้" จากพระราชโอรสของสมเด็จพระเทพฯ ตามที่ได้อัญเชิญมากล่าวไว้ข้างต้น เป็น เครื่องยืนยันให้เห็นถึงความสำคัญของครูที่มีต่อความเจริญของบุคคล และชาติบ้านเมือง เป็นอย่างยิ่ง ชาติบ้านเมืองจะเจริญได้ เพราะประชาชนในชาติได้รับการศึกษาที่ดี และมีครู ที่มีคุณภาพโดยมีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ มนูญ [17] ได้ทำวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน กลุ่มที่ 1 พบว่า การวิเคราะห์การทอดอรรถกฤตกรรมการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนโดยใช้ปัจจัยการบริหารงานวิชาการเป็นตัวแปรพยากรณ์การบริหารงานวิชาการ พบว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านงบประมาณ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมเท่ากับ .838 สามารถสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนได้ร้อยละ 70.20 รวมทั้งยังสอดคล้องกับ ต้นสนธิ์และคณะ [19] ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน พบว่า การวิเคราะห์การทอดอรรถกฤตกรรมการบริหารงานวิชาการ

ตามความคิดเห็นของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน โดยใช้ปัจจัยการบริหารงานวิชาการเป็นตัวแปรพยากรณ์การบริหารงานวิชาการพบว่าปัจจัยด้านการจัดการงบประมาณ ปัจจัยด้านคุณลักษณะทางวิชาชีพของครูผู้สอน ปัจจัยด้านบรรยากาศในมหาวิทยาลัย ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยกับชุมชน ปัจจัยด้านปฏิบัติหน้าที่บริหารงานของผู้บริหาร และปัจจัยด้านความพร้อมเกี่ยวกับอาคารสถานที่ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมเท่ากับ .80

4.2 ปัจจัยด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการนำเอาเทคโนโลยีทางการศึกษาไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ นั้นเมื่อสถานการณ์ของการใช้เทคโนโลยีต่อผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไป เช่น ชั้นเรียนที่ผู้เรียนเปลี่ยนไปหรือเวลาที่ต่างกัน สิ่งเหล่านี้อาจมีผลต่อประสิทธิภาพของวิธีการนำเทคโนโลยีที่ผู้สอนนำไปใช้ในการเรียนการสอนทั้งสิ้น ในกรณีที่ใช้เทคโนโลยีเดิมต่อไป ซึ่งก็นับได้ว่าเป็นการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาควบคู่กับการเรียนการสอน แต่ในกรณีที่ประสิทธิภาพลดลง ก็มีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงวิธีการนั้น ๆ หรืออาจต้องหาวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ สิ่งใหม่ที่น่าสนใจหรือวิธีการที่ได้รับนำเอามาปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพนี้เรียกว่า นวัตกรรม (Innovation) สื่อเทคโนโลยีการสอนจึงนับว่าเป็นสิ่งที่มีบทบาทอย่างมากต่อการเรียนการสอนนับตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเป็นตัวกลางที่ช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจความหมายของเนื้อหาบทเรียนได้ตรงกับที่ผู้สอนต้องการไม่ว่าสื่อนั้นจะเป็นสื่อในรูปแบบใดก็ตามล้วนแต่เป็นทรัพยากรที่สามารถอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ จิตราภรณ์ [6] ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับรางวัลพระราชทาน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผล

ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ประกอบด้วย 6 ตัวแปร เรียงลำดับน้ำหนักความสำคัญ ได้แก่ สภาพสังคมที่เอื้ออำนวยต่อการบริหารงานวิชาการ ความรู้ความสามารถในเรื่องหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครู การมีส่วนร่วมของชุมชน ความพร้อมด้านวัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีทางการศึกษา และยังมีผลสอดคล้องกับ ศตพร [20] ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดพัทลุง พบว่า การสร้างสมการพยากรณ์การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดพัทลุง โดยใช้ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านผู้บริหารและองค์กร เป็นตัวพยากรณ์ พบว่าการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดพัทลุง (EDU) มีตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร (COM) และแรงจูงใจในการทำงาน (MOT) โดยตัวแปรทั้งสองสามารถร่วมกันพยากรณ์การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโดยภาพรวมได้ร้อยละ 45.6

4.3 ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองและหรือครอบครัว คือ ครูคนแรก ๆ ของเด็กและเด็ก ๆ ก็ได้เรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่างที่บ้านโดยไม่ต้องได้รับอิทธิพลหรือได้รับการสอนอย่างเป็นทางการจากสถานศึกษาแต่อย่างใด ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่เมื่อเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาแล้วการเรียนรู้จะต้องเชื่อมต่อและเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษาและครอบครัว เพื่อให้การเรียนรู้ของเด็กนั้นต่อเนื่องและทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อเด็ก เพราะสามารถเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริงที่บ้านได้ด้วย ซึ่งมีวิจัยมากมายที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและผลดีต่อนักเรียนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครอบครัวในการจัดการศึกษาด้วยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กมีผลต่อพัฒนาการและความสำเร็จด้านการศึกษาของนักเรียนอย่างเด่นชัด อีกทั้งยังช่วยผลักดันให้สถานศึกษาดำเนินงานจัด

การศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดีขึ้นอีกด้วย ซึ่งการมีส่วนร่วมนั้น ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมได้ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน [21] พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรและบริหารจัดการให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่กลมกลืนกับท้องถิ่น และร่วมกับสถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยมีบทบาทในการร่วมกันพัฒนาการศึกษาดังนี้ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา หรือธรรมนูญของสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการกำหนดสาระของหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม เป็นแหล่งการเรียนรู้ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากสถานการณ์จริง ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ จัตราภรณ์ [6] ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับรางวัลพระราชทาน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ประกอบด้วย 6 ตัวแปร เรียงลำดับน้ำหนักความสำคัญ ได้แก่ สภาพสังคมที่เอื้ออำนวยต่อการบริหารงานวิชาการ ความรู้ ความสามารถในการเรื่องหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครู การมีส่วนร่วมของชุมชน ความพร้อมด้านวัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีทางการศึกษา บรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการบริหารงานวิชาการ และการดำเนินกรณีพิเศษ กำกับติดตามผล รวมทั้งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ ธีรรัตน์ [16] ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

หนองบัวลำภู มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การวิเคราะห์การถดถอยหาคำนวณการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภูโดยใช้ปัจจัยทางการบริหารเป็นตัวแปรพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา และปัจจัยด้านงบประมาณเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดสามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาได้ร้อยละ 34.903

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 การบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก จึงควรมีการติดตามตรวจสอบเพื่อให้มีการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารวิชาการด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยในระดับต่ำกว่างานด้านอื่น ๆ จึงจะต้องมีการศึกษาปัจจัยย่อยตามรายชื่อการวิจัยว่ามีตัวแปรใดที่มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อย เพื่อวางแผน พัฒนา ควบคุม กำกับนิเทศ ติดตามผลเพื่อให้การบริหารงานด้านดังกล่าวให้อยู่ในระดับที่มากขึ้น มีความสอดคล้องกับงานด้านอื่น ๆ และเพื่อให้การบริหารงานวิชาการในแต่ละด้านนั้นพัฒนาไปถึงระดับมากที่สุดต่อไป

1.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานวิชาการประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้สอน ปัจจัยด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน จึงเป็นปัจจัยที่ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการวางแผนและดำเนินการ โดยนำผลของการวิจัยทางการบริหารทั้ง 3 ด้านนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและดำเนินการ ปรับปรุงและพัฒนา เพื่อให้การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้น และจากการ

วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณและการสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน พบว่า ปัจจัยด้านผู้สอน ปัจจัยด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน เป็นตัวแปรที่สามารถนำมาพยากรณ์ได้อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นโรงเรียนควรมีการสนับสนุน พัฒนาติดตามนิเทศ ในด้านผู้สอน เพื่อให้เป็นครูมืออาชีพ มีการนำเทคโนโลยีมาบูรณาการใช้กับการเรียนการสอน และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการทางวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนเพิ่มมากขึ้นที่จะส่งผลให้การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนในระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา และระดับอุดมศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย และนำข้อมูลไปประกอบการวางแผนพัฒนาต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนรัฐบาล ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก เชิงเปรียบเทียบ และนำไปเป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาต่อไป

2.3 ความมีการศึกษาแนวทางในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ ทางด้านวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาเอกชนให้เป็นที่ยอมรับในระดับภูมิภาค และระดับชาติ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาโรงเรียนเอกชนให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของสังคม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ผศ.ดร. สันติ บุรณะชาติ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.นำฝน กันมา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ รวมทั้งคณะกรรมการและผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มี

ความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งครูโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย ทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือและให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. มาตรฐานการศึกษาของชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552.
2. ไพศาล แสนยบุญเรือง. พฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2549.
3. ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี; 2555.
4. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. 2559. ร่างแผนการพัฒนาศึกษาเอกชน 2560 – 2564. เข้าถึงได้จาก <http://www.opec.go.th/ckfinder/userfiles/files/New%20PR/arnakorn/pr/opecplan%202017-2021.pdf> (วันที่สืบค้นข้อมูล 20 กันยายน 2559)
5. จีรวิทย์ มั่นคงวัฒน์. การบริหารและการจัดการสถานศึกษา. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2560, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/344752>
6. จัตราภรณ์ สถาปิตานนท์. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับรางวัลพระราชทานสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร. วิทยุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. กรุงเทพฯ. 2550.
7. ปวีณา เหล่าลาด. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม: มหาสารคาม. 2556.
8. คม สุวรรณพิมล. ผู้บริหารคืออะไร?. คอลัมน์ EXECUTIVE COACH. 29 เมษายน พ.ศ. 2553: ประชาชาติธุรกิจ. 2553.
9. พระมหาบุญเสริม ธมฺมทินโน (ทองศรี). ปัจจัยและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2554.
10. ทรงยศ แก้วมงคล. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2555.
11. ศตพร ทับธนะ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิตการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยทักษิณ: สงขลา; 2556.
12. บัณฑิตาภรณ์ ศรีคำภา. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ปรินญาการศึกษา มหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย. 2556.

13. อารี ภูมิพันธ์. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. 2555 .
14. โกวิทย์ โกเสนต่อ. ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัย ของโรงเรียนตามแนวชายแดน ไทย-พม่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม., วิทยาลัยเชียงราย. 2556.
15. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค; 2545.
16. ชีรัตน์ พลบุรี. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. 2551.
17. มนูญ พันธุ์หล่อ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน กลุ่มที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. 2553.
18. กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือครูการปฏิบัติงานข้าราชการครู. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. 2552.
19. ศันสนีย์และคณะ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน. 2556.
20. ศตพร ทับธนะ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ: สงขลา; 2556.
21. ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ฉบับแก้ไข พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี; 2545.

บทความวิจัย (Research Article)

ยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

The Encouragement Tactics for Teachers Performance According to the Basic Education Standards

ธิดารัตน์ ทองมูล^{1*}, เจ็ดหล้า สุนทรวิภาต¹, สุนทร คล้ายอ่ำ¹ และ กนกวรรณ เอี่ยมชัย²Thidarat Thongmool^{1*}, Cherdla Soontornvipart¹, Sunthorn Khlaium¹ and Kanokwan Aiemchai²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) สร้างยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู และ 3) ประเมินความเป็นไปได้ในการใช้ยุทธวิธี
วิธีดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครู โดยวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ ตัวแปรแฝง และตัวแปรที่สังเกตได้ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นครูระดับมัธยมศึกษา จำนวน 383 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติวิเคราะห์ SEM โปรแกรม LISREL 8.72 2) นำผลจากขั้นตอนที่ 1 มาเสนอร่างยุทธวิธี และตรวจสอบความเหมาะสมด้วยการสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปข้อมูลโดยการพิจารณาเจตนาของการสนทนากลุ่ม 3) ประเมินความเป็นไปได้ในการนำยุทธวิธีไปใช้ โดยใช้แบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 128 คนและสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 9 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 3 ปัจจัย ได้แก่ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา คุณลักษณะของครู และบรรยากาศองค์การ

2) ยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 ยุทธวิธี ได้แก่ ยุทธวิธีการส่งเสริมคุณภาพการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ยุทธวิธีการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ด้านของครู และยุทธวิธีการส่งเสริมการสร้างบรรยากาศองค์การ

3) การประเมินความเป็นไปได้ของการใช้ยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยแบบสอบถาม มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนาทีมงาน และการมีความพร้อมด้านสื่อ อุปกรณ์และเทคโนโลยี มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากร อีกทั้งควรสร้างบรรยากาศที่มีความสัมพันธ์ในแนวนอนมากกว่าการบังคับบัญชาด้วยระบบราชการ

คำสำคัญ : ยุทธวิธี, การส่งเสริมการปฏิบัติงาน

^{1*} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

² วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

^{1*} Education Administration, School of Education, University of Phayao, Phayao Province, 56000

² Phayao Boromratchonnane Nurse College Foundation, Phayao Province, 56000

* Corresponding author E-mail: thidaratthongmoon@gmail.com

Abstract

The objectives of this research are: 1) to study the influence factors of teacher's performance in accordance with the Standards for Basic Education 2) to create encouragement tactics of teacher's performance 3) to evaluate the feasibility of encouragement tactics of teacher's performance.

The 3 procedures of this research are: 1) Studying the conditions and the influence factors of teacher's performance in accordance with the Standards for Basic Education through analysis and synthetic of related documents and literature reviews to get Latent and Observed variables. The questionnaire is used as tool to request opinions of secondary school teachers and used Statistical analysis of SEM program LISREL. 2) Using the results from the 1st step to create the encouragement tactics of teacher's performance and considering the suitability by focus group discussion. 3) The feasibility is evaluated by questionnaire and interviewing 128 and 9 directors orderly. The results of the research are:

1) The influence factors of teacher's performance in accordance with the Standards for Basic Education consist of director feature, teacher feature and the organization climate.

2) The encouragement tactics of teacher's performance consist of 3 tactics which are tactics to encourage the director qualitative management, the teacher's 5 mental developments and creating organization climate.

3) The evaluation of the encouragement tactics of teacher's performance feasibility is found at the high level. And 9 directors from interviewing about the encouragement tactics of teacher's performance the said to be done by developing team-work, the availability of media equipment for teaching and technology. There must be participative administration between director, teacher and educational staffs.

Keywords: Tactics, The Encouragement For Performance

บทนำ

การศึกษาจัดว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม การทำให้บุคคลในชาติมีคุณภาพ มีศักยภาพเพื่อเป็นกำลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศนั้นต้องอาศัยกระบวนการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ การศึกษาช่วยสร้างความรู้ ความคิด ทักษะ เจตคติ ให้คนไทยรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ตนอาศัย แล้วนำความรู้ความเข้าใจมาใช้แก้ปัญหา รวมทั้งสร้างสรรค์ชีวิตและสังคมให้ดีขึ้น การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนมีความรู้และคุณสมบัติต่างๆ ที่ช่วยให้คนนั้นอยู่รอดในโลกได้ และอีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคมส่วนรวม ดังนั้น คุณภาพการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงคุณภาพของคนที่เป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา อย่างไรก็ตาม

ในสถานการณ์ปัจจุบันสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความเหลื่อมล้ำและแตกต่างกัน ทั้งในด้านงบประมาณ ด้านคุณภาพ บุคลากร หรือแม้แต่ปัจจัยด้านผู้เรียน ครู รวมทั้งปัจจัยเอื้ออื่น ๆ เช่น ความร่วมมือของกรรมการสถานศึกษา การสนับสนุนจากชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรที่อยู่ใกล้เคียงสถานศึกษา และการติดตามช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัดที่กำกับดูแล สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา อีกทั้งปัจจุบันสถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเอง มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเอง คุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการบริหารจัดการจึงมีความแตกต่างกัน ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จึงกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา อันนำไปสู่การ

กำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น มาตรฐานการศึกษาเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับ คุณลักษณะ และคุณภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้ เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง มาตรฐานถูกกำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นหลักเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและ กำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการ ประเมิน คุณ ภาพ ทาง การ ศึกษา สำ นั ก งาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้มี มาตรฐานการศึกษาทำให้เกิดโอกาสที่เท่าเทียมกันในการ พัฒนาคุณภาพ เพราะสถานศึกษาทุกแห่งรู้ว่า เป้าหมายการพัฒนาที่แท้จริงอยู่ที่ใด จึงเป็นการให้ ความสำคัญกับการจัดการศึกษา ดังนี้ 1) สถานศึกษา ทุกแห่งมีเกณฑ์เปรียบเทียบกับมาตรฐานซึ่งเป็น มาตรฐานเดียวกัน 2) มาตรฐานทำให้สถานศึกษา เข้าใจชัดเจนว่าจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปใน ทิศทางใด และเป็นการกำหนดความคาดหวังให้ชัดเจน ทั้งครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา หากไม่มี มาตรฐาน สาธารณชนก็จะไม่ทราบว่าสาระสำคัญที่ แท้จริงของการจัดการศึกษาอยู่ที่ใด คุณภาพคนที่ชาติ ต้องการเป็นอย่างไร การจัดการเรียนการสอนปัจจุบัน ต้องไปในทิศทางใด คุณภาพการจัดการศึกษาแต่ละ แห่งมีจุดเด่น จุดควรพัฒนาในเรื่องใดบ้าง เนื่องจากไม่ มีเครื่องชี้วัดเทียบเคียง ทำให้ขาดการรับผิดชอบต่อ สาธารณชน (Accountability) [1]

สำนักทดสอบทางการศึกษาอธิบายว่า การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาทำให้สถานศึกษา ต้องถือเป็นความรับผิดชอบที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ตามมาตรฐาน คุณภาพครูที่ต้องจัดการเรียนการสอน ให้ได้มาตรฐาน คุณภาพการบริหารจัดการ ตลอดจน คุณภาพด้านการจัดสถานศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการ เรียนรู้ การสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และการมี กิจกรรม โครงการที่ส่งเสริมที่สนองต่อนโยบายของรัฐ นอกจากนี้ มาตรฐานยังเป็นแนวทางให้สาธารณชนเข้า มามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้การสนับสนุน ส่งเสริมสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ได้ เพื่อให้คุณภาพ การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปตามความ คาดหวังของชุมชน การจัดการศึกษาของสถานศึกษามี ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

ตามที่ต้องการได้ คือ ครู ซึ่งมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง 2 ส่วน ได้แก่ คุณภาพของตัวครู และคุณภาพการจัด กิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลของครู ครูที่ดี ต้องมีความรักศรัทธาในอาชีพ เมตตาและเอาใจใส่ ลูกศิษย์ เป็นแบบอย่างที่ดีของลูกศิษย์ หมั่นพัฒนา ตนเอง เข้ากับผู้ปกครองและชุมชนได้ดีและ สิ่งสำคัญ ที่สุดคือ ครูต้องมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับ ประโยชน์ที่จะเกิดกับลูกศิษย์เป็นอันดับแรก ครูต้องมีความเชื่อว่า “เด็กทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ และสามารถพัฒนาตนเองได้” จึงจะสามารถพัฒนา กิจกรรม วิธีการ ตลอดจนสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการสอน เพื่อให้บรรลุมาตรฐานการจัดการเรียนการสอน หรือ การจัดการเรียนรู้ของครูต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ครูมืออาชีพต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง หมั่นปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงปรารถนาอย่างสม่ำเสมอ และ ต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะ ในการดำรงชีวิต มีบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมที่ พึงประสงค์อย่างยั่งยืน พร้อมทั้งจะเจริญเติบโต ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาและเป็นที่ยอมรับของสังคม และประเทศชาติในอนาคต จากสรุปผลการประเมิน คุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ปี พ.ศ. 2554 พบว่า ผลการประเมิน คุณภาพภายนอกกรอบสามระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษา ทั้งหมด 7,042 แห่ง โดยภาพรวม ส่วนใหญ่มีคุณภาพอยู่ในระดับดี จำนวน 6,272 แห่ง (ร้อยละ 89.09) แต่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา (องค์การมหาชน) จำนวน 4,923 แห่ง (ร้อยละ 69.91) และไม่ได้รับรองมาตรฐานจำนวน 2,119 แห่ง (ร้อยละ 30.09) ผลการประเมินตัวบ่งชี้ที่มี สัดส่วนสถานศึกษามีผลการประเมินในระดับพอใช้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน สถานศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมินในระดับพอใช้ และตัวบ่งชี้ที่มีจำนวนสถานศึกษามีผลการประเมินใน

ระดับต้องปรับปรุงเร่งด่วนสูงกว่าตัวบ่งชี้อื่น ๆ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 6 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และตัวบ่งชี้ที่ 12 ผลการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐาน และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา [2] สุทัศน์ ธิยานันท์อธิบายว่าจากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงคุณภาพนักเรียนยังคงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ ซึ่งสาเหตุของปัญหาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน คือ ตัวแปรคุณลักษณะของครู การที่ครูมีคุณลักษณะที่ดีย่อมส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในทางที่ดีด้วย ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาพบว่า ครูส่วนใหญ่จะไม่ได้มาตรฐานการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และผลการรายงานการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการพัฒนาประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ [3] วิทยากร เชิญภูกรกล่าวว่า ครูกว่าร้อยละ 60 ไม่มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงนำไปสู่ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) [4] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้กำหนดกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาด้านพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน [2] จากปัญหาคุณภาพของผู้เรียนที่มีเหตุปัจจัยมาจากคุณภาพของครู โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหน้าที่หลัก จึงสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารการปฏิบัติงานของครูยังไม่ส่งผลให้ครูสามารถปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้กำหนดขอบข่ายหน้าที่ความรับผิดชอบของครูที่กล่าวมาข้างต้นได้ จึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู โดยสร้างยุทธวิธีที่ส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว การพัฒนาครูในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีความสำคัญอย่างมากในอันที่จะช่วยเสริมสร้างให้ครูมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะยังประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคปัจจุบัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษายุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับทิศทางในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเน้นเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครู เป็นประเด็นนำในการวางยุทธวิธีและมาตรการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในการพัฒนาการปฏิบัติงานของครูให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และบรรลุตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ เป็นผู้ที่มีความคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่สามารถเผชิญกับปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะการณ์ของโลก มีทักษะในการประกอบสัมมาชีพ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการใช้ยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีการศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน

1. สังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และหลักการเกี่ยวกับบริบทที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูจากทัศนะของนักวิชาการไทยและต่างประเทศ

แล้วสังเคราะห์ตัวแปรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู แต่เป็นตัวแปรที่ไม่สามารถวัดได้ เรียกว่า ตัวแปรแฝง (Latent Variables)

1.2 ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครู จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของนักวิชาการไทยและต่างประเทศ แล้วสังเคราะห์ตัวแปรที่สังเกตได้ (Observed Variables) ตามตัวแปรแฝง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบการสังเคราะห์เนื้อหาการปฏิบัติงานและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ โดยครอบคลุมรูปแบบการบริหาร การปฏิบัติงานและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ใช้การสังเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) โดยครอบคลุมเนื้อหาการปฏิบัติงานและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน

ขั้นที่ 2 การศึกษาเส้นทางอิทธิพลของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน

1. สังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย

1.1 ศึกษาแนวคิด องค์ประกอบ และเส้นทางอิทธิพลของตัวแปรต่อการปฏิบัติงานของครู จากทัศนะของนักวิชาการไทยและต่างประเทศ แล้วสังเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครูตามตัวแปร

1.2 นำผลการสังเคราะห์ที่ได้จากข้อ 1.1 มาวิเคราะห์เส้นทาง (Path) สร้างเป็นโมเดลสมการโครงสร้างที่มีตัวแปรแฝง (Latent Variables) ซึ่งเป็นตัวแปรที่ไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่จะประมาณค่าได้จากตัวแปรที่สังเกตได้ (Observed Variables) ของแต่ละตัวแปรแฝง

2. การยืนยัน (Confirm) โมเดลเชิงสาเหตุ (Causal Model) กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.1 ใช้แบบสอบถามความคิดเห็น (questionnaire) เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ ครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2558 ในเขตภาคเหนือตอนบน 8 จังหวัด จำนวน 9,394 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2558 เขตภาคเหนือตอนบน 8 จังหวัด จำนวน 383 คน ได้มาด้วยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random Sampling) และใช้ครูเป็นหน่วยวิเคราะห์ (Units of analysis) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane กำหนดความคลาดเคลื่อนไว้ที่ .05

2.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครู

2.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Structured Interview) ประชากร คือ ครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2557 ในเขตภาคเหนือตอนบน จำนวน 9,394 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2557 เขตภาคเหนือตอนบน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane กำหนดความคลาดเคลื่อนไว้ที่ .05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 383 คน แต่เนื่องจากการยืนยัน โมเดลเชิงสาเหตุกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วย confirm factor analysis ในโมเดลสมการโครงสร้าง สุวิมล ติรภานันท์ อธิบายว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างขึ้นกับเงื่อนไขจำนวนตัวแปรคุณลักษณะแฝงในโมเดล ค่า communalities ของตัวแปรที่สังเกตได้ คือ ต้องมีขนาดใหญ่มากพอจึงจะเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรคุณลักษณะแฝงมีจำนวน 13 ตัวแปร ซึ่งถือว่ามาก ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 500 คน

ตามการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่น้อยที่สุดภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด ของ Hair และคณะ [6]

2.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติวิเคราะห์ SEM โปรแกรมลิสเรล (LISREL) ขั้นตอนที่ 2 การสร้างยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 1 การยกร่างประเด็นยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วสังเคราะห์วิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู

2. นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มายกร่างประเด็นยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. นำร่างประเด็นยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและการใช้ภาษา แกไข ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นที่ 2 การตรวจสอบร่างประเด็นยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ตรวจสอบร่างประเด็นยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ประเด็นการสนทนากลุ่มและแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล จากการสนทนากลุ่มการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลจากสนทนากลุ่ม ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ในการใช้ยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. การประเมินความเป็นไปได้โดยใช้แบบสอบถาม

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 193 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2558 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2558 จำนวน 128 คน ได้มาโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane กำหนดความคลาดเคลื่อนไว้ที่ .05

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของการใช้ยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม คำนวณค่ามัธยฐานเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในด้านความเป็นไปได้

2. การประเมินความเป็นไปได้จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตภาคเหนือตอนบน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของการใช้ยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล จากแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การสังเคราะห์เอกสาร (Content Analysis)

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามการวิจัย

ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครู พบว่า ครูที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 54.76 เป็นเพศหญิง

และร้อยละ 45.24 เป็นเพศชาย ร้อยละ 37.70 มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี รองลงมาร้อยละ 28.73, 18.13 และ 15.44 มีอายุระหว่าง 21 - 30, 51 - 60 และ 41 - 50 ปีตามลำดับ ร้อยละ 59.61 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาร้อยละ 35.01, 5.21 และ 0.18 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาเอกตามลำดับ ร้อยละ 85.46 เป็นครูประจำการ รองลงมาร้อยละ 12.03 และ 2.51 เป็นลูกจ้างประจำ/ชั่วคราว และพนักงานราชการ ร้อยละ 41.65 มีประสบการณ์การทำงานอยู่ในช่วง 1 - 10 ปี รองลงมา มีประสบการณ์การทำงานร้อยละ 22.44, 18.67 และ 17.24 มีประสบการณ์การทำงานอยู่ในช่วง 21-30 ปี 11-20 ปี และ 31-40 ปีตามลำดับ

1.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย พบว่า ตัวแปรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ตัวแปรผู้บริหารสถานศึกษาด้านบุคลิกภาพของผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.38$, $S.D.=0.63$) รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการของผู้บริหาร ($\bar{X}=4.20$, $S.D.=0.69$) ถัดมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ($\bar{X}=4.18$, $S.D.=0.69$) ส่วนค่าเฉลี่ยตัวแปรที่มีค่าต่ำสุด คือ ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ($\bar{X}=4.16$, $S.D.=0.70$) ตัวแปรคุณลักษณะของครู ด้านการปฏิบัติตนของครู มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.46$, $S.D.=0.51$) รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติงานของครู ($\bar{X}=4.31$, $S.D.=0.52$) ส่วนค่าเฉลี่ยตัวแปรที่มีค่าต่ำสุด คือ ด้านความรู้และประสบการณ์ของครู ($\bar{X}=4.29$, $S.D.=0.52$) ตัวแปรบรรยากาศองค์การ ด้านโครงสร้างองค์การ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.31$, $S.D.=0.56$) รองลงมา คือ ด้านสิ่งจูงใจ ($\bar{X}=4.22$, $S.D.=0.62$) และ ด้านการติดต่อสื่อสาร ($\bar{X}=4.20$, $S.D.=0.61$) ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X}=4.20$, $S.D.=0.60$) ส่วนค่าเฉลี่ยตัวแปรที่มีค่าต่ำสุด คือ ด้านกระบวนการควบคุม ($\bar{X}=4.17$, $S.D.=0.66$) และตัวแปรการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.46$, $S.D.=0.52$) รองลงมา คือ ด้านการจัดการสอนเต็มความสามารถ ($\bar{X}=4.39$, $S.D.=0.53$) ถัดมา คือ

ด้านการกำหนดคุณภาพผู้เรียน ($\bar{X}=4.30$, $S.D.=0.57$) ส่วนค่าเฉลี่ยตัวแปรที่มีค่าต่ำสุด คือ ด้านการวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.12$, $S.D.=0.66$)

1.3 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครู เพื่อทำการเปรียบเทียบถึงความกลมกลืนระหว่างโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการตรวจสอบ พบว่า ค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 76.21 ค่าองศาอิสระเท่ากับ 66 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.183 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.155 ซึ่งน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (CFI) เท่ากับ 1.000 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.988 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.958 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (RMSEA) เท่ากับ 0.017 ซึ่งน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ค่าดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.022 ซึ่งน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ค่าขนาดตัวอย่างวิกฤติ (CN) เท่ากับ 696.019 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และค่า Largest standardized residual เท่ากับ 1.156 ซึ่งน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด จากค่าดัชนีบ่งชี้ความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สามารถแสดงผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิจัย ตามโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังภาพ

ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ทุกค่า (R^2) ซึ่งบอกค่าความแปรปรวนร่วมของตัวแปรสังเกตได้มีค่าตั้งแต่ 0.536 - 0.942 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (B) เป็นรายองค์ประกอบ พบว่า

1) องค์ประกอบผู้บริหารสถานศึกษา (MAG) ตัวแปรที่มีน้ำหนักสำคัญมากที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการของผู้บริหาร (MGM) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.967 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบองค์ประกอบผู้บริหารสถานศึกษา ร้อยละ 93.5 รองลงมาคือ ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร (LDS) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.961 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบผู้บริหารสถานศึกษา ร้อยละ 92.3 ด้านการมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร (VIS) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.889 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบผู้บริหารสถานศึกษา ร้อยละ 79.1 ด้านบุคลิกภาพของผู้บริหาร (PSN) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 70.1 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบผู้บริหารสถานศึกษา ร้อยละ 49.2

2) องค์ประกอบคุณลักษณะของครู (TEC) ตัวแปรที่มีน้ำหนักสำคัญมากที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติงานของครู (PFM) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.900 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบคุณลักษณะของครู ร้อยละ 81.0 รองลงมาคือ ด้านความรู้และประสบการณ์ของครู (KAE) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.808 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบคุณลักษณะของครู ร้อยละ 65.3 และ ด้านการปฏิบัติตนของครู (PFA) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.753 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบคุณลักษณะของครู ร้อยละ 56.7

3) องค์ประกอบบรรยากาศองค์การ (CLM) ตัวแปรที่มีน้ำหนักสำคัญมากที่สุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม (TMW) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.860 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบบรรยากาศองค์การ ร้อยละ 74.0 รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วม (PTP) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.820 และมีความแปร

ผันร่วมกันกับองค์ประกอบบรรยากาศองค์การ ร้อยละ 67.2 ด้านสิ่งจูงใจ (ART) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.819 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบบรรยากาศองค์การ ร้อยละ 67.1 ด้านกระบวนการควบคุม (PCC) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.814 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบบรรยากาศองค์การ ร้อยละ 66.3 ด้านการติดต่อสื่อสาร (CMN) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.786 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบบรรยากาศองค์การ ร้อยละ 61.7 และด้านโครงสร้างองค์การ (STC) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.784 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบบรรยากาศองค์การ ร้อยละ 61.5

2. ผลการสร้างยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยนำเสนอผลการสร้างยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

2.1 การยกร่างยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การยกร่างยุทธวิธีฯ เป็นการยกร่างจากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครู และปัจจัยด้านบรรยากาศองค์การ ในโมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้มาจากผลการวิจัยในจุดประสงค์ข้อที่ 1 มากำหนดเป็นยุทธวิธีในการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายใต้กรอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา จัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ และการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน โดยยึดหลักตามตัวบ่งชี้ประกอบด้วย การจัดหลักสูตรการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มีการพัฒนาผู้บริหารครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็น

ระบบและมีคุณภาพ และมีการบริหารจัดการที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ซึ่งยุทธวิธีในการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 3 ประเด็นยุทธวิธี ดังนี้

ยุทธวิธีที่ 1 การส่งเสริมคุณภาพการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 วิธีการ 19 ตัวชี้วัด ดังนี้

วิธีการที่ 1 การส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา

ตัวชี้วัด

1. ผู้บริหารส่งเสริมการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
2. ผู้บริหารส่งเสริมและพัฒนากิจการปฏิบัติงานของครู
3. ผู้บริหารส่งเสริมให้มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้
4. ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
5. ผู้บริหารมีการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
6. ผู้บริหารมีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

วิธีการที่ 2 การส่งเสริมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

ตัวชี้วัด

1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง
2. ผู้บริหารเป็นผู้นำในการริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน
3. ผู้บริหารมีการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาปรับใช้
4. ผู้บริหารส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ

วิธีการที่ 3 การส่งเสริมการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

ตัวชี้วัด

1. ผู้บริหารมีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการ การจัดโครงสร้าง และหน้าที่
2. ผู้บริหารมีอิสระในการบริหารจัดการด้านวิชาการ การตัดสินใจภายใต้การบริหารในรูปขององค์คณะบุคคล
3. ผู้บริหารเกื้อหนุนอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการปฏิบัติงานของครู
4. ผู้บริหารพัฒนาระบบการบริหารจัดการภายใต้การสนับสนุนของบุคลากร
5. ผู้บริหารมีการบริหารจัดการที่ตรวจสอบได้
6. ผู้บริหารให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน

วิธีการที่ 4 การส่งเสริมการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาด้วยหลักธรรมาภิบาล

ตัวชี้วัด

1. ผู้บริหารใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการโรงเรียน
2. ผู้บริหารอุทิศตนให้กับการปฏิบัติงาน
3. ผู้บริหารสร้างความศรัทธาและยอมรับด้านคุณธรรม จริยธรรม

ยุทธวิธีที่ 2 การพัฒนาจิตลักษณะ 5 ด้านของครู ประกอบด้วย 5 วิธีการ 15 ตัวชี้วัด ดังนี้

วิธีการที่ 1 การส่งเสริมครูให้มีทัศนคติ ค่านิยม และคุณธรรมในการปฏิบัติงาน

ตัวชี้วัด

1. ครูมีคุณวุฒิในวิชาที่สอนไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือเทียบเท่า หรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง
2. ครูให้ความสำคัญกับกฎ ระเบียบ ยอมรับ เคารพในอำนาจและมุ่งรักษาไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ทางสังคม
3. ครูมีหลักธรรมประจำใจของตนเอง เลื่อมใส ศรัทธาในความดี

วิธีการที่ 2 การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติงานให้ครูตัวชีวิต

1. ครูทำงานเพื่อส่วนรวมจนเกิดการยอมรับในสังคม
2. ครูยึดประโยชน์ และความถูกต้องของส่วนรวมเป็นหลัก
3. ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การปฏิบัติงานร่วมกัน

วิธีการที่ 3 การส่งเสริมครูให้มีคุณลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตนในการปฏิบัติงาน

ตัวชีวิต

1. ครูจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงผลกับผู้เรียน
2. ครูแสวงหาความรู้ และมีการพัฒนาวิชาชีพ
3. ครูมีความรู้ และทักษะด้านภาษาเทคโนโลยี

วิธีการที่ 4 การส่งเสริมครูให้มีความเชื่ออำนาจในตนในการปฏิบัติงาน

ตัวชีวิต

1. ครูมีความรู้ และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้
2. ครูมีความรู้ และประสบการณ์ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา
3. ครูมีความรู้ด้านการวิจัยทางการศึกษา เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้

วิธีการที่ 5 การส่งเสริมครูให้เกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน

ตัวชีวิต

1. ครูปฏิบัติงานตามกรอบภารกิจ และงานที่ได้รับมอบหมาย
2. ครูใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาตนเอง ผู้เรียน และวิชาชีพ
3. ครูปฏิบัติงานด้วยความวิริยะอุตสาหะ ฝ่าฟันอุปสรรคจนเกิดความสำเร็จ

ยุทธวิธีที่ 3 การส่งเสริมการสร้างบรรยากาศองค์การประกอบด้วย 4 วิธีการ 18 ตัวชีวิต ดังนี้

วิธีการที่ 1 การส่งเสริมครูปฏิบัติงานร่วมกันให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพตัวชีวิต

1. ครูมีความรู้ และทักษะในงานที่ทำ
2. ครูมีการร่วมมือและประสานงานกันในการทำงาน

3. ครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานและผู้อื่น

วิธีการที่ 2 การเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตามบทบาทและหน้าที่ตัวชีวิต

1. ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของโรงเรียน
2. ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงสร้างหน้าที่ การบริหารงานของโรงเรียน

3. ครูมีการระดมความคิด ความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียน

4. ผู้บริหารมีการกระจายอำนาจให้ครูมีอำนาจในการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน

วิธีการที่ 3 การกระตุ้นครูให้มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตัวชีวิต

1. ครูได้รับการพัฒนาทักษะในการทำงาน
2. ครูได้รับความมั่นคงและปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

3. ครูได้รับรางวัลที่เหมาะสมและยุติธรรมในการปฏิบัติงาน

4. ครูได้รับความก้าวหน้า การยกย่องและยอมรับในการปฏิบัติงาน

5. ครูปฏิบัติงานตามบทบาท ตำแหน่ง และหน้าที่ที่ตนมีความรู้และความถนัด

วิธีการที่ 4 การส่งเสริมกระบวนการควบคุมกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ แก้ไข และปรับปรุงการปฏิบัติงาน

ตัวชี้วัด

1. ผู้บริหารแนะนำ ร่วมแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของครู
2. ผู้บริหารมีปฏิสัมพันธ์เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงานของครู
3. ผู้บริหารมีการประชุมสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานของครู
4. ผู้บริหารกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ การปฏิบัติงานของครู
5. ผู้บริหารประเมินผลการปฏิบัติงานของครู และพร้อมช่วยเหลือ แก้ไข ปรับปรุงงาน
6. ผู้บริหารกำหนดผู้รับผิดชอบแต่ละสายงานอย่างชัดเจนในการปฏิบัติงาน

2.2 ผลการตรวจสอบ (ร่าง) ยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อคิดเห็น ดังนี้

1. นโยบาย ควรมีความชัดเจน สอดคล้องกับประเด็นยุทธวิธี เป้าประสงค์ วิธีการ และตัวชี้วัด
2. การสร้างยุทธวิธีฯ ควรจัดกลุ่มตัวชี้วัดให้เข้าตามวัตถุประสงค์ วิธีการ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการนำไปใช้มากยิ่งขึ้น
3. ปรับตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับยุทธวิธีฯ จากการวัดเชิงปริมาณให้เป็นการวัดเชิงคุณภาพ
4. ปรับภาษาของตัวชี้วัดให้ชัดเจน ทุกคนปฏิบัติได้ในทิศทางเดียวกัน
5. ปรับโมเดลของแต่ละยุทธวิธีฯ ให้สอดคล้องกับทฤษฎีที่ใช้อ้างอิง

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้ของการใช้ยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การประเมินความเป็นไปได้ของการใช้ยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้แบบสอบถาม พบว่า

ยุทธวิธีที่ 1 การส่งเสริมคุณภาพการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ส่วนยุทธวิธีที่ 2 การพัฒนาจิตลักษณะ 5 ด้านของครู ภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 ต่อมาคือยุทธวิธีที่ 3 การส่งเสริมการสร้างบรรยากาศองค์การ ภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41

การประเมินความเป็นไปได้ของการใช้ยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตภาคเหนือตอนบน พบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ในการนำยุทธวิธีไปใช้ และความพร้อมของสถานศึกษาต่อการใช้ยุทธวิธีของผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นไปได้ 7 ใน 9 ของผู้ให้ข้อมูล โดยต้องมีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนาทีมงาน และการมีความพร้อมด้านสื่อ อุปกรณ์และเทคโนโลยี มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากร อีกทั้งควรสร้างบรรยากาศที่มีความสัมพันธ์ในแนวนอน(Horizontal organizations) มากกว่าการบังคับบัญชาด้วยระบบราชการ

วิจารณ์และสรุปผล

1. การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การสังเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบตัวแปรแฝงจำนวน 3 ตัวแปร และตัวแปรที่สังเกตได้ จำนวน 13 ตัวแปร ตามลำดับ ดังนี้

1. ตัวแปรคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ การบริหารจัดการ การมีวิสัยทัศน์ภาวะผู้นำ และบุคลิกภาพ
2. ตัวแปรคุณลักษณะของครู ได้แก่ การปฏิบัติงาน ความรู้และประสบการณ์ และการปฏิบัติตน
3. ตัวแปรบรรยากาศองค์การ ได้แก่ ทีมงาน การมีส่วนร่วม กระบวนการควบคุม สิ่งจูงใจ การ

ติดต่อสื่อสาร และโครงสร้างองค์การ ค่าสถิติการวัดความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผ่านเกณฑ์ทุกค่า ดังนี้

ค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 76.21 ค่าองศาอิสระเท่ากับ 66 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.183 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2 / df) เท่ากับ 1.155 ซึ่งน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (CFI) เท่ากับ 1.000 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.988 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.958 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (RMSEA) เท่ากับ 0.017 ซึ่งน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ค่าดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.022 ซึ่งน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ค่าขนาดตัวอย่างวิกฤติ (CN) เท่ากับ 696.019 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และค่า Largest standardized residual เท่ากับ 1.156 ซึ่งน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด จากค่าดัชนีบ่งชี้ความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลข้างต้น แสดงให้เห็นว่ามีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 1 ปัจจัย ได้แก่ บรรยายาองค์การ ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมมี 2 ปัจจัย ได้แก่ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผ่านบรรยายาองค์การไปยังการปฏิบัติงานของครู และคุณลักษณะของครูส่งผ่านบรรยายาองค์การไปยังการปฏิบัติงานของครู

2. การสร้างยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยกร่างจากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้น

พื้นฐาน ได้แก่ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา คุณลักษณะของครู และบรรยายาองค์การ ซึ่งได้มาจากผลการวิจัยในจุดประสงค์ข้อที่ 1 ภายใต้กรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษาตามตัวบ่งชี้ กับกรอบยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 ยุทธวิธี 13 วิธีการ 52 ตัวชี้วัด ดังนี้

ยุทธวิธีที่ 1 การส่งเสริมคุณภาพการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษามี 4 วิธีการ 19 ตัวชี้วัด

ยุทธวิธีที่ 2 การพัฒนาจิตลักษณะ 5 ด้านของครูมี 5 วิธีการ 15 ตัวชี้วัด

ยุทธวิธีที่ 3 การส่งเสริมการสร้างบรรยายาองค์การมี 4 วิธีการ 18 ตัวชี้วัด

3. การประเมินความเป็นไปได้ของการใช้ยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในประเด็น ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ในการนำยุทธวิธีไปใช้และความพร้อมของสถานศึกษาต่อการใช้ยุทธวิธี ปรากฏพบว่ายุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ยุทธวิธีที่ 1 การส่งเสริมคุณภาพการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ยุทธวิธีที่ 2 การพัฒนาจิตลักษณะ 5 ด้านของครู และยุทธวิธีที่ 3 การส่งเสริมการสร้างบรรยายาองค์การมีความเป็นไปได้ทั้ง 3 ยุทธวิธี ซึ่งแต่ละยุทธวิธีมีระดับความคิดเห็น ดังนี้ ยุทธวิธีที่ 1 การส่งเสริมคุณภาพการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ปรากฏมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ยุทธวิธีที่ 2 การพัฒนาจิตลักษณะ 5 ด้านของครู ปรากฏมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 และยุทธวิธีที่ 3 การส่งเสริมการสร้างบรรยายาองค์การ ปรากฏมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 ตามลำดับ และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขตภาคเหนือตอนบน จำนวน 9 คน พบว่า ความเป็นไปได้ของยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานมี

ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ในการนำยุทธวิธีไปใช้ในสถานศึกษาอัตราส่วน 7 ใน 9 ของผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยต้องมีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนาทีมงาน และการมีความพร้อมด้านสื่อ อุปกรณ์และเทคโนโลยี มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากร อีกทั้งควรสร้างบรรยากาศที่มีความสัมพันธ์ในแนวนอน (Horizontal organizations) มากกว่าการบังคับบัญชาด้วยระบบราชการ

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยมีประเด็นที่สำคัญนำมาอภิปรายผลยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

ยุทธวิธีที่ 1 การส่งเสริมคุณภาพการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารจัดการสถานศึกษาในประเทศไทยนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา มีการบริหารโดยยึดแนวทางการบริหารฐานโรงเรียนเป็นหลักซึ่งสอดคล้องกับแนวปฏิรูปการศึกษาที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 อุทัย บุญประเสริฐ ได้กล่าวถึงการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานว่า ทำให้การบริหารโรงเรียนเป็นการตัดสินใจ ณ ฐานปฏิบัติ (Site-based Decision making) โรงเรียนจะมีอำนาจมากขึ้นในการตัดสินใจและต้องรับผิดชอบโดยตรงต่อการวางแผนพัฒนาโรงเรียน การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากร และการจัดการการเงินและงบประมาณ โดยมุ่งให้การบริหารโรงเรียน การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ และมีมาตรฐาน การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารจัดการศึกษาได้เกิดประสิทธิผลนั้นจำต้องมีภาวะผู้นำที่ดี [7] ซึ่ง ธีระ รุญเจริญ กล่าวว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะนำไปสู่ประสิทธิผลการบริหารและการจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษานั้นต้องมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง จิตใจมั่นคง หนักแน่น และมีความอดทน อดกลั้น มุ่งมั่นอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม มีวิสัยทัศน์

มีทักษะในการใช้เทคโนโลยี มุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และเป็นแบบอย่างที่ดี มีการนำการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการดำเนินการบริหาร คือ หลักนิติธรรม คุณธรรม การบริหารด้วยความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม มีความรับผิดชอบ และคำนึงถึงหลักความคุ้มค่าในการบริหาร [8] และเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ได้กล่าวไว้ว่า หัวหน้าสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้นำของสถานศึกษา จึงมีภารกิจหลักอยู่ 3 ประการ คือ ทำให้สถานศึกษาได้บรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้ มีความเจริญก้าวหน้า และสถานศึกษาอยู่ได้ต่อไปโดยไม่ล้ม [9] ซึ่งอนิวัช แก้วจำนง กล่าวว่าการปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ทั้งศิลปะวิธีการทางวิทยาศาสตร์จึงจะบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ [10] สอดคล้องกับสมคิด บางโม ที่มีความเห็นว่า การจัดการ คือ ศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ขององค์กรและนอกองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบดังกล่าวข้างต้น จึงจำเป็นต้องอาศัยความรู้ความสามารถหรือศักยภาพ ในการปฏิบัติของผู้บริหาร การศึกษามีอาชีพ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารและการจัดการศึกษา [11]

ยุทธวิธีที่ 2 การพัฒนาจิตลักษณะ 5 ด้านของครู ยนต์ ชุ่มจิต กล่าวว่า ภารกิจที่สำคัญยิ่งของผู้ประกอบวิชาชีพครู คือ การสอน การสอนเป็นกระบวนการเฉพาะตัวและมีความซับซ้อน ผสมผสานระหว่าง ศาสตร์และศิลป์ กระบวนการบางอย่างต้องอาศัย ข้อมูลทางวัตถุวิสัย (Objective Data) และบางส่วนต้องอาศัยองค์ประกอบด้านจิตวิสัย (Subjective Factors) [12] ซึ่งสอดคล้องกับ ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้อธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างลักษณะทางจิตกับพฤติกรรมของบุคคล ด้วยทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมเป็นทฤษฎีที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดี คนเก่ง และมีสุขของคนไทย [13] และมีความสัมพันธ์กับทฤษฎีพัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ คอลเบิร์ก (Kohlberg) มาใช้ประกอบในการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ด้านของครู ได้แก่

1) การส่งเสริมครูให้มีทัศนคติ ค่านิยม และคุณธรรมในการปฏิบัติงาน ทัศนคติเป็นการเห็น

ประโยชน์ โทษ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ค่านิยม เป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าสำคัญ ส่วนคุณธรรม เป็นสิ่งที่ส่วนรวมเห็นว่าดีงาม โดยครูจะต้องมีคุณวุฒิในวิชาที่สอนไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือเทียบเท่า หรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง ครูให้ความสำคัญกับกฎระเบียบ ยอมรับ เคารพในอำนาจและมุ่งรักษาไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ทางสังคม และมีหลักธรรมประจำใจของตนเอง เลื่อมใส ศรัทธาในความดีงาม

2) การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติงานให้ครู เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นการกระทำที่เพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตัวหรือพวกพ้อง โดยครูจะต้องทำงานเพื่อส่วนรวม จนเกิดการยอมรับในสังคม ยึดประโยชน์ และความถูกต้องของส่วนรวมเป็นหลัก และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การปฏิบัติงานร่วมกัน

3) การส่งเสริมครูให้มีคุณลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตนในการปฏิบัติงาน ลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน เป็นความสามารถในการคาดการณ์ว่า สิ่งที่จะทำลงไปในปัจจุบัน จะส่งผลอย่างไร โดยครูจะต้องจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงผลกับนักเรียน แสวงหาความรู้ และมีการพัฒนาวิชาชีพ มีความรู้ และทักษะด้านภาษา เทคโนโลยี

4) การส่งเสริมครูให้มีความเชื่ออำนาจในตน ในการปฏิบัติงาน ความเชื่ออำนาจในตน เป็นความเชื่อว่า ผลที่ตนกำลังได้รับอยู่ เกิดจากการกระทำของตนเอง โดยครูจะต้องมีความรู้ และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ มีความรู้ และประสบการณ์ด้านการวัด และประเมินผลการศึกษา และมีความรู้ด้านการวิจัยทางการศึกษา เพื่อพัฒนา การจัดการเรียนรู้

5) การส่งเสริมครูให้เกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ในการปฏิบัติงาน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นความมานะพยายามฝ่าฟันอุปสรรคในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่ย่อท้อ โดยครูจะต้องปฏิบัติงานตามกรอบภารกิจ และงานที่ได้รับมอบหมาย ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาตนเอง ผู้เรียน และวิชาชีพ และครูปฏิบัติงานด้วยความวิริยะ อุตสาหะ ฝ่าฟันอุปสรรคจนเกิดความสำเร็จ [14] คุณลักษณะใหม่ของครูตามที่ ไพฑูรย์สินลาร์ตันกล่าวไว้ คือ รู้จักและเข้าใจเด็ก มีเทคนิคการสอนใหม่ ๆ เข้าใจตามทันเทคโนโลยี และมีคุณธรรม จริยธรรม ยึดมั่นในจรรยาบรรณ [15] เช่นเดียวกับที่

วิลโลว์ ตั้งจิตสมคิดกล่าวไว้ว่า คุณลักษณะของครูที่ดีต้องมีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ใฝ่รู้พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางวิชาการ และมีสุขภาพสมบูรณ์ ส่งผลให้คุณภาพของครูในการปฏิบัติงาน เป็นคนดีและคนเก่ง มีความรับผิดชอบ มีการพัฒนาตนเอง พัฒนาผู้อื่น และพัฒนาสังคม [16]

ยุทธวิธีที่ 3 การส่งเสริมการสร้างบรรยากาศองค์การ ภารดี อนันต์นาวี กล่าวว่าบรรยากาศองค์การ เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน และมีความสำคัญต่อการบริหาร ผู้บริหารและบุคคลอื่น ๆ ในองค์การเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังมีผลต่อการจูงใจในการปฏิบัติงานและความพึงพอใจในงานที่ได้รับมอบหมายด้วย [17] สอดคล้องกับ ชีระ ฤทธิเจริญ ที่อธิบายว่าการเป็นผู้บริหารมืออาชีพนั้น จำต้องมีสมรรถนะทั้งความรู้ ความสามารถ และจรรยาบรรณวิชาชีพ จำเป็นต้องบริหารโดยใช้หลักการและแนวทางหลายอย่างประกอบกัน เช่น จัดให้มีการประกันคุณภาพโดยยึดคุณภาพนักเรียนเป็นเป้าหมายสูงสุด ใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงานและแก้ปัญหาในยอมให้ทุกส่วนทุกฝ่ายมีส่วนร่วม กระจายอำนาจการบริหารอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม [8]

นอกจากนี้ โกวิทย์ กังสนันท์ มีความเห็นว่าบรรยากาศองค์การมีผลต่อการบริหาร ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศองค์การให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การ องค์การจะดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ขึ้นการจัดโครงสร้างองค์การที่ดีและเหมาะสมเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก นอกจากนี้ การติดต่อสื่อสาร การมีสิ่งจูงใจเป็นกระบวนการกระตุ้นความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานในองค์การ ก็มีความสำคัญด้วย [18] เช่นกัน วันชัย มีชาติได้อธิบายว่ากระบวนการควบคุม ติดตาม ตรวจสอบ แก้ไข และปรับปรุงการปฏิบัติงาน เป็นการวินิจฉัยและการตรวจสอบการทำงานโดยเทียบกับแผนงานหรือเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดไว้ และทำการแก้ไขเมื่อพบว่าคลาดเคลื่อนไม่เป็นไปตามที่กำหนด ทั้งนี้เพื่อผลสำเร็จของงานเป็นสำคัญ การปฏิบัติงานของครูควรได้รับการควบคุม กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง และการประเมินผล

การปฏิบัติงานอย่างกัลยาณมิตร โดยผู้บริหารแนะนำร่วมแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของครู ผู้บริหารมีปฏิสัมพันธ์เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงานของครู มีการประชุมสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานของครู และผู้บริหารกำหนดผู้รับผิดชอบแต่ละสายงานอย่างชัดเจนในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา [19] อันจะทำให้ครูสามารถปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษาควรสนับสนุนให้สถานศึกษานำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการส่งเสริมพัฒนาการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา
 - 1.2 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาควรสนับสนุนให้สถานศึกษานำยุทธวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ ตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษายุทธวิธีการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.2 ควรศึกษายุทธวิธีการบริหารที่มงานในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.3 ควรศึกษายุทธวิธีการบริหารจัดการที่เน้นระบบความสัมพันธ์ในแนวนอนมากกว่าแนวดิ่งที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์จากท่านรองศาสตราจารย์ ดร.เจิตหล้า สุนทรวิภาต อาจารย์ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ท่านอาจารย์ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ และท่านอาจารย์ ดร.กนกวรรณ เอี่ยมชัย อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมทั้งสองท่าน ที่ได้ทุ่มเททั้งแรงกายแรงใจอบรมสั่งสอน มีจิตเมตตากรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่านให้การชี้แนะปรับปรุงแก้ไข ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งเพื่อความสมบูรณ์ของงานวิจัย ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุรณะชาติ, ดร.ปรารธนา โกวิททางกูร, ดร.สุวรรณ หมั่นตาบุตร, ดร.เปรมปรีดิ์ หมูวิเศษ และ ดร.รัช ชุมชอบ เป็นผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาได้เสียสละเวลาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเครื่องมือวิจัย จนได้เครื่องมือที่มีคุณภาพสำหรับการวิจัย ขอขอบคุณศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมาน พุแสง, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุรณะชาติ, ดร.น้ำฝน กันมา และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเพื่อทำการตรวจสอบ (ร่าง) ยุทธวิธี อีกทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงยุทธวิธีให้มีความสมบูรณ์ ชัดเจนยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยที่สละเวลาในการให้ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา ที่กรุณาให้กำลังใจ และติดตามความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเถินวิทยา ตลอดจนครอบครัวของผู้วิจัยที่ได้สนับสนุนให้งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กลยุทธ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา; 2550.
2. สำนักทดสอบทางการศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ; 2554.
3. สุทัศน์ ธิยานันท์. การพัฒนารูปแบบการบริหารผลการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยานเรศวร; 2556.
4. วิทยากร เชียงกุล. การแก้ปัญหาและการปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นระบบองค์รวม. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น; 2550.
5. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ; 2550.
6. สุวิมล ติรภานันท์. การวิเคราะห์ตัวแปรพหุในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2553.
7. อุทัย บุญประเสริฐ. แนวทางการบริหารและจัดการศึกษาในรูปแบบการบริหารโรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management). กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว; 2543.
8. ชีระ รุญเจริญ. ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: นวสาน์การพิมพ์; 2553.
9. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารการศึกษา. ประมวลสาระชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพมหาบัณฑิตบริหารการศึกษา หน่วยที่ 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2538.
10. อนิวัช แก้วจำนง. หลักการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา: นำศิลป์โฆษณา; 2552.
11. สมคิด บางโม. องค์การและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์; 2555.
12. ยนต์ ชุ่มจิต. ความเป็นครู. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์; 2555.
13. ดวงเดือน พันธมนาวิน. ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์; 2538.
14. Kohlberg, L. Moral stages and moralization. New York: Holt, Rinehart and Winson; 1976.
15. ไพฑูรย์ สินลารัตน์. คิดเพื่อครู. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2559.
16. วิไล ตั้งจิตสมคิด. ความเป็นครู. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์; 2557.
17. ภารดี อนันต์นาวิ. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. ชลบุรี: สำนักพิมพ์มนตรี; 2555.
18. โกวิทย์ กังสนันท์. องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์; 2527.
19. วันชัย มีชาติ. การบริหารองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2555.

คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา เป็นวารสารวิชาการจัดพิมพ์โดยมหาวิทยาลัยพะเยา กำหนดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ ผู้พิมพ์สามารถส่งเรื่องมาลงพิมพ์ได้ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกหรือสังกัดมหาวิทยาลัยพะเยาเท่านั้น ผลงานที่ได้รับการพิจารณาลงพิมพ์ในวารสารจะต้องมีสาระน่าสนใจ เป็นงานที่ทบทวนความรู้เดิม หรือองค์ความรู้ใหม่ที่ทันสมัย รวมทั้งข้อคิดเห็นทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

นอกจากนี้สำหรับการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ เจ้าของบทความต้องสามารถแสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมในการวิจัยได้รับทราบข้อมูลและตัดสินใจเข้าร่วมในการวิจัยด้วยความสมัครใจ และจะต้องเป็นงานที่ไม่เคยถูกนำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณา ลงพิมพ์ในวารสารใด ๆ บทความอาจถูกดัดแปลงแก้ไขเนื้อหา รูปแบบ และสำนวน ตามที่กองบรรณาธิการเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ หากผู้พิมพ์มีข้อสงสัยในการจัดเตรียมต้นฉบับ สามารถตรวจสอบระเบียบการตีพิมพ์ล่าสุดของวารสาร ได้จาก E-mail: j.nu.phayao@gmail.com

การเตรียมต้นฉบับ

1. ต้นฉบับพิมพ์เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้: แต่ละเรื่องจะต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์ และการเขียนทับศัพท์ภาษาอังกฤษ ตามหลักของราชบัณฑิตยสถานให้หลีกเลี่ยงการเขียนภาษาอังกฤษปนภาษาไทยในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น เช่น ศัพท์ทางวิชาการที่ไม่มีคำแปล หรือคำที่ใช้แล้ว ทำให้เข้าใจง่ายขึ้น คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เขียนปนภาษาไทยให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะสำหรับต้นฉบับภาษาอังกฤษควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษก่อน

2. ขนาดของต้นฉบับ: ใช้กระดาษขนาด A4 (8.5x11 นิ้ว) และพิมพ์โดยเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านละ 1 นิ้ว จัดหน้าพิมพ์เป็นสองคอลัมน์ ในส่วนตารางและรูปภาพ ถ้ามีขนาดใหญ่สามารถใช้เป็น 1 คอลัมน์ได้

3. ชนิดและขนาดตัวอักษร ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษร **Browallia New**

- ชื่อเรื่องใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวหนา
- ชื่อผู้พิมพ์ใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวปกติ
- หัวข้อหลักใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวหนา
- หัวข้อรองใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวหนา
- บทคัดย่อและเนื้อเรื่องใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวปกติ
- เชิงอรรถ (อยู่ท้ายบทความหน้าแรก) ซึ่งจะมีที่อยู่/สังกัดของผู้พิมพ์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และ E-mail ของผู้พิมพ์ ใช้ตัวอักษรขนาด 12 pt. ตัวปกติ

4. การส่งต้นฉบับ ผู้เสนอผลงานจะต้องส่งต้นฉบับแบบพิมพ์ ในรูปแบบของอิเล็กทรอนิกส์ไฟล์แบบ “.doc” (MS Word) และ pdf file มาที่กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยาหรือที่ E-mail: j.nu.phayao@gmail.com

5. จำนวนหน้า ความยาวของบทความไม่ควรเกิน 15 หน้า และไม่ควรสั้นเกินไป โดยรวมทั้งตาราง รูปภาพ (JPEG.) และเอกสารอ้างอิง (แบบ **Vancouver Style**) ด้วย

6. รูปแบบการเขียนต้นฉบับ แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ประเภทบทความรายงานผลงานวิจัย (Research article)
2. บทความวิชาการทบทวนที่จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยใหม่ ๆ ที่ผู้อื่นได้ทำไว้มาก่อน (Review article)

7. ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้า ตรงกลางด้านบนของกระดาษ A4

การเรียงลำดับหัวข้อในบทความ

ผลงานวิจัย

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของงานวิจัย ไม่ใช่คำย่อ ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร (ประมาณ 2 บรรทัด) ชื่อเรื่องให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตันฉบับภาษาไทยให้พิมพ์ชื่อเรื่องภาษาไทยก่อน แล้วตามด้วยภาษาอังกฤษ ดังตัวอย่าง **“Local Communities’ Participation in Sustainable Tourism Management along the Phayao Lake Rim”**

2. **ชื่อผู้พิมพ์ [Author(s)]** และที่อยู่ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และระบุหน่วยงานหรือสถาบันที่สังกัดและ E-mail address ของผู้พิมพ์ เพื่อกองบรรณาธิการและผู้สนใจบทนิพนธ์สามารถติดต่อได้

3. **บทคัดย่อ (Abstract)** เป็นการย่อเนื้อความงานวิจัยทั้งเรื่องให้สั้น และมีเนื้อหาครบถ้วนตามเรื่องเพิ่มความยาวไม่เกิน 250 คำ ไม่ควรมีคำย่อ

4. **คำสำคัญ (Keywords)** ให้ระบุไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา ไม่ควรเกิน 5 คำ

5. **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนเริ่มต้นของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา เหตุผล และวัตถุประสงค์ที่นำไปสู่การวิจัยนี้ ควรให้ข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องจากการตรวจสอบเอกสารประกอบ

6. **วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการศึกษา (Materials and Methods)** ให้ระบุรายละเอียดวัสดุอุปกรณ์ สิ่งที่มาศึกษา จำนวน ลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา แผนการทดลองทางสถิติ วิธีการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ และการแปลผล

7. **ผลการศึกษา (Results)** รายงานผลที่ค้นพบ ตามลำดับขั้นตอนของการวิจัย อย่างชัดเจน ได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อน และมีตัวเลขไม่มาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขหรือตัวแปรมาก ควรใช้ตารางหรือแผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ

8. **วิจารณ์และสรุปผล (Discussion and Conclusion)** แสดงให้เห็นว่าผลการศึกษากับวัตถุประสงค์และเปรียบเทียบกับสมมติฐานของงานวิจัยที่ตั้งไว้หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือทั้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

9. **ตาราง รูป ภาพ แผนภูมิ (Tables, Figures, and Diagrams)** ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็นแทรกไว้ในเนื้อเรื่อง โดยเรียงลำดับให้สอดคล้องกับคำอธิบายในเนื้อเรื่อง และต้องมีคำอธิบายสั้นๆ ที่สื่อความหมายได้สาระครบถ้วน

*กรณีที่เป็นตารางคำอธิบายอยู่ด้านบน ถ้าเป็น **รูป ภาพ แผนภูมิ** คำอธิบายอยู่ด้านล่าง (สำหรับรูปภาพจะต้องส่งในรูปแบบของอิเล็กทรอนิกส์ไฟล์ jpg.)*

10. **กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgements)** ระบุนั้น ๆ ว่างานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุน และความช่วยเหลือจากองค์กรใด หรือผู้ใดบ้าง

11. **เอกสารอ้างอิง (References)** ระบุนายการเอกสารที่นำมาใช้อ้างอิงให้ครบถ้วน โดยใช้ **แบบ Vancouver Style** คือ การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง (in-text citations) เมื่อนำผลงานของผู้อื่นไม่ว่าบางส่วนหรือทั้งหมดมาอ้างอิงในงานนิพนธ์ให้ใส่ตัวเลขกำกับที่ท้ายข้อความนั้น เรียงตามลำดับ [1], [2], [3].... แล้วรวบรวมเป็นเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

11.1 **รูปแบบและตัวอย่างการอ้างอิงหนังสือ (Book)**

รูปแบบ :

1. ชื่อผู้แต่ง. ชื่อหนังสือ. พิมพ์ครั้งที่. เมืองที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์; ปีที่พิมพ์.

2. Author. Title of Book. Edition of Book. Place of Publication: Publisher Name; Year of Publication.

ตัวอย่าง:

1. ชมพูนุช อ่องจรีต. คลื่นไฟฟ้าหัวใจทางคลินิก. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2539.

2. Getzen, TE. Health economics: fundamentals of funs. New York: John Wiley & Son; 1997.

11.2 การอ้างอิงจากวารสาร

(Journal)

รูปแบบ:

1. ชื่อผู้แต่ง. ชื่อเรื่อง. ชื่อย่อของวารสาร. ปีที่พิมพ์; ปีที่ (ฉบับที่): เลขหน้า.

2. Author. Title of Article. Title of Journal. Year of Publication; Volume (Issue): pp.xx.

ตัวอย่าง:

1. พิจารย์ เจริญศรี. การปรับความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารก่อนรุกเข้าสู่โลกโลกาภิวัตน์ครั้งใหม่. นกบริหาร 2547; 24(2): 31-6.

2. Russell FD, Coppel AL, Davenport AP. In vitro enzymatic processing of radiolabelled big ET-1 in human kidney as a food ingredient. *Biochem Pharmacol* 1998; 55(5):697-701.

11.3 รายงานจากการประชุมทาง

วิชาการ (Proceedings)

รูปแบบ :

1. ชื่อผู้แต่ง. ชื่อเรื่อง. ใน: ชื่อคณะบรรณาธิการ, ชื่อเอกสารรายงานการสัมมนา; วันที่ เดือน ปีที่; สถานที่จัดประชุม, เมืองที่พิมพ์. สำนักพิมพ์; ปีที่พิมพ์. หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

ตัวอย่าง:

1. พิทักษ์ พุทธรชัย, กิตติ บุญเลิศ นิรันดร์, ทนงศักดิ์ มณีวรรณ, พงาม เดชคำณ, นภา ชันสุภา. การใช้เอทีฟอนกระตุ้นการสุขของพริก. ใน: เอกสารการประชุมสัมมนาทางวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 15 สถาบันวิจัยและพัฒนา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. กรุงเทพฯ 2541. หน้า 142-9.

2. Bengtsson S, Solheim BG.

Enforcement of data protection, privacy and security in medical informatics. In: Lun KC, Degoulet P, Piemme TE, Reinhoff O, editors. MEDINFO 92. Proceeding of the 7th World Congress on Medical Informatics; 1992 Sep 6-10; Geneva, Switzerland. Amsterdam: North Holland; 1992. p.1561-5.

11.4 การอ้างอิงจากพจนานุกรม

รูปแบบ:

1. ชื่อพจนานุกรม. พิมพ์ครั้งที่. เมืองหรือสถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์; ปีที่พิมพ์. หน้า.

ตัวอย่าง:

1. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์; หน้า1488.

2. Stedman S, medical dictionary. 26th ed. Baltimore: Williams & Wilkins; p.119-20.

11.5 การอ้างอิงจากหนังสือพิมพ์

รูปแบบ:

1. ชื่อผู้แต่ง. ชื่อเรื่อง. ชื่อหนังสือพิมพ์. ปี เดือน วัน; Sect: หน้า 15.

2. Author. Title of Article. Title of Newspaper. (Year, month date); Sect: pp. xx.

ตัวอย่าง:

1. พรรณี รุ่งรัตน์. สทศ ตั้งทีมพัฒนาข้อสอบระดับชาติมันใจคุณภาพ. เดลินิวส์ 12 พฤษภาคม 2548.

2. Lee G. Hospitalization tied to ozone pollution: study estimates 50,000 admissions annually. *The Washington Post* 1996 Jun 21; Sect. A: 3(col.5).

11.6 อ้างอิงจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

รูปแบบ:

1. ชื่อโฮมเพจ / เว็บไซต์ [อินเทอร์เน็ต]. ปีที่พิมพ์; สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ เดือน ปี. ได้จาก: URL.

2. Author. [Internet]. Year; Date
of Publication [updated] year month day.
Available from:

ดังตัวอย่าง:

1. Kimberly Harris [อินเทอร์เน็ต].
2555; สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2556. ได้
จาก [http://www.mnn.com/your-home/at-home/blogs/
13-natural-remedies-for-the-ant-invasion](http://www.mnn.com/your-home/at-home/blogs/13-natural-remedies-for-the-ant-invasion)

2. UCLA Division of General
Internet Medicine and Health Services
Research [Internet]. Accessed 2014 February
10. Available from: [http://www.gim.med.ucla.
edu/kdqol](http://www.gim.med.ucla.edu/kdqol)

ข้อมูลในการติดต่อ:

กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา
มหาวิทยาลัยพะเยา 19 หมู่ 2 ต.แม่กา
อ.เมือง จ.พะเยา 56000
โทร. 0 54-466666 ต่อ 1048
โทรสาร. 054-466714
E-mail: j.nu.phayao@gmail.com

ใบสมัครสมาชิการสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
โปรดกรอกรายละเอียดในใบสมัคร ดังต่อไปนี้

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
ชื่อ-นามสกุล.....
ที่อยู่ บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน..... แขวง/ตำบล.....
เขต/อำเภอ..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์..... โทรสาร..... E-mail.....
หน่วยงาน.....
สถานที่ทำงาน.....
ถนน..... แขวง/ตำบล..... เขต/อำเภอ.....
จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์..... โทรสาร.....

ข้าพเจ้าขอสมัครเป็นสมาชิการสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ดังนี้:

☐	สมัครเป็นสมาชิกหนึ่งปี	ค่าสมาชิก 200 บาท
☐	สมัครเป็นสมาชิกห้าปีติดต่อกัน	ค่าสมาชิก 800 บาท

ลงนาม.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

ท่านสามารถส่งจ่ายธนาคติหรือตัวแลกเงิน ส่งจ่ายในนาม:

นางสาวรัชฎาภรณ์ แก้วสืบ (วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา)

กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา

มหาวิทยาลัยพะเยา ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000

โทรศัพท์ 0 - 5446 - 6666 ต่อ 1048

โทรสาร 0 - 5446 - 6714

**Membership Application From
Journal of Humanities and Social Sciences University of Phayao**

Date.....

Name (Last).....(First).....

Mailing Address.....

Sub-district..... District.....

Province (City State)..... Country.....

Postal Code..... E-mail Address.....

Telephone No..... Fax No.....

I Would like to subscribe of membership of Journal of Humanities and Social Sciences University of Phayao for:

☐	One-Year membership	(200 Baht)
☐	Five-Year membership	(800 Baht)

Please rent your personal check or money order to the following address:

Miss Ratchadaporn Kaewsueb, 'Journal of Humanities and Social Sciences University of Phayao'

Division of Research and Quality Assurance Affairs

University of Phayao, Phayao 56000

Tel. 0 – 5446 - 6666 ext. 1048

Fax. 0 - 5446 – 6714